

Daniela Bălu

Diana Kincses

RECONSTITUIREA MEMORIEI SĂTMĂRENE
130 DE ANI DE VIAȚĂ MUZEALĂ SĂTMĂREANĂ

SZATMÁRI EMLÉKEZET HELYREÁLLÍTÁSA
130 ÉVES A MÚZEUM SZATMÁRON
RECONSTRUCTION OF SATU MARE MEMORY
130 YEARS OF SATU MARE MUSEUM LIFE

EDITURA MUZEULUI SĂTMĂREAN
2021

Daniela Bălu
Diana Kinces

**Reconstituirea memoriei sătmărene
130 de ani de viață muzeală sătmăreană**

**Szatmári emlékezet helyreállítása
130 éves a múzeum Szatmáron**

**Reconstruction of Satu Mare memory
130 years of Satu Mare Museum life**

Editura Mega
Editura Muzeului Sătmărean, 2021

**Reconstituirea memoriei sătmărene
130 de ani de viață muzeală sătmăreană**

**Szatmári emlékezet helyreállítása
130 éves a múzeum Szatmáron**

**Reconstruction of Satu Mare memory
130 years of Satu Mare Museum life**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BĂLU, DANIELA

**Reconstituirea memoriei sătmărene: 130 de ani de viață muzeală
sătmăreană = Szatmári emlékezet helyreállítása: 130 éves a
múzeum Szatmáron = Reconstruction of Satu Mare memory:**

130 years of Satu Mare museum life / Bălu Daniela, Kincses Diana.

- Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean; Cluj-Napoca: Mega, 2021

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8729-30-5

ISBN 978-606-020-413-8

I. Kincses, Diana

069

Editura Mega

Editura Muzeului Sătmărean

Satu Mare, B-dul. Vasile Lucaciu 21

Fotografii: colecția MJSM, Czako Ioan,

Denisa Săveanu Cărăian, Paula Por,

colecția particulară Viorel Ciubotă

Traducere maghiară: Illyés-Gulácsi Andrea

Traducere engleză: Diana Kincses

Lector: dr. Marta Cordea

Copertă: Andreea Ionetecu

Tehnoredactare și grafică: Mirona Pintean

© Muzeul Județean Satu Mare

CUPRINS - TARTALOM - CONTENTS

CUVÂNT ÎNAINTE	7
ELŐSZÓ	9
FOREWORD	11
LA CEAS ANIVERSAR	13
ÉVFORDULÓ ALKALMÁBÓL	15
AT ANNIVERSARY TIME	17
PREFAȚĂ	19
ELŐSZÓ	22
PREAMBLE	24
130 DE ANI DE VIAȚĂ MUZEALĂ SĂTMĂREANĂ	
MSM 130	27
Istoric	30
Parcurs cronologic	87
SZATMÁRI EMLÉKEZET HELYREÁLLÍTÁSA	
130 ÉVES A MÚZEUM SZATMÁRON – SZMM 130	90
Rövid ismertető	91
Kronológia	99
RECONSTRUCTION OF SATU MARE MEMORY	
130 YEARS OF SATU MARE MUSEUM'S LIFE – MSM 130	102
Short history	103
Chronological course	111
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	114
DOCUMENTE VECHI	117
PATRIMONIU MUZEAL	159
DIN ALBUMUL MUZEULUI ...	219

Aceasta înseamnă un muzeu în care oricine poate găsi îndată ce-i trebuie, dar și muzeul care se deschide bucuros oricui, care te cheamă de pe stradă, care te învață carte de cum ai intrat.

Nicolae Iorga

CUVÂNT ÎNAINTE

Muzeul Sătmărean are o istorie ce a rezonat cu istoria comunității a cărei identitate o reprezintă, comunitate alături de care a parcurs în ultimii 130 de ani o Odisee dramatică, așa cum poate fi apreciată istoria secolului XX din regiunea noastră. Muzeul a luat naștere și a „copilărit” într-o perioadă de profund progres (ultimele decenii ale secolului XIX), perioadă în care instituția a fost asociată proiectului național maghiar. La câteva decenii distanță muzeul a cunoscut pulsațiile negative induse de două conflagrații mondiale, iar în intervalul dintre ele, după 1919, muzeul sătmărean a fost asociat proiectului național românesc. În perioada comunistă instituția a evoluat în cadrele generale ale regimului, suferind prin angrenarea ideologică impusă și, în același timp, a beneficiat de progresele majore ce au caracterizat a doua jumătate a sec. XX. După 1989, Muzeul din Satu Mare a traversat aceeași perioadă de convulsii, transformări, reșezări și progrese pe care le-a cunoscut comunitatea sătmăreană.

În ultimele decenii, prin statutul său de autoritate tutelară, Consiliul Județean Satu Mare a susținut dezvoltarea instituției muzeale din județ în multiple aspecte, în primul rând prin mai multe proiecte de reabilitare de clădiri și proiecte de refacere a unor expoziții. În completare, Consiliul Județean împreună cu muzeul a desfășurat o serie de activități și proiecte culturale menite a memora elemente esențiale din istoria comunității: Centenarul Marii Uniri (2018), Centenarul Instaurării Administrației Românești (2019), 300 de ani de la Războiul de Eliberare condus de Francisc Rákóczi (2011), 300 de ani de la Colonizarea Șvabilor Sătmăreni (2012), Semicentenarul inundațiilor din anul 1970 (2020), Istoria industriei textile din Satu Mare (2018), Centenarul Colegiului Național Mihai Eminescu (2019) etc. Aceste programe și activități au determinat ca beneficiarii proiectelor culturale desfășurate de muzeu să atingă anual o cifră de 100.000 de beneficiari, această cifră fiind completată în ultimii ani de vizitatorii expozițiilor virtuale.

Așa cum se poate constata mai detaliat din parcurgerea prezentei istorii a muzeului, Muzeul, prin specialiștii săi, tinde să devină un hub cultural, adică un centru complex de educare, documentare și petrecere a timpului liber, care păstrează în condiții optime, cercetează și îmbogățește continuu patrimoniul cultural. Proiectele aflate în derulare și acelea avute în vedere,

urmăresc ca muzeul sătmărean să facă pași importanți pentru a deveni o instituție sustenabilă. Se urmărește maximizarea rolului muzeului în cadrul comunității și obținerea raportului optim pe patru componente: culturală, socială, economică și ecologică. Pe aceste componente, sporirea eficienței muzeului este parte a unor proiecte importante de refacere a sediilor principale, menite a le transforma în clădiri ecologice, clădiri care vor deveni autonome din punct energetic (prin captarea energiei solare și eficientizarea consumului). Sustenabilitatea clădirilor, realizarea unor expoziții cu atractivitate și accesibilitate sporită va aduce cu sine și o modernizare a misiunii muzeului sătmărean.

Misiunea muzeului, în prezent aflată în proces de completare, va fi aceea de a ajuta comunitatea sătmăreană în confruntarea sa cu criza culturală indusă de mondializare și cu procesele de uniformizare propagate prin cultura de masă (promovată pe diverse canale media), aducând contribuții la depășirea unor confuzii identitare și de negare a progresului prin care trec unele segmente ale comunității. Muzeul Județean Satu Mare va fi instituția care va realiza o punte între trecut și prezent, și va crea legături între patrimoniu - identitate - educație - cultură.

PATAKI CSABA

Președintele Consiliului Județean Satu Mare

ELŐSZÓ

A szatmári múzeum története egybecseng annak a közösségnek a történelmével, amelynek identitását képviseli, vagyis egy olyan közösséggel, amely az elmúlt 130 évben drámai változásokon ment át. A múzeum a mélyreható fejlődés időszakában (a 19. század utolsó évtizedeiben) született., néhány évtizeddel később a múzeumot a két világháború okozta negatív hatások érték, majd 1919 után a román állam fennhatósága alá került. A kommunista időszak alatt az intézmény a rendszer általános keretein belül fejlődött, szenvedett a rá rótt ideológiai korlátoktól, ugyanakkor részesült a 20. század második felét jellemző fejlődésből, majd 1989 után a múzeumot is jelentősen érintette a szatmári közösség által átélt, újrarendeződések, átalakulások és fejlődés időszaka.

Az elmúlt évtizedekben a Szatmár Megyei Tanács, mint fenntartó, több téren is támogatta a megyei múzeumi intézmény fejlődését, mindenekelőtt több épület-rehabilitációs és kiállítás-megújítási projekt révén. Mindezek mellett a megyei tanács a múzeummal közösen egy sor kulturális tevékenységet és projektet valósított meg, melyeknek legfőbb célja a közösség történelmének megörökítése, úgymint: A Nagy Egyesülés centenáriuma (2018), A román közigazgatás megalakulásának centenáriuma (2019), Rákóczi-ünnepségek: 300 éves a Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc (2011), A svábok betelepítésének 300. évfordulója (2012), Az 1970-es árvíz félévszázados évfordulója (2020), A szatmári textilipar története (2018), A Mihai Eminescu Nemzeti Kollégium centenáriuma (2019) stb. Ezen programok és tevékenységek eredményeként a múzeum által megvalósított kulturális projekteknek évente 100.000 látogatója van, és ez a szám az utóbbi években kiegészült a virtuális kiállítások látogatóival is.

Amint azt az intézmény jelenlegi tevékenységi köre is mutatja, a múzeum célja, hogy szakemberei révén kulturális központtá váljon, azaz olyan komplex oktatási, dokumentációs és szabadidős központ legyen, amely optimális körülmények között őrzi, kutatja és folyamatosan gazdagítja a kulturális örökséget. A folyamatban lévő és tervezett projektek célja, hogy a szatmári múzeum fontos lépéseket tegyen a fenntartható intézménnyé válás felé. A múzeum hatékonyságának növelése része annak a nagyszabású projektnek, amelynek célja, hogy a főépületeket

zöld épületekké alakítsák át, olyan épületekké, amelyek energia-önellátóvá válnak (a napenergia hasznosítása és a fogyasztás hatékonyabbá tétele révén). Az épületek fenntarthatósága és a vonzóbb és hozzáférhetőbb kiállítások létrehozása a múzeum küldetésének korszerűsítését is magával hozza.

A jövőben a múzeum feladata az lesz, hogy segítse a szatmári közösséget a globalizáció és a tömegkultúra által propagált uniformizálódási folyamatok által kiváltott kulturális válsággal való szembenézésben, hozzájárulva a közösség egyes szegmenseiben tapasztalható identitászavarok és a fejlődés tagadásának leküzdéséhez.

A Szatmár Megyei Múzeum lesz az az intézmény, amely hidat épít a múlt és a jelen között, és kapcsolatot teremt az örökség - identitás - oktatás - kultúra között.

PATAKI CSABA

Szatmár Megyei Tanács Elnöke

FOREWORD

The Museum of Satu Mare has a history that resonated with the history of the community whose identity it represents, a community with which it has travelled in the last 130 years a dramatic Odyssey, as our region's history of the twentieth century can be appreciated. The museum was born and spent its "childhood" in a period of profound progress (the last decades of the nineteenth century), when the institution was associated with the Hungarian national project. A few decades later, the museum experienced the negative pulsations induced by two world conflagrations, and in the interval between them, after 1919, the museum from Satu Mare was associated with the Romanian national project. During the communist period, the institution evolved in the general framework of the regime, suffering from the imposed ideological engagement and, at the same time, benefited from the major advances that characterized the second half of the twentieth century. After 1989, the Museum from Satu Mare went through the same period of convulsions, transformations, resettlements and progress that the community of Satu Mare experienced.

In the last decades, through its status of tutelary authority, the County Council of Satu Mare has supported the development of the museal institution in the county in multiple aspects, first of all through several building rehabilitation and restoration of some exhibition projects. In addition, the County Council together with the museum carried out a series of cultural activities and projects meant to commemorate essential elements in the history of the community: Centenary of the Great Union (2018), Centenary of the Establishment of the Romanian Administration (2019), 300 years since the War of Liberation led by Francisc Rákóczi (2011), 300 years since the Colonization of the Swabians in Satu Mare (2012), Half Centenary of the 1970 floods (2020), The History of the textile industry in Satu Mare (2018), Centenary of the Mihai Eminescu National College (2019) and so on. These programs and activities have determined that the beneficiaries of the cultural projects carried out by the museum reach an annual figure of 100.000 peoples, this number being completed in recent years by the visitors of the virtual exhibitions.

As can be seen in more detail from the current history of the museum, the Museum, through its specialists, tends to become a cultural hub, namely

a complex centre of education, documentation and leisure, which keeps in optimal conditions, researches and enriches the cultural heritage. The ongoing projects and those envisaged, aim for the Satu Mare Museum to take important steps to become a sustainable institution. The purpose is to maximize the role of the museum in the community and to obtain the optimal ratio on four components: cultural, social, economical and ecological. On these components, the increasing of the efficiency of the museum is part of important projects such as restoring the main headquarters, designed to transform it into a green complex, buildings that will become energy self-sufficient (by capturing solar energy and streamlining consumption).

The sustainability of the buildings, the realization of some exhibitions with increased attractiveness and accessibility will bring with them a modernization of the mission of the Satu Mare Museum.

The mission of the museum, currently being completed, will be to help the community of Satu Mare in its confrontation with the cultural crisis induced by globalization and the processes of uniformity propagated through mass culture (promoted on various media channels), contributing to overcoming identity confusion and denial of the progress that some segments of the community are going through. The Satu Mare County Museum will be the institution that will build a bridge between past and present, and will create links between heritage - identity - education - culture.

PATAKI CSABA

President of the County Council of Satu Mare

LA CEAS ANIVERSAR

Muzeul Județean Satu Mare aniversează în anul 2021 peste un secol de viață muzeală, mai exact 130 de ani de la înființarea oficială a primei secții muzeale sătmărene, ce a activat în cadrul Cercului Kölcsey, Regulamentul acestei societăți culturale fiind aprobat la data de 10 noiembrie 1891.

Urmând parcursul majorității muzeelor din România, care au avut la bază colecții private, dezvoltarea instituțională a cunoscut o amploare semnificativă mai ales din a doua jumătate a secolului XX, rețeaua muzeistică din județul Satu Mare lărgindu-și arealul, în special după anii 1992, ajungând la ora actuală la nu mai puțin de 25 de muzee, case memoriale, muzee locale, gospodării țărănești, situri arheologice aflate în structura organizatorică și administrarea Muzeului Județean Satu Mare.

În calitate de director general al Muzeului Național de Istorie a României, dar și de aceea de președinte al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, am avut de-a lungul anilor relații fructuoase de colaborare cu directorii și specialiștii Muzeului Județean Satu Mare, dintre activitățile organizate în comun menționând expozițiile: Casa Domnului. Casa omului. Valori patrimoniale ecleziale; Brățărilor dacice; Aurul și argintul antic al României; Comorile României (organizată la Muzeul Național al Chinei din Beijing); O experiență europeană. Moștenirea istorică și culturală a germanilor din România; Tezaur arheologice din România. Rădăcini dacice și romane (organizată la Muzeul Național de Arheologie din Madrid).

Bogatul fond patrimonial deținut de Muzeul Județean Satu Mare, peste 400.000 de bunuri muzeale, temele de cercetare, expozițiile de bază sau temporare organizate la nivel național și internațional, proiectele finanțate din fonduri europene, dar și cele peste 200 de publicații tipărite în Editura Muzeului Sătmărean îl încadrează printre instituțiile muzeale cu cea mai bogată activitate din România, fapt confirmat și prin diplomele conferite de Ministerul Culturii, alături de Medalia Aniversară „Centenarul Marii Uniri”, decernată de Președintele României, Domnul Klaus Johannis.

La ceas aniversar, transmitem salutăările noastre cordiale și colegiale, fiind pe deplin convinși că activitatea prezentă este puntea dintre trecut și viitor, un trecut bogat ce depășește cu trei decenii centenarul și un viitor ce poate fi clădit pe această temelie solidă!

Colegilor și prietenilor de la Muzeul Județean Satu Mare le doresc multă sănătate, bucurii și să rămână aceiași devotați și entuziaști păzitori ai moștenirii noastre culturale!

LA MULȚI ANI, MUZEULUI SĂTMĂREAN!

Dr. ERNEST OBERLÄNDER-TĂRNOVEANU
Director general al Muzeului Național de Istorie a României
Președintele Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor

ÉVFORDULÓ ALKALMÁBÓL

A szatmári múzeum 2021-ben ünnepli több mint egy évszázados létrejöttét, pontosabban már 130 éve annak, hogy a Kölcsey Kör keretén belül hivatalosan is megalakult az első szatmári múzeum.

A romániai múzeumok többségének útját követve, amelyek magángyűjteményekre épültek, az intézményi fejlődés különösen a 20. század második felétől kezdve jelentős lendületet vett, a Szatmár megyei múzeumi hálózat különösen 1992 után szélesedett ki, és ma már nem kevesebb, mint 25 múzeum, emlékház, parasztgazdaság, régészeti lelőhely tartozik a Szatmár Megyei Múzeum szervezeti felépítése és igazgatása alá.

A Román Történelmi Múzeum főigazgatójaként, de a Múzeumok és Gyűjtemények Nemzeti Bizottságának elnökeként is, az évek során gyümölcsöző együttműködést folytattam a Szatmár Megyei Múzeum igazgatóival és szakembereivel, a közösen szervezett tevékenységek közül kiemelve a következő kiállításokat: Az Úr háza a mi hajlékunk: nemzeti értékeink a multikulturalitás jegyében; Szatmár megye egyházi műemlékei; Dák karkötők; Románia ősi aranya és ezüstje; Románia kincsei (a pekingi Kínai Nemzeti Múzeum rendezésében); A romániai németek történelmi és kulturális öröksége; Románia régészeti kincsei. Dák és római gyökerek (a madridi Nemzeti Régészeti Múzeum rendezésében).

A Szatmár Megyei Múzeum gazdag tárgyi örökségének alapja a több mint 400.000 múzeumi tárgy, országos és nemzetközi szinten szervezett állandó- vagy időszakos kiállítások, európai alapok által finanszírozott projektek, de a Szatmári Múzeumi Kiadó több mint 200 kiadványa is a leggazdagabb tevékenységű romániai múzeumi intézmények közé sorolja, amit a Kulturális Minisztérium által kiadott oklevelek, valamint a Románia elnöke, Klaus Johannis úr által odaítélt „A Nagy Unió százéves évfordulója” jubileumi érem is megerősít.

Ezen évforduló alkalmából szívélyes és kollegiális üdvözetünket küldjük, és teljes meggyőződésünk, hogy a jelenlegi tevékenységek hidat képeznek a múlt és a jövő között!

A Szatmár Megyei Múzeum munkatársainak és barátainak jó egészséget,
örömet kívánok és azt, hogy továbbra is ugyanilyen odaadó és lelkes
őrzői maradjanak kulturális örökségünknek!

ISTEN ÉLTESSEN SZATMÁRI MÚZEUM!

Dr. ERNEST OBERLÄNDER-TÂRNOVEANU
A Román Nemzeti Történelmi Múzeum főigazgatója
A Múzeumok és Gyűjtemények Nemzeti Bizottságának elnöke

AT ANNIVERSARY TIME

Satu Mare County Museum celebrates in 2021 over a century of museum life, namely 130 years since the official establishment of the first museal section of Satu Mare, which operated within the Kölcsey Circle, the Regulation of this cultural society being approved on November 10, 1891.

Following the course of most museums in Romania, which were based on private collections, the institutional development has seen a significant increase especially since the second half of the twentieth century, the museum network in Satu Mare County expanding its area, especially after 1992, reaching at present at no less than 25 museums, memorial houses, local museums, peasant households, archaeological sites found in the organizational structure and administration of the Satu Mare County Museum.

As general director of the National Museum of Romanian History, but also as president of the National Committee of Museums and Collections, over the years I have had fruitful collaborations with the directors and specialists of the Satu Mare County Museum, among the activities organized together I am mentioning the exhibitions of: The House of the Lord. The man's house. Ecclesiastical patrimonial values; Dacian bracelets; Romania's ancient gold and silver; The Treasures of Romania (organized at the National Museum of China in Beijing); A European experience. The historical and cultural heritage of the Germans in Romania; Archaeological treasures from Romania. Dacian and Roman roots (organized at the National Museum of Archaeology in Madrid).

The rich patrimonial fund owned by the Satu Mare County Museum, over 400.000 museum assets, research topics, basic or temporary exhibitions organized at national and international level, projects financed from European funds, but also the over 200 publications printed in Sătmărean Museum Publishing House make it one of the richest museal institutions in Romania, a fact confirmed by the diplomas awarded by the Ministry of Culture, along with the Anniversary Medal "Centenary of the Great Union", awarded by the President of Romania, Mr. Klaus Johannis.

At this anniversary time, we send you our cordial and collegial greetings, being fully convinced that the present activity represents the bridge between the past and the future, a rich past that surpasses the centenary with three decades and a future that can be built on this solid foundation!

I wish my colleagues and friends from the Satu Mare County Museum good health, joy and to remain the same devoted and enthusiastic guardians of our cultural heritage!

HAPPY ANNIVERSARY SATU MARE COUNTY MUSEUM!

PhD. ERNEST OBERLÄNDER-TÂRNOVEANU
General Manager of National Museum of Romanian History
The President of the National Committee of Museums and Collections

PREFAȚĂ

Muzeul sătmărean a luat naștere ca instituție enciclopedică, iar pe parcursul deceniilor, cu sincope inerente, a evoluat spre o instituție cultural-științifică complexă, a cărui obiect de activitate este reprezentat de vastitatea patrimoniului cultural și identitar din județul Satu Mare. Evoluția instituției se înscrie într-o traiectorie generală pe care au cunoscut-o muzeele din Europa Centrală și Răsăriteană, care nu se rezumă la o etalare a exponatelor, ci desfășoară o intensă activitate de cercetare și salvare a patrimoniului cultural. În peisajul muzeal regional, nota particulară ce caracterizează instituția noastră este adusă de structura multietnică a comunității, dar și de amprenta socială a peisajului sătmărean, cu rol de punte de legătură între ecosistemul de câmpie și ecosistemul montan. Tocmai aceste note de conviețuire interetnică și de spirit întreprinzător, indus de confluența ecosistemelor, stau la baza profilului Muzeului Sătmărean. Acesta poate fi apreciat ca fiind una dintre instituțiile culturale ce se caracterizează printr-o deschidere generoasă spre proiecte de cercetare de anvergură, proiecte ce depășesc granițele regionale sau naționale.

În ultimele decenii muzeul sătmărean a urmărit trei direcții generale de dezvoltare: profesionalizarea specialiștilor, creșterea rolului în cadrul comunității și, în al treilea rând, îmbogățirea patrimoniului și sporirea bazei materiale.

Oglinda cea mai fidelă a valorii la care a ajuns Muzeul Județean Satu Mare este dată de numărul de vizitatori plătitori care, în ultimul deceniu, are o medie anuală de 40.000 vizitatori. Această cifră respectabilă a fost realizată în primul rând printr-o continuă îmbogățire și reînnoire a ofertei culturale, asigurată de expozițiile de bază. Astfel, pe parcursul anilor 2003–2017 au fost refăcute expozițiile permanente de la Muzeul de Istorie, Muzeul din Carei, Muzeul de Artă, Casa Memorială Ady Endre, Muzeul Memorial Vasile Lucaciu din Apa, Centrul de olărit dacic de la Medieșu Aurit. O contribuție importantă la creșterea numărului de vizitatori a avut și oferta anuală de expoziții temporare, expoziții de o mare anvergură culturală și atractivitate pentru public. Aurul și Argintul României (2014), Egiptul Faraonilor (2015) etc., sunt expoziții temporare ce au rămas în memoria sătmărenilor, fiind vizitate de peste 10.000 de persoane.

De-a lungul anilor muzeul sătmărean a inițiat și desfășurat, uneori sub coordonarea Consiliului Județean sau în colaborare cu instituții culturale o serie de activități și programe culturale menite a memora elemente esențiale din istoria comunității. În cadrul muzeului au fost realizate anual cercetări ce au evidențiat procese istorice și evenimente desfășurate pe teritoriul Sătmăreului și au fost restaurate mii de obiecte de patrimoniu. Prin numeroasele săpături arheologice de salvare realizate în ultimul deceniu Muzeul Sătmărean a fost una dintre instituțiile de profil cu cel mai înalt grad de implicare în procesul național de dezvoltare a infrastructurii rutiere. Pe parcursul ultimelor trei decenii muzeul a fost angrenat anual în proiecte culturale transfrontaliere și interjudețene, ce au avut ca efect cercetarea complexă a patrimoniului istoric și etnografic și, în același timp, au adus cu sine o dezvoltare continuă a instituției. Implicarea în mari proiecte de restaurare a clădirilor de patrimoniu a sporit rolul economic al instituției și a adus contribuții importante la dezvoltarea turismului din județul Satu Mare. Această implicare în dezvoltarea turismului a adus cu sine înființarea în anul 2020 a Biroului de Turism, compartiment ce pe parcursul primului an de la înființare a contribuit la o creștere semnificativă a activităților.

Așa cum se poate constata prin parcurgerea lucrării prezente, prin specialiștii săi Muzeul, tinde să devină un centru complex de educare, documentare și petrecere a timpului liber, în acest sens păstrând în condiții optime, cercetând și îmbogățind continuu patrimoniul cultural. Însușirea de centru complex poate fi atribuită muzeului datorită efectului combinat al unor factori, precum: funcțiile îndeplinite, rolurile jucate în economie și societate și resursele angrenate. Provocarea anilor următori este aceea ca prin aceste elemente muzeul sătmărean să facă pașii necesari pentru a deveni o instituție sustenabilă, o instituție care să tindă spre obținerea unui optim între maximizarea aportului la bunăstarea culturală, socială și economică, în raport cu reducerea continuă a efectelor negative pe care le au activitățile directe și beneficiarii asupra mediului natural și asupra societății.

Misiunea Muzeului Județean Satu Mare este în plin proces de reformare, proces merit să îi asigure alinierea la tendințele din muzeologia modernă, la tendințe generate de nevoile actuale ale societății. Alături de muzeul tradițional, orientat spre obiect și colecții, se construiește muzeul modern, centrat pe oameni, instituția asumând rolul de agent-distribuitor al informației, modelator de opinii și mentalități. Muzeul Sătmărean va

fi apreciat ca un centru cultural al patrimoniului istoric și artistic din zona Sătmăreului, un spațiu cultural pus la dispoziția necondiționată a publicului și specialiștilor, pentru studiu, cunoaștere și delectare intelectuală. Muzeul Județean Satu Mare devine un muzeu al publicului pasionat de aventura cunoașterii, al descoperirii modului în care generațiile trecute au utilizat creativ mediul în care au trăit.

DR. LIVIU MARTA
Manager Muzeul Județean Satu Mare

ELŐSZÓ

A szatmári múzeum tudományos intézményként született és az évtizedek során olyan kulturális-tudományos intézménnyé fejlődött, melynek tevékenységi körét Szatmár megye kulturális örökségének és identitásának sokszínűsége jellemzi. Az intézmény fejlődése része annak az általános fejlődési ívnek, amely a közép- és kelet európai múzeumokat jellemezte, s amely nem korlátozódik csupán a múzeumi tárgyak kiállítására, hanem intenzíven kutatja és megmenti a helyi kulturális örökséget. A regionális múzeumi szinten az intézményünket jellemző sajátosságot a szatmári társadalom soknemzetiségű szerkezete indukálja és ez az etnikumközi együttélés képezi a szatmári múzeum arculatának alapját.

Az elmúlt évtizedek során a Szatmár Megyei Múzeum három általános fejlődési irányt követett: a szakemberek szakmai tudásának fejlesztése, a közösségi szerepvállalás és részvétel növelése, valamint a kulturális örökség gazdagítása és az anyagi alapok megnövelése.

A Szatmár Megyei Múzeum sikerességét leginkább a fizető látogatók száma tükrözi, amely az elmúlt évtizedben átlagosan évi 40.000 látogatót jelentett. Ezt a tekintélyes számot elsősorban a kulturális kínálat folyamatos gazdagításával és megújításával sikerült elérni, amelyet az állandó kiállítások biztosítanak. 2003-2017 között újultak meg a Történelmi Múzeum, a Nagykárolyi Városi Múzeum, a Művészeti Múzeum, az Ady Endre Emlékmúzeum, az apai Vasile Lucaciu Emlékmúzeum állandó kiállításai, valamint az aranyosmeggyesi régészeti park. A látogatószám növekedéséhez nagyban hozzájárult az időszakos kiállítások éves kínálata is. Románia aranya és ezüstje (2014), A fáraók Egyiptoma (2015) stb. olyan időszakos kiállítások voltak, amelyek megmaradtak a szatmáriak emlékezetében, hiszen több mint 10.000 ember látogatta meg őket.

Az évek során a múzeum - olykor a megyei tanáccsal karöltve vagy egyéb kulturális intézményekkel együttműködve - számos olyan tevékenységet és kulturális programot kezdeményezett és valósított meg, amelyek célja a közösség történelmének megörökítése volt. Évente zajlanak régészeti ásatások a megye területén és számos leletet restaurálnak szakembereink. Az elmúlt három évtizedben a múzeum évi rendszerességgel részt vesz határokon átnyúló és megyeközi kulturális projekteken, amelyek

a történelmi és néprajzi örökség átfogó kutatását eredményezik, ugyanakkor az intézmény folyamatos fejlődését is magukkal hozzák. A műemléképületek nagyszabású helyreállítási projektjeiben való részvétel növelte az intézmény gazdasági szerepét, és jelentősen hozzájárult Szatmár megye turizmusának fejlődéséhez. Az idegenforgalom fellendítésébe való bekapcsolódásként 2020-ban megnyílt a Turisztikai Iroda, a múzeum egy olyan részlege, amely már az első évben hozzájárult a kulturális tevékenységek jelentős növekedéséhez.

Az eddigiekben ismertetettek alapján megállapítható, hogy a múzeum a tudományosság, az oktatás és a szabadidős programok központjává igyekszik válni, ezáltal is gazdagítva a kulturális örökséget.

A Szatmár Megyei Múzeum küldetésének reformja folyamatban van, melynek célja, hogy összhangba kerüljön a modern muzeológia trendjeivel és a társadalom aktuális igényei által generált irányzatokkal. A hagyományos, tárgyakra és gyűjteményekre összpontosító múzeum mellett épül a modern múzeum, amelynek középpontjában az ember áll, az intézmény pedig az információk terjesztőjének, a vélemények és a mentalitás formálójának szerepét tölti be.

DR. LIVIU MARTA

Menedzser - Szatmár Megyei Múzeum

PREAMBLE

The Satu Mare Museum was born as an encyclopaedic institution, and over the decades, with inherent synapses, it evolved into a complex cultural-scientific institution, whose object of activity is represented by the vastness of the cultural and identitary heritage of the County of Satu Mare. The evolution of the institution is part of a general trajectory known by the museum institutions from Central and Eastern Europe, which is not limited to an exhibition of objects, but carries out an intense activity of research and salvage of this area's cultural heritage. In the regional museum landscape, the particular note that characterizes our institution is induced by the multi-ethnic structure of Satu Mare's society, but also by the social imprint of Satu Mare's landscape, acting as a bridge between ecosystems of the plain and the mountains. It is these notes of interethnic coexistence and entrepreneurial spirit, induced by the confluence of ecosystems, that outline the profile of the Museum of Satu Mare. It can be seen as one of the institutions that has shown the greatest openness to large-scale research projects that transcend regional or national borders.

In the last decades, the Satu Mare Museum has pursued three general directions of development: the professionalization of specialists, the increase of its role and the involvement in the community and, thirdly, the enrichment of the patrimony and the increase of its material base.

The most accurate mirror of the value reached by the Satu Mare County Museum is given by the number of paying visitors which, in the last decade, has an annual average of 40.000 visitors. This respectable figure was achieved primarily through a continuous enrichment and renewal of the cultural offer, ensured by the main exhibitions. Thus, during the years 2003–2017, the permanent exhibitions at the History Museum, the Carei Museum, the Art Museum, the Ady Endre Memorial House, the Vasile Lucaciu Memorial Museum from Apa, the Dacian Pottery Center from Medieșu Aurit were restored. An important contribution to the increase in the number of visitors was the annual offer of temporary exhibitions, exhibitions of great cultural scope and attractiveness for

the public. Romania's Gold and Silver (2014), Pharaohs' Egypt (2015) are temporary exhibitions that have remained in the memory of the people of Satu Mare, being visited by over 10.000 people.

Over the years, the Satu Mare Museum has initiated and carried out, sometimes under the coordination of the County Council or in collaboration with cultural institutions, a series of cultural activities and programs meant to commemorate essential elements of the history of the community. Within the museum, annually were carried out researches on topics from the history of Satu Mare, dozens of archaeological excavations were made and thousands of heritage objects were restored. Through the numerous archaeological excavations carried out in the last decade, Satu Mare Museum was one of the profile institutions with the highest degree of involvement in the national process of road infrastructure development. During the last three decades, the museum has been involved annually in cross-border and inter-county cultural projects, which have resulted in the complex research of the historical and ethnographic heritage and, at the same time, have brought with them a continuous development of the institution. Involvement in major restoration projects of heritage buildings has increased the economic role of the institution and has made important contributions to the development of tourism in Satu Mare County. This involvement in the development of tourism has led to the establishment in 2020 of the Tourist Office, a department that during its first year contributed to a significant increase in activities.

As can be seen by going through the present work, through its specialists, the Museum tends to become a complex centre of education, documentation and leisure, for this purpose keeping in optimal conditions, continuously researching and enriching the cultural heritage. The attribute of a complex centre can be attributed to the museum due to the combined effect of some factors, such as: the functions fulfilled, the roles played in the economy and society and the resources involved. The challenge for the coming years is for the Satu Mare Museum to take the necessary steps to become a sustainable institution, an institution that aims to achieve an optimum between maximizing the contribution to cultural, social and economic well-being, in relation to the continuous reduction of the negative effects that direct activities and beneficiaries have on the natural environment and on society.

The mission of the Satu Mare County Museum is in the process of reform, a process meant to ensure its alignment with the trends in modern museology, with trends generated by the current needs of society. Along with the traditional museum, oriented towards objects and collections, the modern museum is built, centred on people, the institution assuming the role of distributing agent of information, modeler of opinions and mentalities.

DR. LIVIU MARTA
Manager Satu Mare County Museum

130 DE ANI DE VIAȚĂ MUZEALĂ SĂTMĂREANĂ MSM 130

Într-un proiect de cercetare și Reconstituire a memoriei sătmărene, instituția noastră a inițiat un itinerariu prin „istoria muzeului de istorie”, invitându-vă la un parcurs nu doar muzeografic, ci și la o poveste a memoriei colective, la o saga ce oglindește 130 de ani de viață culturală sătmăreană, în care constituirea și dezvoltarea colecțiilor muzeale au contribuit esențial la formarea patrimoniului cultural, o zestre ce conferă bogăția istoriei, tradițiilor, identității, multiculturalității și moștenirii teaurizate în muzeele sătmărene.

A reitera 130 de ani de viață muzeală nu este un demers facil, dar, cu certitudine e absolut necesar, impunându-se marcarea cuvenită, cu atât mai mult cu cât 130 de ani din viața unei instituții nu pot fi ignorați, acest timp istoric curgând în paralel cu viața și istoria comunității sătmărene. În narațiunea noastră istorico - muzeologică ne-am propus să readucem în atenția și viața comunității atât informația documentelor arhivistice, cât și rodul faptelor concrete ce au transformat parcursul muzeografic, de la pasiune și inițiative particulare, la un muzeu cu prestigiu internațional, o instituție a mileniului III, ce teaurizează azi peste 400.000 de bunuri de patrimoniu.

Putem afirma că viața muzeală sătmăreană a răzbit prin tumultul a 3 secole marcate de evenimente istorice, politice și sociale de amploare, primele încercări și preocupări de întemeiere a colecțiilor muzeale în orașul Satu Mare datând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, generate de pasiunea unor profesori și elevi ai Gimnaziului Reformat din Satu Mare¹.

Despre începuturile formării acestor mici colecții (1890), dar mai ales despre evoluția vieții muzeale sătmărene, inclusiv organizarea ei instituțională, o lucrare detaliată a fost publicată pentru prima oară

---

¹ Borovszky Samu, Magyarország Vármegyéi és városai. Szatmár Vármegye, Budapest, 1908, p. 294.

de reputatul istoric Bujor Dulgău (Arhivele Județene Satu Mare) și Gheorghe Lazin, arheolog la Muzeul Județean Satu Mare².

În anul 1987 specialiștii de la Muzeul Municipal Carei, Neța Iercoșan (arheolog), Némethi János (arheolog) și Carol Karácsonyi (științele naturii) publicau un articol despre istoricul muzeului din Carei³. O colecție deosebită ce s-a constituit și dezvoltat de-a lungul timpului la muzeul din Carei a fost cea de științele naturii, existând inclusiv intenția înființării „Muzeului Mlaștinii” Ecedea, în anul 1896⁴.

Istoricul vieții muzeale sătmărene a fost amplu cercetat de Diana Kincses (conservator), pe baza documentelor studiate și a informațiilor obținute din fonduri arhivistice, dar și din arhiva muzeului, redactând în anul 2005 Teza de licență cu titlul Istoricul Muzeului Județean Satu Mare. Parte din conținutul tezei a fost publicat apoi în articolele Muzeul Cercului Kölcsey. Primii pași în crearea Muzeului Județean Satu Mare (în anuarul „Satu Mare. Studii și Comunicări”, XXII – XXIV/II, 2005 – 2007)⁵ și Istoria muzeului sătmărean în secolul al XX-lea⁶.

Un scurt istoric al organizării muzeelor sătmărene a fost întocmit în Catalogul colecției de arheologie, tipărit în anul 2007⁷, iar informații despre înființarea și organizarea muzeelor din județ sunt publicate în mai multe pliante, cataloage și ghiduri⁸.

Documentele referitoare la înființarea oficială a primei secții muzeale din Satu Mare (10 noiembrie 1891, Regulamentul Cercului Kölcsey), dar și numeroase alte documente ce reflectă istoricul și evoluția vieții muzeale sătmărene au fost consultate cu sprijinul specialiștilor de la Arhivele

2 Bujor Dulgău, 100 de ani de muzeografie pe meleagurile sătmărene, în SYMPOSIA THRACOLOGICA, Nr. 8, Satu Mare – Carei, 1990, pp.17-21.

3 N. Iercoșan, I. Némethi, C. Karácsonyi, Contribuții la istoricul muzeului careian, în „Satu Mare. Studii și comunicări” VII – VIII, 1986 – 1987, pp. 478-480.

4 Ibidem, p. 478.

5 Diana Kincses, Muzeul Cercului Kölcsey. Primii pași în crearea Muzeului Județean Satu Mare, în „Satu Mare. Studii și Comunicări”, XXII – XXIV/II, 2005 – 2007, pp. 380-386.

6 Diana Kincses, Istoria muzeului sătmărean în secolul al XX-lea, în „Satu Mare. Studii și Comunicări”, XXX/II, 2014, pp. 91-105.

7 Catalogul colecției de arheologie, coord. Liviu Marta, Szócs Péter Levente, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, pp. 9-10.

8 Daniela Bălu, Ghidul Muzeelor de etnografie, 1994; Ghidul Muzeului Șvăbesc Petrești, 1995; Ghidul Muzeului Maghiar Bogdand, 1995; Muzeu și patrimoniu transfrontalier, coord. Daniela Bălu, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2012.

Naționale ale României, Biroul Județean Satu Mare, cărora le mulțumim și pe această cale pentru tot sprijinul acordat.

„Istoria muzeului de istorie”, formarea și evoluția sa pe parcursul celor 130 de ani, constituirea colecțiilor patrimoniale, dezvoltarea rețelei muzeistice județene, activitățile naționale sau internaționale, și bineînțeles pe cei ce le-au înfăptuit, le vom aduce în actualitate prezentându-le și publicului larg, invitându-l nu numai la lectură, ci și la o implicare participativă, de reconstituire a memoriei sătmărene.

În anul 2021 un celebru muzeu vienez împlinește tot 130 de ani - Kunsthistorisches Museum Wien - noi, ca sătmăreni, fiind mândri de bogata istorie a vieții muzeale din urbea noastră, ce coincide temporal cu cea a muzeului din capitala Austriei. De altfel, nobila misiune a muzeelor și a specialiștilor din domeniu este una comună, universală, atât de expresiv sintetizată de Alexandru Tzigara Samurcaș: Muzeul este cea mai înaltă și, totodată, cea mai simplă dintre școli. Ea este mută și anostă pentru cel ce n-o pricepe. Pentru cel ce o înțelege, muzeul devine școala cea mai vie din care poate trage multe și neînchipuite învățăminte. Și e simplă școala muzeului, că cel ce o cercetează nu are nevoie de o pregătire specială. Este destul să ai ochii deschiși pentru a pricepe ceea ce îți se înfățișează. Dacă știi să te uiți bine la lucruri, și să le adâncești rostul, ele încep a-ți vorbi mai pe înțeles decât ai citi o carte.

Istoric

La Satu Mare primele încercări și preocupări de organizare ale unor colecții muzeale, constând din piese arheologice și istorice datează din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și aparțin unor profesori și elevi ai Gimnaziului Reformat din Satu Mare⁹.

Kölcsey Ferenc

O altă inițiativă de înființare a unei instituții muzeale i-a aparținut procurorului Herman Mihály care încă din anul 1881 a propus fondarea unui muzeu, fapt materializat abia în anul 1891, când la inițiativa municipalității și a intelectualilor pasionați de istoria și cultura locală, s-au pus bazele societății culturale „Cercul Kölcsey”, cu un an înainte aniversându-se 100 de ani de la nașterea poetului Kölcsey Ferenc, născut la 8 august 1790 în localitatea Săuca, județul Satu Mare¹⁰.

O contribuție deosebită la înființarea muzeului au avut-o și colecționarii particulari care anterior adunaseră colecții bogate de rarități și diferite piese istorice și arheologice. Un astfel de colecționar a fost și ofițerul Kiss Gedeon. El a deținut numeroase funcții importante în conducerea orașului Satu Mare, printre care și cele de prim căpitan al orașului, notar, președinte al tribunalului, președinte onorific al Asociației Pompierilor, contribuind semnificativ la înfrumusețarea orașului prin plantarea de flori, arbuști și copaci ornamentali și prin efortul imens depus pentru fondarea Grădinii Kossuth, fiind supranumit și „colonelul copacilor”¹¹.

⁹ Borovszky Samu, op. cit., p. 294.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem, p. 124.

În urma demersurilor intelectualității sătmărene și a conducerii societății nou înființate la adunarea de constituire a „Cercului Kölcsey” din „orașul regesc Satu Mare” din 10 noiembrie 1891 s-a adoptat regulamentul societății, acesta fiind întocmit de președintele temporar al societății, Kölcsey Antal și vizat juridic de juristul Mátray Lajos¹². Conform regulamentului, scopul societății era emanciparea spirituală, promovarea literaturii, a artelor și științelor. De asemenea, se urmărea înființarea unei „camere Kölcsey” în care să fie adunate bunurile care au aparținut poetului. Tot din obiectivele societății făcea parte și înființarea a trei secții culturale: socială, literară și muzeală.

Primul președinte al „Cercului Kölcsey” a fost baronul Vécsey József urmându-i apoi Kende Zsigmond. Vicepreședinte al societății era dr. Farkas Antal, iar secretar dr. Fechtel János¹³.

Din Regulamentul Cercului reiese că membru al societății putea să fie „orice femeie sau bărbat, cetățean al țării sau străin, indiferent de origine, care s-a înscris și a fost acceptat de comisie”. Taxa de membru pentru un an era de un forint, sumă care era înmănată trezorerului „Cercului Kölcsey”. Membrii fondatori aveau obligația de a plăti „o dată și pentru totdeauna” o sumă de cel puțin 20 de forinți. Membrii societății trebuiau să depună o muncă de voluntariat în secțiile literară, socială și muzeală.

Adunarea generală reprezenta principalul organism al societății. Această adunare se întrunea o dată pe an, fiind anunțat fiecare membru în parte al societății. La cererea scrisă a cel puțin 25 de membri alegători se întrunea adunarea generală extraordinară. În ceea ce privește adoptarea unei hotărâri era necesar să fie prezenți cel puțin 25 de membri, în caz contrar ședința era amânată cu 11 zile.

Un alt organism foarte important al societății era comitetul de conducere care era format din președinții celor trei secții, plus alți patru membri cu drept de hotărâre. Acest comitet se ocupa de funcționarea în bună regulă a cercului, făcea propuneri pentru adunarea generală din fiecare an și depunea situații și rapoarte despre funcționarea societății.

¹² Arhivele Naționale ale României (în continuare ANR), Biroul Județean Satu Mare (în continuare BJS), fond Colecția de documente a Muzeului Județean Satu Mare, dosar nr. 182/ 1891 - 1911. Regulamentul Societății Kölcsey este un manuscris în folio alcătuit din patru file, conținând informații atât pe față cât și pe verso. Documentul a fost emis la Satu Mare, la 10 noiembrie 1891.

¹³ Fechtel János, A Szatmári Kölcsey – kör. Évkönyve 1895-1898, Szatmáron, Nyomatott a „Szabadsajtó” Könyvnyomdában, 1899, p. 5.

Un document foarte important emis de Cercul Kölcsey a fost Anuarul Cercului Kölcsey¹⁴, de editarea căruia s-a ocupat un colectiv condus de dr. Fechtel János. Un exemplar al acestui Anuar datat 1899, cuprinzând activitatea societății în perioada 1895-1898, ne înfățișează bogata activitate culturală și științifică pe care a întreprins-o societatea în perioada menționată. Prin intermediul acestui Anuar aflăm că numărul membrilor fondatori ai societății era de 27, iar numărul membrilor activi era de 244. Numărul total al membrilor societății se ridica la nu mai puțin de 271 de persoane, o creștere destul de importantă, fapt ce demonstra interesul pe care-l manifestau intelectualii din oraș, în ceea ce privește promovarea culturii.

Din Regulamentul de funcționare, reiese că fiecare secție a societății își alegea un președinte și un referent care se ocupau de buna funcționare a acestora. Secția literară era compusă inițial din zece membri aleși la adunarea generală, din rândul cărora a fost ales și un președinte. Secția literară reprezenta „coloana vertebrală a întregii societăți”¹⁵. Președinte al acestei secții a fost Jandrisics János iar vicepreședinte era Jaskovics Ferencz. Un rol deosebit în evoluția secției literare l-a avut dr. Fodor Gyula, referent al secției, care s-a ocupat de organizarea conferințelor, discursurilor, concertelor și seratelor, spectacolelor de teatru. O creștere evidentă a interesului intelectualității sătmărene pentru activitatea culturală o relevă și dublarea numărului membrilor acestei secții, care în 1898 erau deja în număr de 20¹⁶.

Secția socială era compusă inițial tot din zece membri, ajungând ca în anul 1898 să aibă deja nu mai puțin de 26 de membri, aleși de adunarea generală, avându-l în frunte ca președinte pe Herman Mihály. Referent al acestei secții era dr. Böszörményi Emil, care se ocupa de organizarea diferitelor sărbători, antrenând în aceste activități toate instituțiile din oraș, precum și marele public.

Secția muzeală era compusă inițial din șase membri, avându-l ca președinte pe ofițerul Kiss Gedeon. Muzeul nu a avut un nume oficial, el funcționând, așa cum am mai menționat, ca secție a Societății Culturale Kölcsey, dar, în continuare, pentru a înțelege mai bine evoluția instituției muzeale sătmărene, va fi numit Muzeul Cercului Kölcsey.

¹⁴ Fechtel János, op.cit.

¹⁵ Ibidem, p. 31.

¹⁶ Ibidem, p. 5.

Așa cum reiese din Regulamentul de funcționare al Cercului Kölcsey, scopul secției muzeale era de a „expune valorile istorice, reprezentările istorice și locurile istorice ale județului”, de a face cunoscută lumii, istoria culturală și literară a Sătmarului. De asemenea, se avea în vedere prezentarea acelor situri arheologice din județ unde s-au efectuat săpături, „de unde s-a scos la iveală o lume veche”¹⁷.

Patrimoniul secției muzeale a fost constituit în cea mai mare parte din donații din partea unor oameni de seamă ai orașului, precum: ofițerul Kiss Gedeon, baronul Vécsey József sau episcopul romano-catolic Meszlényi Gyula, dar și din partea unor instituții de stat din oraș: liceul reformat, biserica reformată sau corul sătmărean.

Sarcina principală a membrilor secției muzeale era de a se ocupa de sporirea patrimoniului istoric și bibliofil. Membrii secției muzeale erau obligați să țină o evidență a obiectelor și pieselor achiziționate și să prezinte anual rapoarte în acest sens, pentru adunarea generală proprie și pentru Muzeul Național de Istorie din Budapesta.

Șapte ani mai târziu, în anul 1898, așa cum reiese din Anuarul Cercului Kölcsey, președinte al secției era Kiss Gedeon, vicepreședinte era dr. Fechtel János și referent era Bakcsy Gergely, fost director al Gimnaziului Reformat din Satu Mare. Numărul membrilor secției muzeale s-a modificat, ajungând la un număr de treisprezece membri, care erau profesori sau diferiți intelectuali din oraș¹⁸.

Muzeul era structurat în cinci secții: Bibliotecă, Arheologie și antichități, Etnografie, Artă și Științele naturii.

În cadrul bibliotecii s-a realizat o clasificare eficace a pieselor pe materiale papiracee, în același timp foarte modernă pentru acea dată. Erau organizate în colecții individuale cărțile, jurnalele, ziarele, hărțile, manuscrisele, certificatele și o ultimă categorie în care intrau diferite piese cum ar fi fotografiile.

A doua secție care cuprindea obiecte de arheologie și antichități era clasificată după perioada istorică la care se făcea referire și cuprindea obiecte din preistorie, epoca romană, ev mediu și epoca modernă, plus o însemnată colecție numismatică.

¹⁷ ANR, BJSM, Fond Colecția de documente a Muzeului Județean Satu Mare, dosar 182/1891 -1911, fila 4.

¹⁸ Fechtel János, op.cit., p. 5.

Secția de etnografie era clasificată și ea și cuprindea: piese etnografice ungurești, piese etnografice autohtone, piese etnografice „ale țărilor prietene”, obiecte finisate și nefinisate din străinătate și o categorie de piese „primitive” din străinătate.

Secția de artă avea colecții de busturi, pictură, grafică și obiecte din industria modernă.

Secția de științele naturii avea colecții care cuprindeau piese precum animale, plante și roci.

De la constituirea sa, Muzeul Cercului Kolcsey a fost găzduit în trei săli situate la parterul gimnaziului reformat. Aceste săli erau neîncăpătoare pentru colecțiile muzeului și neadecvate pentru expunerea acestora¹⁹.

Gimnaziul Reformat Satu Mare

Pentru a sprijini funcționarea și dezvoltarea muzeului, la 14 octombrie 1896, cu ocazia alegerii noului primar al orașului Satu Mare, Herman Mihály, a avut loc o defilare la care au participat baronul Vécsey József, Lengyel Márton, Rogozi Pap Endre și alți intelectuali ai comunității alături de locuitorii orașului, toți îmbrăcați în costume tradiționale maghiare²⁰. Acest spectacol i-a impresionat pe intelectualii sătmăreni

¹⁹ Borovszky Samu, op.cit., p. 294.

²⁰ Borovszky Samu, op. cit., p. 303.

determinându-i să prețuiască și să adune ei înșiși valori neprețuite, pentru a fi valorificate în cadrul muzeului Cercului Kölcsey.

În paralel, în rândul populației românești, începând cu anul 1898, odată cu constituirea Despărțământului Sătmăr – Ugocea al ASTREI, s-a inițiat o vastă activitate de colecționare a pieselor etnografice (țesături, port popular, obiecte casnice și etnografice românești), organizându-se la finele secolului al XIX-lea mai multe expoziții temporare²¹.

Prefectura județului Carei

Un alt nucleu al muzeografiei sătmărene îl constituie Muzeul Comitatului Sătmăr, înființat la Carei în anul 1901, în urma demersurilor realizate de presă, a contribuției școlilor și a Societății Culturale din Carei.

Patrimoniul muzeului era format din antichități și materiale din domeniul științelor naturii, păstrate la un loc cu arhiva comitatului, custodele muzeului și al bibliotecii documentare din cadrul acestuia fiind numit arhivarul comitatului. După 1926, colecția a fost mutată la noul sediu administrativ al județului, orașul Satu Mare, contribuind la formarea Muzeului Prefecturii²².

²¹ Aristide Ștefănescu, Ghidul muzeelor, București, 1984, p. 380.

²² N. Iercoșan, I. Némethi, C. Karácsonyi, art.cit., pp. 478 – 480.

La adunarea generală a Societății Culturale Kölcsey, din 2 ianuarie 1900 s-a prezentat un raport inventar al bunurilor, potrivit căruia la acea dată în muzeu existau un număr de 612 obiecte, obținute prin donații succesive, în principal din partea membrilor secției muzeale.

Creșterea vertiginoasă a numărului de obiecte păstrate i-a determinat pe membrii societății, încă din anul 1902, să întreprindă demersuri pe lângă Primăria orașului și Episcopia Romano – Catholică din Satu Mare în vederea obținerii unui spațiu corespunzător amenajării unui muzeu public.

La 1 iunie 1905 Muzeul Cercului Kölcsey a fost inaugurat public, primind și o nouă denumire oficială, Muzeul Municipal Satu Mare. Inaugurarea s-a făcut cu mare fast, participând oficialități din Budapesta, Debrețin, Carei, Baia Mare. Deschiderea oficială a avut loc în sala mare a primăriei, fiind urmată de o masă festivă la hotelul „Pannonia”, iar seara a fost organizat un concert la teatru. Sarcina muzeelor locale era de a fi „imagini fidele ale dezvoltării culturale din regiunea respectivă, conservatori ai monumentelor istorice, colecționari de obiecte de istorie și date etnografice și biblioteci de produse literare”²³.

În anul 1905 Asociația Muzicală din Satu Mare a vândut Cercului Kölcsey, secției muzeale, câteva piese de mare valoare printre care două cupe de argint câștigate ca premiu de Asociația Muzicală, la Debrecen în anul 1882 și la Miskolc în anul 1884, diferite monede, o coroană de argint câștigată la Szeged și un corn din bronz câștigat la Budapesta. Toate aceste obiecte au fost obținute în schimbul sumei de 1060 de koroane²⁴.

Cu ocazia deschiderii publice a Muzeului Municipal Satu Mare, în anul 1905, dar și în anii următori, membrii muzeului au editat un Registrul al pieselor de muzeu și al bibliotecii²⁵.

Registrul a fost tipărit la Tipografia Presa Liberă din Satu Mare și putea fi achiziționat de către oricine în schimbul a 30 de filleri, de la portarul

²³ Szatmár és Vidéke, nr. 23, Satu Mare, 6 iunie.

²⁴ ANR, BJSM, Fond Colecția de documente a Muzeului Județean Satu Mare, dosar 184/1905, fila 1.

²⁵ Szatmari Kölcsey-kör Muzeumi tárgyainak es könyvtárának Névjegyzéke, Szatmáron, 1905.

muzeului. Acest registru tipărit era o raritate pentru acele timpuri. La începutul secolului al XX-lea în Transilvania nu s-au realizat registre – inventar tipărite pentru colecțiile muzeale. Ce este și mai surprinzător, este hârtia de bună calitate pe care a fost tipărit, care are chiar și filigran, foarte bine vizibil, fapt ce ne arată interesul deosebit manifestat pentru păstrarea și transmiterea evidenței bunurilor culturale²⁶. Din acest registru aflăm că din bibliotecă puteau fi împrumutate cărți de două ori pe săptămână, miercuri și duminică. Biblioteca era deschisă între orele 11 și 12. Membrii bibliotecii puteau împrumuta cărți pe gratis, iar cei ce nu erau membri trebuiau să plătească o sumă de două koroane pentru folosința anuală. O dată cu plata celor două koroane cel care plătea putea deveni membru al bibliotecii. Pentru a păstra evidența cititorilor și a cărților era întocmită o fișă de evidență care trebuia semnată la fiecare împrumut²⁷. La fel ca și biblioteca, muzeul era deschis în fiecare miercuri și duminică, tot între orele 11 și 12, timp în care puteau fi vizitate colecțiile în schimbul plății a 20 de filleri pentru adulți și 10 filleri pentru copii, care puteau vizita colecțiile numai însoțiți de un adult. Pentru străinii care erau condiționați de timp și nu puteau vizita muzeul în zilele și orele indicate, se percepea o extrataxă de o koroană care reprezenta taxa de intrare. Pentru a primi acest drept de vizitare străinii trebuiau să primească acordul președintelui instituției sau al paznicului muzeului (de observat rolul important care îi revenea paznicului acestei instituții).

Muzeul era închis în prima și a doua zi de Crăciun, de Paști și de Rusalii. Umbrelele, bastoanele și bagajele trebuiau lăsate la intrare, la garderobă în grija servitorului. Pentru păstrarea acestora se plătea o taxă de 6 filleri pe bucată. De asemenea, fumatul în incinta muzeului era strict interzis²⁸. Acest regulament de organizare a muzeului și al bibliotecii era publicat în introducerea la „Registrul pieselor de bibliotecă și muzeu” din 1905 și avea drept scop informarea publicului vizitator.

Registrul este un instrument de lucru ce reflectă foarte clar structura organizatorică a muzeului și a bibliotecii. Modul în care sunt ordonate

²⁶ Se distinge pe hârtie cuvintele PAPIRGYAR și PETERFALVAI, alături de o imagine foarte frumoasă ce ar putea reprezenta blazonul fabricii de hârtie care a realizat hârtia pe care s-a tipărit registrul.

²⁷ Szatmari Kölcsey-kör Muzeumi tárgyainak es könyvtárának Névjegyzéke, Szatmáron, 1905, p. 2.

²⁸ Ibidem, p. 4.

obiectele în registru ne arată și modul de aranjare a obiectelor din muzeu. Cărțile din această bibliotecă erau aranjate în ordine alfabetică și erau în număr de 1059. Aici se aflau volume scrise în principal în limba maghiară, dar și volume în limba germană, franceză, latină dar nici un volum în limba română sau manuscrise și cărți cu caractere chirilice. În această bibliotecă a muzeului se aflau cărțile scriitorului Alexandre Dumas, ale poetului maghiar Arany János, ale scriitorului Benedek Elek etc. Era și un exemplar a lui Erasm din Rotterdam din *Colloquia, Amsterdam, 1673*, un exemplar a lui Horatius Tursellinus, *Epistomae Historiarum, Franeker, 1688* etc. În cadrul muzeului obiectele erau dispuse în treisprezece dulapuri, dar mai existau și unele obiecte expuse pe pereți. Astfel, erau inventariate în anul 1905 un număr de 1495 de piese. În primul dulap erau depozitate obiecte din neolitic precum toporașe descoperite la Livada și Apa, oase de mamut, pietre de moară și vase de lut, cele mai multe donate de baronul Vécsey József, de Meszlényi Gyula, Mátray Lajos și Domahidy István. Tot în primul dulap se aflau obiecte aparținând epocii bronzului, cum ar fi topoare descoperite la Livada și seceri din bronz descoperite în diferite părți ale județului, acestea fiind donate în majoritate de Pechy László.

Din alte perioade și epoci au fost expuse diferite vase și lămpi romane și chiar semințe de grâu carbonizat din perioada romană, aranjate în dulapurile numărul II, IV, VII, IX, XI, XII și XIII. Cele mai multe din aceste obiecte au fost donate de Suck György, Ferency János, Kovács Márton și Kiss Gedeon. Dulapurile numărul III, V, VI, VIII și X erau rezervate monedelor și medaliilor. Monedele aflate în custodia muzeului erau cele mai multe din argint și cupru, dar o bună parte erau din nichel sau aur. Cele mai vechi monede sunt databile din perioada romană, a domniei împăraților Augustus, Antonius și Dioclețian și cele mai multe erau din Ungaria din perioada 1515 – 1899, Austro – Ungaria, Germania, Prusia, Bavaria dar și Olanda, Belgia, Rusia, Anglia, Franța, Italia, Spania, România și chiar din Australia, Brazilia, America și până în India. Medaliile expuse în cadrul muzeului, odată cu deschiderea din 1905, erau în număr de 40, cele mai multe din bronz, dar și din aur și argint. Aceste medalii au fost oferite cu ocazia încoronărilor, provenind din vremea lui Leopold al II-lea, Iosif al II-lea și Napoleon I^o.

De asemenea, mai existau în muzeu și pietre și metale prețioase, minerale, flori de mină, cele mai multe fiind descoperite în orașul Baia Mare și în

²⁹ Ibidem, p. 71-72.

împrejurimile acestuia (Munții Gutâi). Acestea erau în număr de 160, fiind expuse în dulapul numărul XIII³⁰.

Colecția de pictură cuprindea 101 tablouri expuse în muzeu. Cele mai importante dintre acestea ar fi: Buda și Pesta, pictat în anul 1860, Orașul Brașov, Scenă de luptă între Constantin și Maxentius de Raphael, copie după originalul aflat la Vatican, Blazonul familiei Béldy, realizat în anul 1608.

Pe pereți erau expuse ceasuri, buzdugane, chitare, bustul din ghips a lui Kossuth Lajos, o furcă din 1830 din perioada holerei, steaguri etc.

În adunarea generală ținută la 26 februarie 1910, când a fost prezentată darea de seamă pentru anul 1909, secția muzeală avea deja 19 membri. Potrivit datelor statistice prezentate cu această ocazie, patrimoniul muzeului număra 4088 de cărți, 3192 obiecte de arheologie și antichități, 71 de piese de etnografie, 164 piese de artă și 533 piese de științele naturii. Acest raport consemna un total de 8046 de obiecte inventariate, ceea ce însemna un plus de 2746 obiecte față de anul precedent³¹. În același raport din 1910 erau menționate veniturile și cheltuielile instituției realizate în decursul anului trecut. La venituri a fost înregistrată o sumă de 2068 de koroane, iar la cheltuieli suma de 1647 de koroane. În raportul anului 1910 este consemnat și numărul cititorilor bibliotecii care erau în număr de 142, iar numărul vizitatorilor muzeului a fost de 428. În același raport sunt inventariate 4243 de cărți, 3248 de antichități, 71 obiecte de etnografie, 186 piese de artă și 534 piese de științele naturii, situația totală fiind de 8282 de obiecte. În același an muzeul a primit din partea statului o sumă de 400 de koroane și 20 de piese de artă.

Într-un registru al donațiilor pentru muzeu realizat în anul 1912, cei mai importanți donatori menționați sunt: Bakcsy Domokos a donat 43 de piese arheologice; Bakcsy Gergely a donat 87 de piese etnografice și de artă; Centrul Cultural Sălăjan a donat 18 piese de artă; Kende Zsigmond a donat 23 de antichități; Muzeul din Vác a donat 35 de piese de arheologie; Nagy Lajos a donat 15 piese de artă etc.³²

³⁰ Ibidem, p.72-76.

³¹ ANR, BJSM, Fond Colecția de documente a Muzeului Județean Satu Mare, dosar 182/1891, fila 4.

³² Ibidem, fila 5.

În adunarea generală din 1913, în cadrul ședinței organizate de președintele instituției au fost dezbătute 20 de puncte. A fost prezentată darea de seamă a anului 1912 și s-a multiplicat în două exemplare (unul pentru uzul lor intern și unul pentru a fi trimis Muzeului Național din Budapesta). A fost realizat și un plan pentru anul 1913 și a fost propus pentru dezbateri și aprobare. S-a mai propus pentru aprobare și suma disponibilă pentru a cumpăra și pentru a îmbogăți colecția muzeală cu noi piese. De asemenea, în cadrul ședinței a mai fost prezentată o listă cu donațiile făcute în anul precedent. Același raport consemna existența a 4782 de cărți, 3385 de piese de arheologie, 77 de obiecte de etnografie, 190 de piese de artă și 534 piese de științe naturale. Situația totală în anul 1912 a fost de 8968 de obiecte. A fost aprobată o sumă de 1045.65 koroane din fondul propriu pentru întreaga colecție muzeală și din fondurile statului 187.12 koroane pentru bibliotecă și 6.12 koroane pentru antichități³³.

Dintr-o statistică realizată tot în anul 1913 aflăm că la bibliotecă numărul cititorilor a crescut la 190, iar cel al cărților împrumutate era de 942 de volume. Numărul vizitatorilor muzeului în același an a fost de 320. Toți aceștia au vizitat colecțiile muzeale neplătind taxa de intrare³⁴.

Din personalul instituției făceau parte grefieri și preceptori, servitori, paznici și grădinari. Diferiți angajați ai muzeului au primit premii pentru activitatea lor și pentru efortul depus de ei în cadrul muzeului³⁵.

De-a lungul anilor colecțiile muzeului s-au îmbogățit, ajungând în anul 1914 la un număr de 9533 de obiecte, iar în 1915 la 9944 de obiecte.

În anii următori și în condițiile Primului Război Mondial, ponderea și numărul donațiilor și achizițiilor a scăzut simțitor. Un raport întocmit la 24 mai 1918 consemna ca fiind inventariate la muzeul din Satu Mare 5354 de cărți, 3889 obiecte arheologice, 81 obiecte de etnografie, 205 obiecte de artă și 539 obiecte de științe naturale, un total de 10078 de obiecte³⁶.

În perioada dictaturii lui Béla Kun, în luna martie 1919, lăzi întregi din bunurile muzeului au fost trimise la Budapesta, împreună cu alte bunuri

33 Ibidem, fila 15.

34 Ibidem, fila 19.

35 Ibidem.

36 Ibidem, fila 31, 32.

sechestrare de la instituții sau persoane particulare sătmărene. Aceste bunuri culturale au fost recuperate parțial abia în anul 1922³⁷.

Realizând o scurtă retrospectivă asupra activității de colecționare și de funcționare a muzeului, putem observa evoluția anuală a muzeului (în limita datelor oferite de documentele existente), reliefată în următorul tabel:

Anul	Nr. obiectelor	Nr. membrilor	Nr. de cititori ai bibliotecii	Nr. de vizitatori ai muzeului
1891	-	6	-	-
1898	-	13	-	-
1900	612	-	-	-
1905	2554	-	-	-
1909	8046	19	142	428
1910	8282	-	-	-
1911	8517	-	218	380
1912	8968	-	190	320
1914	9533	-	-	-
1915	9944	-	44	300
1916	10068	-	70	380
1917	10155	-	15	415
1918	10078	-	-	-

După Marea Unire din 1918, dar mai ales după instaurarea administrației românești (1919), problema organizării și activității muzeale în Transilvania s-a dovedit a fi de o importanță deosebită. Apreciind zestrea muzeală transilvăneană, fruntașii muzeologiei românești au stabilit ca obiectiv „punerea noii culturi pe adevăratele ei baze strămoșești românești, pe cea veche cultură nescrisă care este un produs al unei vieți și experiențe milenare și care constituie adevărata comoară de înțelepciune practică și sufletească a poporului nostru”³⁸.

37 Coriolan Petranu, Muzele din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, București, 1922, p. 174.

38 Ioan Oprea, Protejarea măturilor culturale artistice din Transilvania și Banat după Marea Unire, București, 1988, p. 206.

Rolul muzeelor din Transilvania în efectuarea, supravegherea și controlul cercetărilor arheologice și etnografice s-a dovedit esențial în politica de aplicare a legii conservării și restaurării monumentelor istorice din 1919 și apoi a celei din 1932, privitoare la muzeele și bibliotecile publice (Legea „Nicolae Iorga”). De altfel, începând din anul 1930 în opinia publică românească au apărut tot mai frecvent propuneri de sistematizare, de modernizare și înnoire referitoare la activitatea muzeelor din România. Acest aspect s-a concretizat în crearea sau dezvoltarea colecțiilor de etnografie și artă populară, punând accent pe muzeu și colecție publică, venind în întâmpinarea unei viziuni moderne privind accesul larg al publicului la beneficiile actului și tezaurului muzeistic³⁹.

După 1918, la Satu Mare muzeul înființat în anul 1891 de către Societatea Culturală Kölcsey a continuat să existe doar teoretic, însă el nu se mai afla sub autoritatea Ministerului Maghiar de la Budapesta⁴⁰, ci a trecut, potrivit hotărârilor luate la Adunarea Națională de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918, sub administrația Consiliul Dirigent⁴¹. Conducerea Ministerului Artelor și Muzeelor a fost încredințată la 14 martie 1919, consilierului Tiberiu Brediceanu, care i-a înmănat direct domnului C. Diaconovich, studierea muzeelor și a bibliotecilor din Transilvania. În 19 aprilie 1919 Diaconovich a depus un raport care conținea un conspect al muzeelor și colecțiilor susținute de stat, prin care propunea înființarea unui inspectorat care să revizuiască inventarele muzeelor și să administreze toate muzeele din Transilvania⁴². La scurt timp, în 20 ianuarie 1920 Coriolan Petranu a fost numit „inspector al tuturor muzeelor din Transilvania, Banat și Părțile Ungurene, investindu-l cu toate puterile determinate în legi”⁴³, astfel s-a înființat Inspectoratul General al Muzeelor din Transilvania. Evident, în cercul de competență al inspectoratului a intrat și Muzeul din Satu Mare⁴⁴ alături de alte 17 muzee din Transilvania. Din punct de vedere administrativ Inspectoratul Muzeelor din Transilvania și-a modificat în mai multe rânduri apartenența. Odată cu formarea departamentului de Culte și Arte avându-l ca ministru pe

39 Ioan Oprea, *Managementul muzeal*, Târgoviște, 2008, p. 129 – 130.

40 Diana Kincses, *Muzeul Cercului Kölcsey. Primii pași în crearea Muzeului Județean Satu Mare*, în „Satu Mare. Studii și Comunicări”, XXII – XXIV/II, 2005 – 2007, pp. 380 – 386.

41 Coriolan Petranu, *op. cit.*, p. 175.

42 *Ibidem*, p. 176.

43 *Ibidem*.

44 *Ibidem*, p. 177.

Octavian Goga, Inspectoratul a trecut în subordinea sa, subordonându-se direct și Secretarului general al Instrucției din Cluj⁴⁵.

Prin intermediul Inspectoratului General al Muzeelor din Transilvania, „au fost inspectate toate muzeele provinciei și au fost studiate toate colecțiile, inventarele, lipsurile și greutățile funcționării tratând cu conducătorii în privința ameliorării situației nefavorabile... în care se aflau muzeele”⁴⁶. În urma acestui prim control al statului român asupra muzeelor din Transilvania, efectuat în lunile aprilie – septembrie 1920 s-a putut întocmi un raport privind problemele, istoricul și situația muzeelor din Ardeal. Muzeele se confruntau cu probleme atât în ceea ce privește inventarul cât și modul de expunere, de etichetare, de alegere a obiectelor care sunt expuse, de multe ori apărând obiecte care nu erau reprezentative și care nu reflectau de fapt rolul și misiunea muzeului. De aceleași probleme sufereau și colecțiile Muzeului din Satu Mare ce se aflau într-o clădire cunoscută azi sub denumirea de Casa Albă, care era total nepotrivită expunerii și valorificării pieselor de muzeu. De altfel, datorită lipsei personalului de muzeu, datorită insuficienței banilor, muzeul din Satu Mare nu a putut fi redeschis până în anul 1922 (data redactării studiului realizat de C. Petranu)⁴⁷. Din punct de vedere al patrimoniului deținut, Muzeul din Satu Mare se situa pe locul 20 dintre cele 27 de muzee înființate în Transilvania până la Primul Război Mondial. Acest lucru se datora poate și lipsei de interes pe care o manifestau oficialitățile orașului pentru alocarea unui loc adecvat în care să fie depozitate și expuse bunurile de patrimoniu ale județului, dar și din cauza pierderii unei părți din patrimoniu aflate încă în custodia Muzeului Național din Budapesta.

Una dintre problemele cu care s-a confruntat și Muzeul din Satu Mare, după 1918, a fost revendicarea obiectelor de patrimoniu depozitate în decursul războiului la muzeele din Budapesta. De această problemă a recuperării obiectelor aparținând muzeelor ardeleni și depozitate la Budapesta s-a ocupat și Inspectoratul General al Muzeelor din Transilvania, în frunte cu Coriolan Petranu, care în mai multe rânduri a adresat memorii președintelui Consiliului Dirigent și mai târziu Ministerului Cultelor⁴⁸.

45 *Ibidem*, p. 175.

46 *Ibidem*, p. 179.

47 *Ibidem*, p. 185.

48 *Ibidem*, p. 191.

Pentru a avea o situație cât mai cuprinzătoare asupra muzeelor ardelen, Inspectoratul General al Muzeelor din Transilvania a cerut în anul 1921 directorului muzeului din Satu Mare, Bakcsy Gergely, să întocmească „cât mai rapid” un raport privind istoria și evoluția muzeului⁴⁹. Abia după intervenția Ministerului de Interne s-a putut lămurii problema muzeului sătmărean: acesta exista și aparținea de Liceul Reformat din Satu Mare dar nu funcționa, fiind închis: „...clubul Kölcsey este o sociațiune dormitoare fiindcă nu funcționează nici clubul, nici muzeul, fiind închise”⁵⁰.

Un an mai târziu, în iunie 1922 au fost recuperate o parte din „comorile ardelen” depozitate la Budapesta⁵¹, iar printr-o „circulară” din data de 19 septembrie 1922 trimisă de Alexandru Tzigara – Samurcaș (inspectorul general al muzeelor din România), adresată tuturor muzeelor din Ardeal, acestea sunt rugate să verifice cât mai rapid conținutul lăzilor cu obiectele care le vor fi trimise⁵². Răspunsul oficial la această adresă nu a fost găsit în documentele consultate.

Din punct de vedere cultural, perioada interbelică la Satu Mare s-a remarcat în primul rând prin organizarea mai multor șezători, spectacole de teatru, baluri ale diferitelor asociații, concerte, conferințe dar și expoziții realizate în diferite locații, de oficialitățile orașului sau chiar de artiști. Aceste expoziții au fost fie de pictură, de grafică, fie de etnografie, folclor, de fotografii etc. Cu ocazia unor evenimente mai deosebite, orașul încerca să ridice prestigiul manifestării prin organizarea unor expoziții. Astfel, în decursul anului 1926, la Satu Mare au avut loc mai multe expoziții de artă, iar una dintre cele mai importante a avut loc la 26 noiembrie. Această „frumoasă și originală” expoziție de tablouri a fost organizată de pictorul sătmărean Litteczky Endre, artist neoimpresionist. Expoziția a fost amenajată în sala mare a Primăriei, bucurându-se de o atenție deosebită din partea publicului vizitator. Printre tablourile expuse erau: Rugăciunea de zi, La coasă, Amurg, O seară de iarnă⁵³.

La 24 februarie 1926, în sala Casei de Cultură din Satu Mare, s-a organizat prima șezătoare organizată de Despărțământul Sătmar - Ugocea al

49 ANR, BJSM, Fond Prefectura Județului Satu Mare, dosar 43/1921, fila 13.

50 Ibidem, fila 21.

51 Coriolan Petranu, op. cit., p. 202.

52 ANR, BJSM, Fond Colecția de documente a Muzeului Județean Satu Mare, dosar 184/1905 fila 39.

53 Satu Mare, 26 noiembrie 1926, p. 2.

ASTREI cu tema: „Muzica Bisericească”⁵⁴. Despărțământul ASTREI la Satu Mare a influențat în mod benefic dezvoltarea vieții culturale sătmărene prin organizarea periodică de conferințe de popularizare a culturii românești, prin înființarea unor biblioteci la sate și prin organizarea a diferite evenimente menite să trezească în rândul populației gustul pentru cultură⁵⁵.

Tot ASTRA propunea încă din 1925 să fie cumpărată de către „Asociațiune” casa în care și-a petrecut Vasile Lucaciu ultima perioadă a vieții pentru a înființa „un așezământ cultural, fie un cămin pentru învățăceii de maeștrii, fie un muzeu județean unde să fie așezată și biblioteca valoroasă a decedatului”⁵⁶. Din păcate acest deziderat nu a fost atins niciodată.

La 13 noiembrie 1927, pictorul Litteczky Endre și soția sa, doamna Litteczky Kraus Ilona au organizat o expoziție cu lucrări proprii la Librăria Singer din oraș⁵⁷. De asemenea, în același an, tot în cadrul Librăriei Singer, a fost organizată expoziția de pictură a lui Aurel Popp, cu 26 de lucrări proprii ale artistului⁵⁸.

Trebuie să menționăm de asemenea prezența pictorului Cornel Minișan la Satu Mare, în cadrul unei expoziții organizate în perioada 15 – 31 ianuarie 1931 în sala mare a Primăriei. Expoziția s-a bucurat de un succes deosebit și de un număr de vizitatori impresionant⁵⁹.

De o mare importanță în perioadă interbelică au fost și apariția unor monumente precum cel al Soldatului român, inițiat de generalul I. Butunoi în 1921 și dezvelit la 1 Decembrie 1922, Lupoica și Monumentul lui Vasile Lucaciu, dezvelit la data de 13 decembrie în 1936⁶⁰. Tot în anul 1936 este mutată la București o gospodărie din satul Moșeni pentru a face parte componentă din muzeul satului inaugurat în acel an⁶¹.

54 ANR, BJSM, Fond Colecția Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 2.

55 Viorel Ciubotă, Ioan Viman, Adela Dobrescu, Maria Lobonț Pușcaș, Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român în nord – vestul României. Documente (1862 – 1947), Academia Română, 2011, pp. 7 – 30.

56 Satu Mare, anul VII, nr. 75, 20 septembrie 1925.

57 Satu Mare, anul IX, nr. 81, 13 noiembrie 1927, p. 2.

58 Ibidem, anul IX, nr. 97, 5 decembrie 1927, p. 2.

59 Ibidem, anul XIII, nr. 3, 18 ianuarie 1931, p. 2.

60 Ioan Opriș, Protejarea ... , București, 1988, p. 225.

61 Ibidem, p. 230.

Dariu Pop

Dar, de cea mai mare anvergură și cu urmări pozitive de lungă durată a fost expoziția etnografică din anul 1925, organizată din inițiativa primarului municipiului Satu Mare, Augustin Ferentiu. Ideea organizării unei ample expoziții etnografice, care să ducă la fondarea unui nou muzeu municipal este mai veche și aparține revizorului școlar Dariu Pop, cel ce a deținut un rol deosebit de important în organizarea învățământului românesc și în viața culturală a județului Satu Mare.

În perioada imediat următoare Marii Uniri el a întreprins vaste acțiuni de

colecționare a pieselor etnografice din județ, a diferitelor piese de istorie locală și mai ales carte veche românească, pe care le-a donat muzeului inaugurat la 1 decembrie 1925⁶².

Cu organizarea expoziției etnografice din 1925 a fost însărcinat artistul Aurel Popp⁶³. Acesta trebuia să adune cât mai multe piese etnografice din 58 de sate care i-au fost indicate de primarul municipiului, Augustin Ferentiu. Aceste sate făceau parte din 5 primpreparate: Oaș (16 sate), Halmeu (3 sate), Seini (10 sate), Baia Mare (12 sate) și Șomcuta Mare (17 sate).

Munca pe care trebuia să o depună Aurel Popp era aproape imposibilă. Inițial expoziția a fost programată pentru data de 27 septembrie 1925, însă Aurel Popp a fost însărcinat doar în luna mai cu organizarea expoziției etnografice.

Astfel, la 13 mai 1925 Aurel Popp a trimis Primăriei un comunicat prin care anunța că îi este imposibil să adune singur toate piesele etnografice din cele 58 de sate, necesare realizării expoziției. Prin acest comunicat el a cerut să-i fie trimise cel puțin trei persoane pentru a-l ajuta la colecționarea pieselor etnografice. Aurel Popp scria că oamenii care i-ar fi trimiși „ar merge din sat în sat, din casă în casă” pentru a aduna

62 Satu Mare, anul VII, nr. 97, 6 Decembrie 1925, p. 1-2.

63 ANR, BJSM, Fond Colecția Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 2.

Aurel Popp

obiectele de la primpreparate și apoi să le trimită la Satu Mare. Primpreparatele au fost însărcinate să pună la dispoziție trăsuri și “tot ajutorul pentru lucrările necesare”⁶⁴.

În același comunicat Aurel Popp a amintit și de problema financiară a organizării expoziției. El a cerut ca fiecărui delegat să-i revină suma de 200 de lei⁶⁵.

La 31 iulie Aurel Popp a fost însărcinat printr-o delegație specială a Primăriei să ia “orice măsuri crede de bine pentru reușita expoziției”⁶⁶.

Inaugurarea expoziției a avut loc la data de 1 Decembrie 1925, „când s-a sărbătorit unirea Ardealului cu vechiul regat”⁶⁷. Colecția etnografică a fost prezentată între 1 - 19 decembrie 1925 în sala mică și mare de dans a Primăriei, iar alături de acestea, în două săli au fost expuse și prezentate opere de artă din orașul Satu Mare⁶⁸. Într-un număr din luna decembrie 1925 a cotidianului Satu Mare sunt descrise evenimentele care au avut loc odată cu inaugurarea muzeului etnografic. Expoziția cuprindea obiecte din industria casnică, industria olăritului și din alte domenii „care prin vechimea lor și prin gustul artistic cu care au fost lucrate, ilustrează arta românească reprezentativă din diferite epoci. Au fost mult admirate cusăturile de mână din Țara Oașului, precum și covoarele din jurul Băii Mari”⁶⁹. De asemenea, în expoziție s-au regăsit 769 de fotografii și diapozitive cu o valoare de 30625 lei, „colecția Dariu Pop” formată din 401 piese cu o

64 Ibidem.

65 Ibidem, fila 1.

66 Ibidem, fila 2.

67 Satu Mare, anul VIII, nr. 20, 10 martie 1926, p. 3.

68 ANR, BJSM, Fond Colecția Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 6.

69 Satu Mare, anul VII, nr. 97, 6 Decembrie 1925, p. 1-2.

valoare de 26000 lei și diferite alte obiecte cu valoare de patrimoniu din Țara Oașului, Seini, Baia Mare și Șomcuta⁷⁰.

În alte două săli mici ale Primăriei au fost expuse „lucrările artiștilor sătmăreni Aurel Popp, Andrei Litteczky, Iuliu Toth, Zolnay, Sarkadi, Conțiu, Paul Borghida și sculpturi ale lui Kaizer și Muhy Alexandru”⁷¹.

Un rol deosebit la realizarea acestei expoziții l-au avut învățătorii de la sate, alături de ceilalți intelectuali ai comunității rurale. Ziarele locale din acea perioadă au consacrat pagini întregi evenimentului, formulând cuvinte de laudă și admirație, îndemn pentru continuarea eforturilor de a deschide la Satu Mare un muzeu etnografic cu specific românesc.

În deschiderea expoziției, unul dintre cei care și-au exprimat bucuria privind înființarea unui muzeu etnografic a fost și directorul Școlii Comerciale din oraș, Gheorghe Dragoș, ce a dat o frumoasă definiție a muzeului etnografic: „Vedem în fața noastră nu obiecte fără viață, ci sufletul unui popor de artiști, cari atât în văgăunele munților, cât și pe întinsele câmpii, unde a muncit secole pentru alții, a găsit totuși timp să brodeze pe pânză albă mii și mii de floricele, ce amintesc câmpul cu frumșele lui”⁷².

La expoziție intrarea vizitatorilor a fost liberă, „pentru a cunoaște cât mai bine etnografia, arta, cultura și obiceiurile județului”. În ziua deschiderii participanții din Șomcuta Mare și împrejurimi, precum și cei din Halmeu, aproximativ 6-8 sate s-au prezentat în port popular „ceea ce a ridicat nivelul întregii expoziții”⁷³.

Expoziția s-a bucurat de un mare număr de vizitatori, aproximativ 100 într-o zi, însă organizatorii au fost nemulțumiți de prestația școlilor din județ care s-au prezentat în număr foarte mic și dezorganizat. Această expoziție a fost organizată în special „pentru tineret, pentru educarea lui”, însă tocmai acesta a lipsit. Excepție de la această neparticipare a făcut o singură școală, „Școala Reformată de Fete” din Satu Mare, care s-a prezentat la expoziție împreună cu directorul și ceilalți profesori. Cei mai mulți vizitatori ai expoziției au fost din categoria celor săraci, urmându-le muncitorii și doar în ultimul rând cei mai înstăriți”⁷⁴.

70 ANR, BJSJ, Fond Colecția Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 6.

71 Satu Mare, anul VII, nr. 96, Miercuri 1 Decembrie 1925, p. 2.

72 Satu Mare, anul VII, nr. 97, 6 Decembrie 1925, pp. 1-2.

73 ANR, BJSJ, Fond Colecția Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 6.

74 Ibidem.

Conform statisticilor realizate rezultă că au fost adunate obiecte din următoarele localități: Halmeu și 11 sate, s-au expus 200 de obiecte, Baia Mare și 5 sate, s-au expus 22 de obiecte, Șomcuta Mare și 15 sate, s-au expus 256 de obiecte, Seini și 4 sate, s-au expus 22 de obiecte⁷⁵. Au fost adunate doar 500 de obiecte din 35 de sate, dar cu toate acestea expoziția a avut o importanță foarte mare în viața culturală a orașului și a însemnat un punct de pornire pentru muzeul etnografic și pentru formarea unei colecții etnografice sătmărene, care se va dezvolta treptat, cu aporturi mai mari în perioada anilor '60.

În acel moment județul Satu Mare avea aproximativ 200 de sate în administrația sa, prin urmare ar fi putut fi expuse de 20 de ori mai multe piese, „însă din lipsă de mijloace adunarea acestora a decurs anevoios”⁷⁶. Încă din momentul organizării expoziției, piesele au fost clasificate și aranjate în funcție de rolul și de importanța lor. Clasificarea lor s-a desfășurat între 9-21 decembrie, „printr-o muncă asiduă depusă de toți membrii organizatori”⁷⁷.

Expoziția a fost organizată de șase persoane aflate sub conducerea directă a lui Aurel Popp. Acești organizatori nu erau specialiști, nici muzeografi, ci artiști, intelectuali sau oameni pasionați de cultură precum: „pictorul Andrei Litteczky, profesorul Iosif Schneider, profesorul Alexandru Sarkadi, învățătorul Alexandru Monaki și profesorul Aurel Coza”⁷⁸. Acești oameni iubitori de cultură au primit sprijinul inspectorului școlar Ștefan Pop din Șomcuta Mare și Ștefan Fabian, ajutor de notar din Negrești Oaș. De asemenea, „o înălțătoare contribuție”⁷⁹ au avut-o și cei însărcinați cu selecționarea și strângerea obiectelor din teren: „preotul Băban din Prilog, preotul Petru Scridon, preotul Andron Ion din Racșa, învățătorii Voisa din Șomcuta, Cleja Ioan, Flontaș, Grobei Andrei, Belbe Ioan și alții”⁸⁰. Profesorul Iosif Schneider a avut o contribuție deosebită în realizarea acestei expoziții, el achiziționând diferite piese etnografice și realizând câteva zeci de fotografii prin satele sătmărene și maramureșene pe care le-a colindat, fotografiile realizate de el fiind astăzi unele dintre cele mai vechi mărturii ale ancestralei Țări a Oașului (aflate azi în patrimoniul Muzeului Județean Satu Mare).

75 Ibidem.

76 Ibidem.

77 Ibidem.

78 Ibidem, fila 15.

79 Satu Mare, anul VII, nr. 96, 1 Decembrie 1925, p. 2.

80 Ibidem.

Cheltuielile necesare pentru organizarea expoziției s-au ridicat la suma de 360.000 lei. Din această sumă 50.000 lei era primită de la Ministerul Culturii, 80.000 lei au fost oferite de conducerea orașului Satu Mare, 230.000 lei au fost obținuți cu sprijinul Ministerului de Interne⁸¹.

Succesul deosebit al expoziției de la Satu Mare l-a îndemnat pe profesorul Aurel Popp, în memoriul adresat la 8 ianuarie 1926 primarului municipiului, să propună amenajarea unui muzeu etnografic special, alcătuit din obiecte provenite din cele două sate de sate ale județului.

În acest memoriu el a propus amenajarea temporară a muzeului în trei săli ale primăriei. Pentru dotarea muzeului cu mobilier adecvat a cerut ajutorul și sprijinul fabricilor de mobilă. Aurel Popp a anexat și un proiect de amenajare a acestui muzeu care cuprindea materiale referitoare la teritoriul județului, satele acestuia, străzile din mediul rural, oamenii, portul, ocupațiile, alimentația, obiceiurile, casele, curțile, grădinile, câmpia, pădurea, biserica, școala și cimitirul. Conform planului întocmit de Aurel Popp, Muzeul Etnografic trebuia să includă și Muzeul „Cercului Kölcsey”, care și-a încetinit foarte mult activitatea, având mai degrabă un rol de depozitare a pieselor de patrimoniu⁸².

Despre expoziția organizată în decembrie 1925 au scris multă vreme periodicele vremii. Astfel în ziarul Satu Mare din 10 martie 1926, apărea un articol intitulat „Muzeul Etnografic din Satu Mare”, în care erau felicitate oficialitățile pentru reușita expoziției, dar autorul articolului și-a exprimat și nemulțumirea în ceea ce privește găsirea unui local, în care să fie amenajat muzeul. Pentru a rezolva problema localului el propunea ca sediu al muzeului pavilionul din Grădina Romei, considerându-l cel mai bun spațiu atât pentru a adăposti bunuri culturale cât și pentru a salva clădirea și grădina în care se afla acest pavilion, de la o degradare continuă⁸³. Din nefericire această idee nu a fost îmbrățișată de conducerea orașului, muzeul nefuncționând niciodată în acel spațiu.

Muzeul Etnografic din Satu Mare a fost înființat prin hotărârea nr. 1370/1926 a Consiliului Orașului Satu Mare, iar prin hotărârea nr. 4615 din 4 iunie 1926 s-au stabilit formele organizatorice și activitățile muzeului. Cei responsabili pentru funcționarea și organizarea muzeului

81 ANR, BJSM, Fond Colecția Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 7.

82 Ibidem, fila 10.

83 Satu Mare, anul VIII, nr. 20, 10 martie 1926, p. 3.

erau Teofil Demeter – consilier financiar, Aurel Popp – pictor artist, precum și profesorii Schneider și Sarkadi. În ceea ce privește instalarea și localul muzeului, această problemă nu a putut fi rezolvată deoarece în edificiul Primăriei nu exista un spațiu disponibil, dar promiteau rezolvarea cât mai curând posibil⁸⁴. Coordonarea lucrărilor de amenajare se făcea de către Biroul Muzeului Etnografic, înființat în cadrul Primăriei municipiului, în fruntea biroului fiind numit G. Tordai. Acesta îl convoca pe Aurel Popp în februarie 1927 pentru a participa la o ședință a Comisiei Muzeului Etnografic, în vederea rezolvării anumitor chestiuni referitoare la muzeu⁸⁵. În 24 februarie 1927 G. Tordai a realizat un inventar al obiectelor muzeului etnografic, acesta totalizând 604 bunuri culturale cu o valoare de 86520 lei, cuprinzând carte veche (Evanghelie 1643, 1648, Liturghier 1719, Triod 1733, Bucoavnă 1777, Meditationes 1770, Aritmetică 1858 etc.), icoane, monede, arme, ceramică, unelte din lemn sau metal, textile etnografice etc.⁸⁶

Din anul 1931 s-a păstrat un Regulament al bibliotecii și muzeului municipiului Satu Mare, regulament aprobat de Comitetul Local de Revizuire cu decizia nr. 1408/1931⁸⁷. În acest regulament era prevăzut caracterul public al bibliotecii și muzeului, acestea neavând personalitate juridică, aflându-se în administrarea municipiului Satu Mare.

Personalul de conducere al bibliotecii și muzeului era format dintr-un director, un bibliotecar și un servitor, aceștia fiind plătiți din bugetul primăriei. Directorul trebuia să fie numit de consiliul comunal și să aibă studii superioare de specialitate. Ca atribuții principale îi reveneau supravegherea și controlul bunei funcționări a instituției, întocmirea unui tabel al abonaților, raportarea de cel puțin două ori pe an privind administrarea bibliotecii și muzeului, achiziția de cărți etc. Bibliotecarul era numit tot de consiliul comunal și era necesar să aibă cel puțin studii medii. De asemenea, este prevăzut în regulament obligativitatea unui registru inventar al obiectelor și al unui registru pentru vizitatori.

Un inventar al muzeului și bibliotecii municipiului Satu Mare, realizat în anul 1932 ne indică date foarte importante referitoare la colecțiile existente în muzeu și valoarea acestora. Prin hotărârea numărul 8742

84 ANR, BJSM, Fond Colecția Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 20.

85 Ibidem, fila 21.

86 Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosar Acte Diverse, filele 28 – 36.

87 Ibidem, filele 37 – 40.

din anul 1932, contabilul șef C. Neamțiu era însărcinat cu inventarierea bunurilor Primăriei. În acel inventar semnat la 16 mai 1932 au fost cuprinse și bunurile care aparțineau de bibliotecă, o bibliotecă cu fonduri în limba maghiară dar și în limba română. Biblioteca Maghiară deținea o colecție ce însuma 992 de volume în valoare de 38543 lei cuprinzând în special literatură și legislație, dar și câteva monografii și almanahuri. Biblioteca Românească avea înregistrate 824 de volume cu o valoare de 19722 lei⁸⁸. Bunurile aflate în inventarul bibliotecii românești erau cărți din diferite domenii, precum literatură în limba română: Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Creangă, Sadoveanu, Rebreanu, Grigore Ureche dar și scriitori străini: Cicero, Émile Zola, Andersen etc. De asemenea, în bibliotecă mai puteau fi consultate cărți din diferite domenii precum știință și artă, agricultură, zootehnie, geografie, astronomie etc. Multe din cărțile bibliotecii românești erau donate de Biblioteca I. G. Bibicescu din Drobeta-Turnu Severin, care în acea perioadă își luase misiunea de a înființa o vastă rețea de filiale în țară și străinătate. O donație a Academiei Române din București a completat colecția bibliotecii sătmărene cu diferite cărți din domeniul științei.

Inventarul muzeului municipiului Satu Mare era împărțit în două părți. O primă parte era formată din piese de mobilier, picturi, sculpturi, fotografii, diapozitive și carte veche, însumând în total 848 de bucăți în valoare de 118.990 lei. Dintre acestea, 61 de diapozitive pe sticlă se regăsesc și astăzi în colecția Muzeului Județean Satu Mare⁸⁹, fiind considerate piese de o valoare deosebită în special din punct de vedere istoric și etnografic. Cea de-a doua parte a inventarului muzeului cuprinde 6 categorii de bunuri și anume: armament, piatră (și aici se referă la piese arheologice, inclusiv piese din lut), biserică (adică obiecte bisericesti), casnice, numismatică și haine țărănești. Acestea erau în număr de 419 bucăți cu o valoare de 35.268 lei.

În 15 septembrie 1938 Ioan Leitner redacta o adresă ca răspuns la cererea prefecturii județului Satu Mare de a prezenta un raport privind situația bibliotecilor și muzeelor din județ. În acest raport I. Leitner, bibliotecar și responsabil al muzeului menționa: „Biblioteca și muzeul etnografic al municipiului Satu Mare funcționează într-un loc de prăvălie în Palatul

Alb (Casa Albă -n.n.)”⁹⁰. Între anii 1934 – 1937 în același spațiu al muzeului a funcționat și redacția ziarului Gazeta, directorul acestuia, Gavril Gavrilaş fiind cel care a și preluat colecția în această perioadă. În martie 1938 același spațiu a fost solicitat și de către Asociația Româncelor Sătmărene. Observăm problema spațiului destinat muzeului, un spațiu neadecvat, cu funcții multiple și care nu putea să asigure dezvoltarea firească a instituției muzeale.

Casa Albă

În octombrie 1938, primarul municipiului Satu Mare, Victor Moiş, îl numește pe Ioan Leitner la conducerea bibliotecii și muzeului. Acesta era deschis pentru vizitatori marți și vineri între orele 16 – 19 și duminică între 10 și 12. La momentul preluării muzeului de către Ioan Leitner erau inventariate 1267 de obiecte muzeale și 1876 de cărți. O parte din bunuri (cărți, mobilier și picturi) se aflau în clădirea primăriei⁹¹.

Condițiile economice dificile ale României din preajma anului 1940, pregătirile de război, ocuparea unei părți din Transilvania de către Ungaria horthystă și mai ales cel de-al Doilea Război Mondial, au oprit în bună măsură dezvoltarea mișcării muzeale începută după Marea Unire.

⁸⁸ Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosarele 1, 2, 3, 4/1932.

⁸⁹ Registrul de inventar nr. 1. Etnografie al Muzeului Județean Satu Mare, filele 5 – 8.

⁹⁰ Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosar Acte Diverse, fila 19.

⁹¹ Ibidem, filele 20 – 22.

Ioan Opriș menționează că ocupanții horthyști au distrus în mod deliberat colecțiile unor muzee din Transilvania de Nord, menționând aici și colecțiile muzeului sătmărean⁹².

Din punct de vedere muzeistic, la finalul celui de-al Doilea Război Mondial, la Satu Mare lucrurile erau foarte incerte. Până în anul 1951 documentele vremii nu pomenesc nimic despre funcționarea vreunui muzeu, neexistând informații certe despre ce s-a întâmplat cu colecțiile și muzeul înființat anterior. Activitatea culturală sătmăreană per ansamblu era destul de limitată, neexistând prea multe posibilități de a cochetă cu ceea ce putea să însemne o oarecare revigorare a vieții artistice. Este pomenită în perioada 30 aprilie - 8 mai 1949 organizarea unei expoziții în cinstea zilei de 1 mai, la care „au fost expuse lucrările sculptorului Alexandru Csapó, ale graficianului Paul Erdős și ale pictorilor Ileana Krausz, Andrei Litteczkiy, Aurel Popp etc. de către Colectivul Artiștilor Plastici din Sindicatul Mixt Satu Mare. Cu ocazia acestei expoziții a fost realizată și o broșură de prezentare a expoziției scrisă în limbile maghiară și română”⁹³.

În anul 1951, sub „îndrumarea Comitetului Orășenesc de Partid și a Comitetului Orășenesc pentru Cultură și Artă”, a luat ființă la Satu Mare „Muzeul Raional Satu Mare”, situat în 2 camere în clădirea de pe strada Horea nr. 6. În raportul de activitate al muzeului pe anul 1951, directorul Paul Erdős menționa faptul că „în lunile iulie – august – septembrie a luat măsuri pentru colectarea obiectelor din fostul muzeu Kölcsey care a fost depozitat în Liceul de Băieți Maghiar. Fără nici un fond s-a început adunarea obiectelor și inventarierea din partea colectivului de amatori format din muncitori, tehnicieni și profesori. Alte obiecte au fost primite / donate din partea Sfatului Popular al Orașului.”⁹⁴ Primele obiecte ale noului muzeu erau piese etnografice: țesături, ceramică, diferite piese de botanică și mineralogie, dar în special piese istorice: steaguri, tablouri și mobilierul lui Kölcsey, fotografii, armament, toate adunate în 15 dulapuri, însumând 1112 bunuri. Deschiderea publică a muzeului a avut loc în data de 7 noiembrie 1951, reușind ca până la sfârșitul anului să fie vizitat

92 Ioan Opriș, *Protejarea ...*, București, 1988, p. 185. Constatările detaliate erau făcute de inspectorii Ministerului Artelor și prezentate – centralizate sub formă de informare de Consiliul Superior al Muzeelor, lui C. Daicoviciu, la 27. IX. 1947.

93 ANR, BJSM, Fond Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 53.

94 Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosar Anul 1951, fila 88.

de 1170 de vizitatori. Inițiativa redeschiderii unui muzeu la Satu Mare a venit din partea „Comitetului pentru Așezămintele Culturale din R.P.R. de pe lângă Consiliul de Miniștri, Serviciul Muzeu și Monumente”, care la 29 iunie 1951 trimitea Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Orașului Satu Mare, Secția Culturală, o adresă prin care cerea reînființarea muzeului sătmărean din vechile colecții depozitate în sălile Sfatului Popular. Comitetul prevedea înființarea a două posturi bugetare pentru angajații muzeului și formarea unui colectiv de amatori ai muzeului care să se ocupe de găsirea unui local pentru muzeu și mai apoi de organizarea și inventarierea colecțiilor⁹⁵. Într-un raport al directorului muzeului, Paul Erdős, din 26 septembrie 1951, acesta menționa că s-au luat toate măsurile posibile pentru deschiderea muzeului cu fonduri foarte mici, obținute prin intermediul unor baluri și seri culturale sau prin donații de la diferite organizații, neprimindu-se până la acea dată bani de la bugetul de stat⁹⁶.

Începând cu data de 7 februarie 1952, director al muzeului a fost numit Dumitru Lazu. În 28 mai muzeul a intrat în reorganizare, fiind redeschis la 2 iulie 1952. Un eveniment nefast a avut loc la 24 octombrie 1952 când clădirea care adăpostea colecțiile muzeului s-a prăbușit peste bunurile culturale. Scoaterea lor dintre dărâmături a însemnat un efort deosebit pentru angajații și simpatizanții muzeului cu atât mai mult cu cât ajutoarele din partea oficialităților au ajuns cu greutate și întârziere⁹⁷. Numărul bunurilor existente în inventarul muzeului era de 1082. Colecțiile muzeului au fost mutate într-un nou sediu, doar câteva clădiri mai departe, pe strada Horea nr. 2. Muzeul beneficia de un spațiu foarte mic compus dintr-o sală de expoziție cu dimensiunea de 48 m² și o sală de depozit cu o dimensiune de 16 m².

Din 15 aprilie 1953 director al muzeului a fost numit Ligeti László. El a făcut demersuri pentru câștigarea unei clădiri mai corespunzătoare adăpostirii unei colecții muzeale în continuă dezvoltare. A cerut în repetate rânduri clădirea cunoscută în oraș sub numele de Casa Vécsey, fost sediu al Pompierilor și la un moment dat o clădire, fostă reședință a UPM, situată vis-à-vis de Tribunal. De asemenea a luat măsuri pentru identificarea bunurilor muzeale care au făcut parte din muzeul deschis

95 Ibidem, fila 66.

96 Ibidem, fila 71.

97 Ibidem, fila 4.

în anul 1925, însă fără succes. Colecțiile muzeului au fost îmbogățite în fiecare an, uneori cu un număr mai mare de obiecte, alteori mai mic prin achiziții din teren sau donații (mai rar). Din activitatea științifică a muzeului făceau parte și conferințele susținute pentru popularizarea muzeului și a istoriei județului. Acțiunile de popularizare ale activităților muzeistice se făceau prin intermediul presei locale și regionale, în școli și întreprinderi, fabrici etc. Încă din 1956 s-a format un Sfat Științific din rândul prietenilor muzeului, care avea menirea de a oferi suport și „îndrumări folositoare, pe cât e posibil în toate ramurile științelor și artelor”⁹⁸. Numărul vizitatorilor muzeului a crescut, având în general un număr de 9 – 10 mii de vizitatori pe an, în special din rândul populației obișnuite, „ce se plimba în centru dornică să-și satisfacă curiozitatea prin vizitarea localului”⁹⁹.

În anul 1957 s-a înființat în cadrul muzeului un „colț actual” ce avea drept scop menținerea interesului publicului vizitator prin intermediul subiectelor expuse, atrăgându-se atenția în mod constant asupra mai multor probleme de istorie și cultură locală (au fost expuse documente referitoare la răscoala din 1907, fotografii ale vechii case a breslei „gubas”, dărmată în anul 1956 etc.). În acești primi ani de după război s-au organizat puține expoziții temporare, dar totuși au fost câteva, putând fi amintite: expoziția retrospectivă Litteczkiy Endre, organizată în 1956, expoziția comemorativă Nicolae Grigorescu, expoziția de artă plastică cu lucrări ale artiștilor sătmăreni Krausz Ileana, Szatmári Ágnes și Gyula László.

O atenție deosebită a început să fie acordată și patrimoniului etnografic, în anul 1957 fiind deschisă o secție de artă populară a raionului Satu Mare, atribuindu-se suma de 5000 lei pentru achiziționarea de haine țărănești, broderii și diferite obiecte casnice etnografice din satele Medișa, Hodișa și Cuța.

La 1 mai 1957 la conducerea muzeului a fost numit Șuba Daniel, iar din 4 februarie 1958 Bader Tiberiu. S-au continuat demersurile pentru obținerea Casei Vécsey, situată în Piața Libertății nr. 21 ca sediu de muzeu, fapt ce va fi realizat în cursul anului 1958. De altfel anul 1958 este un an cu multe schimbări pentru muzeu. În baza deciziei din 6 iunie 1958 a Sfatului Popular al Regiunii Baia Mare, muzeul trece de sub autoritatea Sfatului Popular al raionului în administrația orașului (va

98 Ibidem, Dosar Anul 1956, fila 25.

99 Ibidem, Dosar Anul 1957, fila 36.

fi susținut financiar de Sfatul Popular al Orașului Satu Mare) primind numele de „Muzeul Raional și Orășenesc”¹⁰⁰.

Casa Vécsey

Tot în anul 1958 autoritățile locale îl însărcinează din nou (la fel ca în anul 1925) pe artistul Aurel Popp cu amenajarea Muzeului Raional și Orășenesc. În acest scop pictorul a efectuat o călătorie de documentare la muzeele din Cluj, Alba Iulia, Aiud, Sibiu și Târgu Mureș. La Aiud el a cercetat documente aflate în Biblioteca lui Gabriel Bethlen, dar a vizitat și muzeul din oraș unde a rămas foarte impresionat de desenul ce-i reprezenta pe cei trei protagoniști ai răscoalei țărănești din 1784, Horea, Cloșca și Crișan. La Alba Iulia a vizitat Muzeul Unirii atrăgându-i atenția în mod special, piesele care au aparținut sau au avut legătură cu Avram Iancu. De asemenea, a văzut și Biblioteca Documentară a lui Ignatius Batthyány. La Sibiu a vizitat atât Muzeul Brukental cât și Muzeul ASTRA, aici impresionându-l diversitatea colecțiilor și amenajarea modernă a acestora¹⁰¹.

Întors din călătoria de documentare, Aurel Popp a întocmit la 6 mai 1958, un proiect de amenajare a Muzeului Raional Satu Mare. În observațiile formulate pe marginea acestui proiect, Aurel Popp menționa: „în muzeul nostru va trebui subliniat că românii din județ și îndeosebi locuitorii

100 Ibidem, Dosar Anul 1958, fila 149

101 ANR, BJSM, Fond Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 53.

din Țara Oaşului sunt descendenții celei mai vechi și civilizate populații autohtone de pe teritoriul României – dacii¹⁰².

În 13 octombrie 1958 Bader Tiberiu a convocat membrii comisiei de redactare a tematicii muzeului, pentru a discuta despre planurile expoziției permanente. Dintre membrii acestei comisii făceau parte Aurel Popp, „maestru emerit al R.P.R.”¹⁰³, profesor la Școala Vesselényi, Litteczky Ilona, profesor la Școala Populară de Artă, Iuliu Pop și Săsăran Irina, profesori la Liceul Mihai Eminescu, Banyas Alexandru, Ligeti Vasile, Csapó Alexandru și alți profesori de la Liceul Kölcsey, Liceul Maghiar de Fete și chiar 2 angajați de la teatru: Boroș Mihai și Kovács Ferencz¹⁰⁴.

La 7 noiembrie 1958 Aurel Popp a organizat o expoziție de amploare cu propriile sale lucrări. Expoziția a fost amenajată în funcție de natura obiectelor expuse, grupate în opt categorii: „11 picturi în ulei (Autoportret, Ultima paradă, Moartea pădurii); 4 busturi; 2 pasteluri, 3 piese din ceramică (Vaza cu scoici din cobalt), 3 construcții, 7 lucrări de grafică, 2 desene și 12 desene și compoziții”. Această expoziție temporară, prima în noul muzeu situat în Piața Libertății, nr. 21, s-a bucurat de foarte mulți vizitatori și i-a adus artistului multe felicitări din partea intelectualității orașului, inclusiv din partea directorului Muzeului Orășenesc, Tiberiu Bader, care-l felicita și-i mulțumea pentru reușita expoziției¹⁰⁵.

Muzeul constituit în noua locație primită în anul 1958, a fost deschis publicului larg în luna iunie a anului 1960, dar a continuat să fie reorganizat și în anii următori. Expoziția se întindea de-a lungul a 5 săli situate la etajul clădirii, fiind amenajată, potrivit acelor vremuri, conform celor mai moderne tehnici muzeistice. Un rol însemnat la buna organizare a muzeului l-au avut inclusiv fabricile din oraș, putând fi amintite: fabrica UNIO, fabrica de Piele Drum Nou, Combinatul 1 Mai, Solidaritatea, Arta Lemnului, 1 Septembrie etc. dar și CFR. Expoziția s-a bucurat de un real succes încă din primul său an de la deschidere, fiind vizitată de un număr de 18.320 de vizitatori. De asemenea numărul expozițiilor temporare, tematice, organizate cu anumite ocazii s-a înmulțit, fiind realizate 6 expoziții în anul 1960: expoziție de 8 martie, 23 august, 7 noiembrie.

102 ANR, BJSM, Fond Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 12.

103 Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosar Anul 1958, fila 142.

104 Ibidem.

105 ANR, BJSM, Fond Aurel Popp, dosar 38/1925, fila 5.

O activitate importantă a specialiștilor muzeului a fost „strângerea de noi materiale muzeistice” care să îmbogățească colecțiile existente, în cursul anului 1960 fiind adunate un număr de 1130 obiecte muzeale și 650 de cărți. Observăm așadar preocuparea pentru constituirea unei biblioteci în cadrul muzeului atât de necesară pentru aprofundarea cunoașterii istoriei orașului și a zonei.

În urma bunei organizări a muzeului și a unui control efectuat de o comisie din cadrul Ministerului, în anul 1960, s-a hotărât că numele de „Muzeul Raional și Orășenesc”, ar fi impropriu pentru muzeul din Satu Mare, deoarece orașul Satu Mare era „subordonat direct regiunii și teritoriul lui nu intra în administrația Sfatului Popular Raional” și pentru că aria de activitate a muzeului nu se limita doar la marginile orașului. Astfel muzeul din Satu Mare primea numele de Muzeul de Istorie Satu Mare¹⁰⁶.

În anul 1961 s-au terminat reparațiile la clădirea muzeului, fiind astfel amenajate 4 săli la parter destinate expozițiilor temporare, 2 săli care au servit ca laborator foto și un atelier pentru restaurarea obiectelor și pregătirea materialelor pentru expoziții. Mai existau 2 depozite, o sală pentru bibliotecă, un birou și o locuință de serviciu situate într-o clădire anexă clădirii principale.

Muzeul condus de Tiberiu Bader în acea perioadă a avut un profil cu precădere istoric și datorită specificului său, cercetarea, păstrarea și expunerea obiectelor s-a concentrat în jurul problemelor istorice ale raionului Satu Mare, cu evidente intenții de cuprindere și a altor ramuri ale culturii, prin realizarea unor expoziții temporare de artă plastică, artă populară etc. Activitățile colectivului muzeului aveau la bază colectarea bunurilor muzeale din teren, întocmirea unei evidențe științifice și cercetarea științifică realizată în cadrul săpăturilor arheologice, de arhivă sau teren. Din această perioadă datează multe documente referitoare la breslele care au funcționat în oraș, dar și diferite obiecte aparținând acestor bresle. Un bun muzeal de o valoare deosebită era cartea lui Galileo Galilei, *Dialogo*, tipărită de familia Elzevier în anul 1635¹⁰⁷, carte menționată și în inventarul muzeului Kölcsey încă la sfârșitul secolului al XIX-lea. Dintr-o dare de seamă statistică privind activitatea muzeului în anul 1961 aflăm că numărul pieselor de muzeu a ajuns la 5832 de obiecte,

106 Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosar Anul 1961, fila 19.

107 Ibidem, fila 157.

din care 1425 fiind achiziționate în decursul anului 1961. Numărul vizitatorilor ajunsese la impresionanta cifră de 28673, muzeul fiind deschis pentru vizitare 254 de zile din an¹⁰⁸.

Ca metode de popularizare a muzeului și a activităților desfășurate aici erau folosite în primul rând afișele și invitațiile răspândite prin oraș, prin intermediul radioului, presei locale, regionale și centrale dar și prin articole apărute în presa din străinătate (Franța, Italia, Germania).

În 26 iulie 1962 a fost deschisă expoziția de bază a muzeului care cuprindea „dezvoltarea societății pe teritoriul raionului și orașului Satu Mare”, începând din cele mai vechi timpuri și până la 1848. Muzeul putea fi vizitat între orele 11 – 13 și 16 – 19 în zilele de marți, miercuri, vineri și duminică, luni era zi liberă, iar joi și sâmbătă, activitate normală de birou între orele 7 – 15¹⁰⁹. Importantă a fost angajarea muzeografului Ivan Iurasciuc, primul specialist etnograf al muzeului. Vreme de mai mulți ani Ivan Iurasciuc și Tiberiu Bader au fost singurii specialiști din muzeu, asigurând astfel desfășurarea activității științifice muzeale.

În raportul de activitate, prezentat în anul 1964, era menționată una dintre realizările de seamă ale muzeului și anume, aceea a înființării la sfârșitul anului 1962, a primei case muzeu în localitatea Păulești. Casa muzeu din Păulești a fost organizată și amenajată în decursul anului 1963 și în prima parte a anului 1964, fiind deschisă oficial în cinstea zilei de 23 august. Muzeul era amenajat într-o casă compusă din 3 încăperi și reflecta „starea de mizerie și de exploatare la care erau supuși jelierii din satul Păulești în perioada interbelică”¹¹⁰.

Începând cu această perioadă muzeul a avut o activitate foarte bogată de cercetare științifică și de colectare a obiectelor, prin care se urmărea îmbogățirea și dezvoltarea fondului de patrimoniu al instituției. Anual se făceau aproximativ 40 - 50 de ieșiri pentru cercetări arheologice, istorice și etnografice. Printre descoperirile mai importante din această perioadă pot fi amintite: așezarea dacică din secolele II-III, de la Medieșul Aurit, tezaurul monetar din secolele I-II, de la Ghirișa, depozitele de bronzuri de la Domănești și Vetîș, materialul complet al breslelor tâmplarilor, tăbăcarilor, cizmarilor, o barcă monoxilă de 15 metri, descoperită la

108 Ibidem, fila 9.

109 Ibidem, fila 28.

110 Idem, Dosar Anul 1964, fila 17.

Berindan în albia Someșului, 25 de manuscrise și cărți românești cu caractere chirilice din secolele XVII-XVIII, dintre care mai însemnate sunt: o Psaltire din secolul al XVII-lea, prima ediție a Noului Testament în limba română, tipărită la Alba Iulia¹¹¹, peste 500 de documente și fotocopii referitoare la dezvoltarea orașului Satu Mare¹¹².

În același raport de activitate al colectivului Muzeului de Istorie pe perioada 1961 – 1964 era menționat și numărul obiectelor muzeale depozitate la Satu Mare, care ajungea la peste 15.000 de piese¹¹³.

Una din activitățile de bază ale muzeului care a dus la popularizarea acestuia în rândul locuitorilor, a reprezentat-o realizarea expozițiilor temporare. Între anii 1956 - 1964 au fost organizate nu mai puțin de 41 de expoziții temporare de artă plastică, artă populară etc., una din cele mai importante expoziții de artă fiind cea intitulată „Pictori români în a doua jumătate a secolului al XIX-lea”¹¹⁴.

Datorită vastei activități de popularizare a muzeului, printre care se numără și susținerea unor conferințe la diferite întreprinderi și instituții, publicarea a zeci de articole în presa locală și centrală privind activitatea muzeului și descoperirile sale științifice, acesta a avut în anul 1963 aproape 39.000 de vizitatori. Această creștere a numărului de vizitatori este absolut impresionantă, deoarece doar câțiva ani mai înainte și anume în anul 1951, muzeul nu avea decât 1170 de vizitatori¹¹⁵.

În anul 1965 a început materializarea ideii de realizare a unei secții de etnografie în cadrul muzeului sătmărean. Cel care s-a ocupat de organizarea acestei secții a fost muzeograful Ivan Iurasciuc. În această direcție au început să se facă achiziții de costume populare și obiecte tradiționale din satele din zona etnografică Codru (Homorod și Solduba) și Oaș, organizându-se expoziții temporare cu obiectele achiziționate. Nici domeniul artei nu a fost neglijat, fiind realizate anual expoziții de artă în colaborare cu Școala Populară de Artă Satu Mare. O realizare foarte importantă pentru arheologia românească a fost descoperirea așezării și a centrului meșteșugăresc aparținând dacilor liberi din secolele II-IV de la Medieșu Aurit, care a scos la iveală alături de multe obiecte și zece

111 Noul Testament, Bălgrad, 1648.

112 Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosar Anul 1964, fila 19.

113 Ibidem, fila 20.

114 Ibidem, fila 22.

115 Ibidem, fila 21.

cupatoare de ars ceramica din care 6 au fost conservate in situ, constituind încă din acea vreme un muzeu arheologic în aer liber¹¹⁶.

În anul 1966 directorul muzeului, Tiberiu Bader propunea înființarea unui muzeu în cadrul cetății din Arduș, un muzeu ce ar fi avut atât un rol de conservare a uneia dintre fortificațiile bine cunoscute ale Transilvaniei, cât și de promovare turistică și culturală a zonei. Ideea înființării muzeului a rămas în fază de proiect, autoritățile vremii nereușind să acorde sprijinul financiar necesar îndeplinirii unui astfel de obiectiv.

La 13 martie 1966 a avut loc deschiderea festivă a expoziției retrospective Aurel Popp. La această deschidere au fost invitate și Radiodifuziunea și Televiziunea Română, pentru a realiza un documentar referitor la viața și arta lui Aurel Popp. Din păcate, aceștia și-au exprimat regretul că nu au putut ajunge și asta datorită faptului că scrisoarea de invitație a ajuns la ei abia în ziua vernisajului.

În 20 iulie 1967 a fost redeschisă expoziția de bază a muzeului. Aceasta se bucura de un mobilier modern, de o grafică sobră și discretă, texte scurte și concise și foarte multe hărți care orientau vizitatorul în periplul său de-a lungul istoriei, după cum preciza chiar consultantul Consiliului Muzeelor, Radu Florescu, considerându-l un succes muzeistic deosebit și fiind cel care a avizat deschiderea expoziției¹¹⁷. Suprafața destinată expozițiilor era de peste 500 m² pentru expoziția permanentă de istorie, peste 100 m² pentru expozițiile temporare și 200 m² pentru expoziția de artă plastică Aurel Popp. La acea vreme în colecțiile muzeului existau peste 20.000 de bunuri culturale și o bibliotecă cu mai mult de 5000 de volume¹¹⁸.

Perfecționarea specialiștilor din muzeu reprezenta o prioritate, de asemenea, colectivul muzeului sătmărean participând la toate sesiunile științifice ale muzeelor din țară. În aceeași perioadă apar și primele lucrări tipărite sub egida instituției: Așezarea dacilor liberi de la Medieșu Aurit și Descoperiri monetare în Câmpia Someșană.

În anul 1968 s-a introdus taxa de vizitare la expozițiile muzeului. Tarifele erau stabilite în funcție de proveniența expozițiilor temporare, și anume cele aduse din străinătate erau taxate cu 2 lei, iar cele provenind din țară

116 Ibidem, Dosar Anul 1968, fila 28.

117 Ibidem, Dosar Anul 1967, fila 3.

118 Ibidem, fila 20.

cu suma de 1 leu. Intrarea în expoziții a elevilor și studenților care veneau în grupuri însoțiți de profesori era liberă, iar intrarea copiilor, elevilor, studenților și militarilor era taxată doar cu 50% din valoarea biletelor de intrare. Ziua de marți era intrare liberă pentru toată lumea, iar membrii Uniunii Artiștilor Plastici, elevii liceelor de artă și ai liceelor pedagogice, studenții de la artă și membrii ICOM beneficiau întotdeauna de intrare gratuită.

În urma reorganizării administrativ teritoriale a țării din anul 1968, muzeului sătmărean i-au revenit sarcini mai complexe, deosebit de importante privind cercetarea istoriei locale, păstrarea și valorificarea artei populare și a operelor de artă plastică moștenite de la artiștii sătmăreni, îmbogățirea planului editorial și a îndrumării pe linie de specialitate a unităților muzeale din județ, lucru ce a determinat conducerea muzeului la formularea unui memoriu adresat organelor județene în care a cerut schimbarea categoriei muzeului (din categoria a IV-a în categoria a II-a) și trecerea lui din subordinea Consiliului Popular Municipal în subordinea Consiliului Popular Județean. Odată cu transformarea muzeului de pe cursul superior al Someșului, în administrația acestuia au intrat și alte unități muzeale din județ: Muzeul din Carei, Muzeul etnografic al Oașului, Casa Memorială Ady Endre.

Tot în anul 1968 colectivul muzeului și-a exprimat intenția de a reorganiza expoziția permanentă de istorie, cu o tematică care să prezinte istoria întregului teritoriu al județului Satu Mare, propunând inclusiv organizarea unei secții de etnografie, ca expoziție permanentă în cadrul muzeului, care să prezinte cele trei zone etnografice: Oaș, Codru și Câmpia Someșului. Se dorea înființarea în cadrul muzeului din Carei a secției de științe naturale, dar și organizarea la Vama a unui muzeu al ceramicii populare din Țara Oașului.

Într-un memoriu din mai 1968 formulat de directorul Tiberiu Bader s-a cerut Muzeului Județean Maramureș restituirea obiectelor muzeale provenite din colecțiile muzeului sătmărean, ce au fost preluate de muzeul băimărean în urma înființării regiunii Maramureș¹¹⁹.

Încă din anul 1968 s-au pus bazele unui schimb interbibliotecar cu 120 de instituții similare, de învățământ sau biblioteci din țară și cu 289 de instituții de specialitate din străinătate, realizându-se un important și

119 Ibidem, fila 32.

valoros fond documentar, dar și un schimb de idei și relații care vor continua și se vor consolida în timp.

În vara anului 1969, după eforturi susținute depuse de-a lungul anilor s-a reușit deschiderea unei expoziții cu caracter permanent, consacrate activității artistului sătmărean Aurel Popp. Scopul urmărit prin organizarea acesteia a fost acela de a realiza o sinteză cuprinzătoare a operei artistului, urmărindu-se în același timp valorificarea creației artistice a acestui reprezentant de seamă al artei românești dintre cele două războaie mondiale. În cadrul acțiunii de adunare a materialului expozițional un ajutor substanțial s-a primit din partea unor muzee de artă din țară (Muzeul de Artă din București, Muzeul Brukental Sibiu, Muzeul de Artă Cluj și Muzeul Județean Maramureș) dar și din partea familiei artistului¹²⁰. O realizare muzeistică aparte o constituie apariția anuarului muzeului sătmărean, Satu Mare. Studii și Comunicări, în anul 1969, publicație în care au apărut rezultatele cercetărilor din toate domeniile de activitate ale specialiștilor din muzeu, dar și ale colaboratorilor din țară. Încă de la primul număr titlul anuarului era tradus în limba germană, Studien und Mitteilungen, având rezumate științifice în limbile franceză și germană.

Într-un raport din anul 1970 privind realizările muzeistice din județul Satu Mare între anii 1966 – 1970 a fost sintetizată activitatea colectivului muzeului sătmărean, o activitate rodnică mai ales în ceea ce privește îmbogățirea patrimoniului cultural prin intrarea în inventarul muzeului a circa 1000 de obiecte de artă populară și etnografie (va constitui baza expoziției permanente de etnografie) și a peste 30 de lucrări de pictură și grafică ale artistului Aurel Popp. La acestea s-au adăugat mai multe sute de piese arheologice, provenite în special prin intermediul săpăturilor arheologice întreprinse în ultimii ani. De asemenea, rodul cercetărilor și a îmbogățirii patrimoniului muzeal a fost concretizat în această perioadă prin organizarea a 7 expoziții de istorie, 4 de etnografie și 23 de expoziții de artă, numărul total al vizitatorilor fiind de cca. 25.000.

În anul 1970 apare menționată amenajarea unei case – muzeu la Chilia, specifice zonei de Codru, organizare realizată cu prilejul festivalului folclorului codrenesc de la Oțeloia. Proiectul tipăririi unui volum cu titlul Vechi monumente istorice din părțile Sătmarului, sub îndrumarea

120 Iudita Erdős, Colecția de artă Aurel Popp a Muzeului din Satu Mare, în „Satu Mare Studii și comunicări” II, 1972, p. 396.

lui Tiberiu Bader (care să cuprindă atât monumentele laice cât și cele ecleziastice din întreg județul), era considerat un instrument absolut necesar pentru istorici, cunoscători, dar și cei interesați de temă.

La 1 mai 1971 a avut loc o schimbare în conducerea muzeului sătmărean, frăiele acestuia fiind preluate de Viorica Ursu Bilț, muzeograf la muzeul din Satu Mare încă din anul 1967. În toamna aceluiași an, expoziția a fost demontată pentru instalarea încălzirii termice. Până la demontarea expoziției aceasta a fost vizitată de 5000 de persoane. Ca și achiziții realizate în acel an trebuie menționate 200 de volume pentru bibliotecă, 15 lucrări ale lui Aurel Popp, 250 de obiecte etnografice dar și achiziția casei de la Chilia, cu suma de 45000 lei¹²¹.

În prima parte a anului 1972 a fost organizată expoziția temporară „Someșul în istoria sătmăreană”, expoziție ce venea la doar 2 ani după inundațiile din 1970, care și-au lăsat puternic amprenta asupra locuitorilor orașului, județului și nu numai. Reorganizarea și redeschiderea expoziției de artă dedicată lui Aurel Popp și deschiderea expoziția permanente de etnografie cu obiecte adunate din cele trei zone folclorice ale județului sunt realizări deosebite ale anului 1972. Din această perioadă ne survin și primele date privind preocuparea specialiștilor sătmăreni pentru conservarea și restaurarea bunurilor culturale.

Într-un memoriu privind situația și perspectiva muzeului sătmărean redactat în iunie 1975 și adresat atât Comitetului pentru Cultură și Educație al Județului Satu Mare cât și Comitetului Executiv al Consiliului Popular al Județului Satu Mare, se făcea referire la posibilitatea extinderii suprafeței muzeului prin construirea a trei nivele deasupra curții interioare (în acest sens s-a și făcut o schiță de proiect de către arh. Ruprecht Carol). Din nou era semnalată problema spațiului insuficient. Patrimoniul muzeului ajunsese la peste 20.000 de piese de arheologie, numismatică, documente, piese cu valoare istorică, etnografie și artă populară, artă plastică, fotografii, clișee, colecții de periodice, bibliotecă documentară – bunuri culturale grupate în trei secții: istorie, etnografie și artă. Necesitatea unui spațiu mai mare și sănătos devenea imperioasă, fiind semnalate probleme de umiditate la nivelele de jos ale clădirii muzeului, parter și subsol.

Anul 1975 a adus la conducerea muzeului sătmărean un nou director, arheologul Gheorghe Lazin. În cursul aceluși an s-a organizat și o primă

121 Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosar Anul 1971, fila 25.

expoziție temporară cu fotografii din colecția renumitului artist fotograf Iuliu Pop - „Oameni și locuri din Țara Oașului”. O parte însemnată a colecției de fotografii și clișee fotografice, obiecte de ceramică și diferite piese etnografice au intrat în colecția Muzeului Județean Satu Mare (în anul 1997, peste 40.000 de bunuri), constituind o importantă și valoroasă sursă pentru cercetările etnografice viitoare.

Tot din anul 1975 este semnalată și existența unui Oficiu județean pentru patrimoniu cultural național în cadrul muzeului sătmărean, oficiu ce avea menirea de a realiza o evidență cât mai cuprinzătoare a bunurilor ce puteau constitui patrimoniul cultural cu o valoare națională.

Unitățile coordonate de muzeul sătmărean în anul 1975 erau Muzeul Orășenesc Carei, Muzeul Etnografic al Țării Oașului – Negrești Oaş, Casa muzeu Chilia, Muzeul sătesc școlar – Supuru de Sus, Muzeul Memorial Ady Endre, Muzeul în proces de organizare din Tășnad.

În luna iunie 1976 specialiștii secției de etnografie au contribuit la organizarea „Zilelor culturii sătmărene la București”.

Din data de 15 ianuarie 1977 director al muzeului a fost numit domnul Doru Radosav, care s-a ocupat îndeaproape de organizarea simpozionului omagial „Vasile Pârvan – arheolog și istoric” (iunie 1977). În același an a fost realizată o amplă restaurare și reorganizare a Complexului Memorial Ady Endre, cu ocazia aniversării a 100 de ani de la nașterea poetului.

În cursul anilor următori colectivul muzeului și-a intensificat activitatea de cercetare în vederea dezvoltării patrimoniului cultural, a luat măsuri de îmbunătățire a condițiilor de conservare și evidență a valorilor acumulate. Expozițiile de bază au fost completate cu obiecte noi achiziționate. În domeniul arheologiei au fost continuate cercetările din cadrul siturilor de la Medieșu Aurit – cuptoarele dacice, Culciu Mare și Lazuri. Specialiștii laboratorului de restaurare și conservare au lucrat la complexul arheologic de la Medieșu Aurit prin acoperirea cuptoarelor de ars ceramică, impregnarea cu lianți și experimentarea unei soluții de conservat argila. S-a realizat conservarea depozitului de bronz de la Domănești, a obiectelor de argint din colecțiile muzeului sătmărean și a tuturor obiectelor din expozițiile de bază care necesitau intervenții urgente de conservare și restaurare.

Specialiștii muzeului au îndrumat activitatea cercurilor de istorie ale elevilor de la diferite școli din oraș, au contribuit la organizarea muzeelor școlare din Halmeu, Craidorolț, Culciu Mare, Păulian, au participat la sesiuni științifice organizate în București, Oradea, Baia Mare, Zalău și Tulcea.

Activitatea angajaților Muzeului Județean Satu Mare și ai Oficiului pentru patrimoniu cultural național a fost orientată spre aprofundarea cercetărilor în toate domeniile istoriei, etnografiei și artei de pe meleagurile sătmărene, a îmbunătățirii condițiilor de păstrare, evidență, restaurare și conservare a bunurilor muzeale.

În 25 ianuarie 1981 a fost inaugurată Casa Memorială Vasile Lucaciu din comuna Apa, iar în decembrie 1989 a fost dezvelit bustul dr. Vasile Lucaciu, amplasat în curtea casei memoriale. În noiembrie 1986 a fost deschis Atelierul Paul Erdős, Artist Emerit al Artei și fost director al muzeului.

O realizare deosebită a fost obținerea actualului sediu al muzeului județean, în urma creșterii colecțiilor de patrimoniu spațiul din P-ța Libertății devenind insuficient.

Muzeul Județean Satu Mare

În anul 1984 muzeul și-a îmbogățit zestrea edilitară prin atribuirea ca sediu al muzeului a imobilului situat pe B-dul Vasile Lucaciu, nr. 21, clădire în care funcționează și astăzi, vechiul edificiu din P-ța Libertății (Casa Vécsey) rămânând destinat exclusiv secției de artă¹²².

122 Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosar Clădiri-mijloace fixe, 1995.

Această clădire, monument istoric, realizată după planurile arhitectului G. P. Liteanu (1936), a servit în perioada interbelică ca sediu al Prefecturii județului, iar mai apoi al organului județean de partid și de stat, anul acesta împlinindu-se 85 de ani de la construirea sa.

Domnul dr. Doru Radosav a fost directorul muzeului până în data de 1 iunie 1990 (apoi director al Bibliotecii Universitare din Cluj Napoca și profesor universitar la Universitatea Babeș Bolyai), fiind unul dintre cei mai apreciați conducători ai instituției, atât de către specialiști, cât și de angajații muzeului.

După atribuirea actualului sediu (dispus pe 3 etaje, cu o suprafață totală de 10234 m², întreg patrimoniul muzeului a fost mutat din clădirea veche (azi secția de artă), realizându-se și tematicile viitoarelor expoziții de bază. Acestea au fost amplu modificate după evenimentele din decembrie 1989, când s-a renunțat la modelul „unic, comunist” de muzeu, ce exista până atunci în toată rețeaua muzeistică din România.

În noul sediu prima reorganizare muzeală a avut loc în perioada 1990-1992, colecțiile muzeale fiind valorificate în 3 expoziții de bază: arheologie (parter), istorie (etajul I), etnografie (etajul II). În expunerea muzeografică accentul s-a pus pe reflectarea istoriei locale, inclusiv a aspectelor de civilizație urbană și rurală specifică județului Satu Mare.

În perioada 15.06.1990 – 16.03.1992 director al muzeului a fost domnul Ilie Sălceanu, iar director adjunct domnul Viorel Ciubotă. În septembrie 1990 s-a deschis noua expoziție de bază a secției de arheologie, cu ocazia unui eveniment deosebit la care au participat peste 100 de specialiști din România și de dincolo de granițele țării, inclusiv din SUA, respectiv al 13-lea Simpozion de tracologie Symposia thracologica, desfășurat la Satu Mare și Carei în septembrie 1990¹²³.

Din mai 1992, până în mai 2010 director, iar apoi director general al muzeului a fost domnul dr. Viorel Ciubotă, cercetător științific I, specializarea istorie modernă și contemporană. Din anul 1995 director adjunct a fost doamna dr. Daniela Bălu, cercetător științific III, specializarea etno-istorie, iar din 2005 muzeul a mai avut încă un director adjunct, domnul dr. Szócs Peter, cercetător științific III, specializarea arheologie medievală. Ambii sunt directori ai muzeului și în prezent.

123 Symposia thracologica, coord. Gh. Lazin, Nr. 8, Satu Mare - Carei, 1990.

După anii '92 a urmat o perioadă deosebit de prolifică, cu cea mai mare dezvoltare și consolidare a instituției muzeale, de reorganizare, intensificare a activităților specifice și de creștere substanțială a colecțiilor patrimoniale. Au fost anii în care s-a conturat o nouă direcție și o nouă viziune în ceea ce privește managementul muzeal. Sunt abordate noi metode de cercetare și valorificare științifică a patrimoniului cultural, metodologie ce a evidențiat nu doar patrimoniul județului Satu Mare, contribuind substanțial la promovarea sa în context național și european.

La data de 3 octombrie 1992 are loc vernisajul noilor expoziții de bază – secțiile de artă și de istorie (închisă timp de 8 ani), cu prilejul unui alt eveniment deosebit de important pentru comunitatea sătmăreană, mutarea statuii dr. Vasile Lucaciu pe locul inițial unde ea a fost dezvelită la 13 decembrie 1936, în parcul din P-ța Libertății. În aceeași zi a fost dezvelită și statuia Lupa Capitolina (amplasată în parcul de vis-à-vis de Muzeul Județean), fiind organizată și Sesiunea științifică națională cu tema Dr. Vasile Lucaciu – personalitate remarcabilă a istoriei noastre naționale. La toate aceste evenimente istorice de excepție ale urbei sătmărene au fost direct implicați specialiștii muzeului¹²⁴.

Tot în anul 1992, în luna decembrie, înaintea Sfințelor sărbători de Crăciun, a fost inaugurată expoziția de bază a secției de etnografie. Pentru prima oară proiectul muzeografic a inclus prezentarea multiculturalității specifice județului Satu Mare, expunându-se inclusiv artefacte ce reflectau viața rurală a comunităților maghiare și șvăbești.

Reorganizarea celor 3 expoziții de bază – artă, istorie și etnografie – într-un timp atât de scurt, doar 9 luni, a presupus o organizare și mobilizare exemplară, un efort foarte mare din partea angajaților muzeului, atunci puțini ca număr, dar foarte entuziasmați de misiunea și șansa profesională avută.

După anul 1992 Muzeul Județean Satu Mare a devenit un pol al cercetărilor și valorificării muzeografice din regiunea transfrontalieră româno-maghiaro-ucraineană, prin specialiștii săi organizând sute de expoziții, simpozioane, sesiuni științifice naționale și internaționale, ce au dus la creșterea prestigiului instituției, dar și la promovarea și conservarea moștenirii culturale, a istoriei, a valorilor identitare și relațiilor interculturale.

124 Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Dosar Patrimoniu/1992.

Dintre cercetările și manifestările unice în România sau organizate în parteneriat cu instituții de renume din țară și străinătate, concretizate prin sesiuni științifice, simpozioane, expoziții, numeroase publicații, amintim: Relații româno – ucrainene. Istorie și contemporaneitate; Relații interetnice în zona de contact româno-maghiaro-ucraineană; Martiriul unei etnii. Deportarea șvabilor sătmăreni în Uniunea Sovietică; Cultura materială și spirituală din bazinul Tisei Superioare. Influența populației germane asupra culturii celorlalte etnii; 1918. Sfârșit și început de epocă; Sovietizare nord-vestului României; Democrația în centrul și sud-estul Europei; Arhitectura religioasă medievală din Transilvania; Nobilimea românească din Transilvania¹²⁵.

Inedite și deosebit de însemnate din punct de vedere științific și patrimonial au fost cercetările arheologice și istorice realizate în perimetrul Mănăstirii Peri din Maramureșul istoric (azi localitatea Grușevo, Ucraina) și situl de la Malaya Kopanya unde, arheologii muzeului, alături de cei de la Universitatea Națională din Ujgorod au descoperit cele mai mari cantități de aur găsite într-un sit dacic, după Sarmizegetusa Regia, inclusiv cele mai grandioase piese din aur¹²⁶.

Merituoase și unice au fost cercetările efectuate în Arhivele Comitatului Szabolcs-Szatmár-Bereg, Ungaria și Arhivele de Stat ale Transcarpatiei, Ucraina, finalizate cu publicații deosebit de importante pentru specialiști dar și pentru cunoașterea unor fonduri de documente la care zeci de ani accesul cercetătorilor românilor a fost interzis, precum Episcopia greco-catolică de Mukacevo. Documente; Manuscrise slavone și românești, tipărite în mai multe volume, la Editura Muzeului Sătmărean¹²⁷.

Muzeul nostru a fost prima și singura instituție din România care a organizat încă din anul 1997 Ziua Veteranului, timp de 18 ani, sărbătoare declarată oficial ca Ziua Veteranilor de Război doar în anul 2007.

De asemenea, specialiștii muzeului nostru au organizat primul muzeu al șvabilor, în anul 1995, Muzeul Șvăbesc de la Petrești.

În anul 1995 a fost înființată Editura Muzeului Sătmărean, fiind la acea dată cel de-al treilea muzeu din România care avea editură proprie, o realizare importantă în acele vremuri. Prima carte tipărită sub egida

125 Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Rapoarte anuale de activitate, anii 1993-2005.

126 Loc. cit., anul 2003.

127 Vezi www.muzeusm.ro/Editura/Lista_publicațiilor.

Editurii Muzeului Sătmărean ne-a adus noroc și o deosebită recunoaștere profesională, fiind premiată de Academia Română, cartea Flora și vegetația județului Satu Mare, autor Carol Karácsonyi.

Înființarea editurii a impulsionat activitatea publicistică a instituției noastre, începută în anul 1969, prin singura publicație de atunci, anuarul Satu Mare. Studii și comunicări. Cei 26 de ani au fost rodnici, în Editura Muzeului Sătmărean tipărindu-se 236 de publicații cu subiecte și arii tematice pluridisciplinare, menite să valorifice științific rezultatele proiectelor de cercetare derulate de către specialiștii muzeului sau de colaboratori, promovând colecțiile muzeale, patrimoniul cultural – istoric, etnografic specific județului Satu Mare, precum și cel al regiunii transfrontaliere România – Ungaria – Ucraina¹²⁸.

De altfel, câștigarea și implementarea a 25 de proiecte finanțate din fondurile Uniunii Europene ne-a oferit oportunitatea obținerii bugetelor necesare tipăririi unui număr important de publicații, contribuind implicit la promovarea activității muzeului nostru în spațiul cultural european. O mare parte din cărțile tipărite în Editura Muzeului Sătmărean sunt volume de studii susținute la sesiunile științifice naționale și internaționale organizate de muzeul nostru, monografii și micromonografii ale localităților din județul Satu Mare sau din bazinul Tisei Superioare, ghiduri cultural-istorice, volume ce prezintă rezultatele cercetărilor implementate în parteneriat cu instituții din România și Europa, ghiduri de muzee și colecții muzeale, cataloage ale expozițiilor ce valorifică muzeistic colecțiile patrimoniale, colecțiile de artă, descoperirile arheologice sau cercetările istorice și etnografice¹²⁹.

În mod firesc, în Editura Muzeului Sătmărean este publicată Revista de specialitate Satu Mare. Studii și comunicări, anuarul ce reprezintă continuitatea activității editoriale, dar și continuitatea dintre generații¹³⁰,

128 Daniela Bălu, Editura Muzeului Sătmărean. 25 de ani, www.muzeusm.ro/editura-muzeului-satmarean-25-de-ani/3 august 2020.

129 Daniela Bălu, Studiu de conservare și cercetare a patrimoniului cultural transfrontalier, în „Satu Mare. Studii și comunicări”, XXVIII-II-2012, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, pp. 143-147; Daniela Bălu, Cercetarea culturii tradiționale – rezultate obținute prin implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene, în „Satu Mare. Studii și comunicări”, XXXIII/II, 2017, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, pp. 249-267.

130 Diana Kinces, Jubileu-Satu Mare. Studii și comunicări. De 50 de ani în slujba istoriei locale și regionale, în „Satu Mare. Studii și comunicări”, XXXV/II, 2019, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, pp. 10-12.

lucrările publicate reflectând domeniile și temele de cercetare abordate de către specialiștii noștri, precum și de colaboratori și personalități de prestigiu care ne-au onorat publicând în paginile revistei.

Domeniile de investigare, expertizele profesionale ale autorilor, ce acoperă un teritoriu științific multidiscplinar: arheologie, istorie, etnografie, artă, muzeografie, restaurare-conservare, muzeografie, științele naturii, oferă un loc de primă importanță publicațiilor tipărite în Editura Muzeului Sătmărean, devenind și un reper al cercetării și promovării moștenirii cultural – istorice din regiunea transfrontalieră româno – maghiaro – ucraineană.

În anul 2019, când s-a tipărit anuarul aniversar cu numărul 50, Președintele Academiei Române, Domnul Acad. Prof. Univ. Dr. Ioan Aurel Pop (un colaborator și prieten al muzeului nostru încă dinainte de anii 1990) ne-a făcut deosebita onoare de a ne transmite mesajul Domniei Sale, apreciind faptul că anuarul „de cincizeci de ani, reflectă, cu știință și conștiință, viața oamenilor care au trăit în trecut și în prezent, în colțul nord-vestic al României, dar și viața generală a societății din România și din regiunile de interferență cu țările și popoarele din jur [...]. Colectivul de cercetători ai Muzeului, colegiile de redacție ale revistei au colaborat mereu, animați de onestitate și responsabilitate, cu instituțiile Academiei Române din Cluj-Napoca, cu Universitatea Babeș-Bolyai, cu universitățile din Oradea, Arad, Timișoara, Baia Mare, cu centrele de învățământ superior din Satu Mare, cu Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, cu celelalte muzee județene din regiune, reușind să susțină o revistă de cea mai înaltă ținută, adevărat punct de reper între creațiile intelectuale ale genului. Tocmai pentru că nu a fost ușor, pentru că au existat și momente grele și timpuri de sacrificiu, efortul cercetătorilor și muzeografilor sătmăreni este cu atât mai de apreciat”¹³¹.

Anuarul Satu Mare. Studii și comunicări, precum și alte publicații tipărite de Muzeul Județean Satu Mare sunt postate în format PDF pe pagina de internet a muzeului, facilitând astfel accesul cititorilor interesați, iar prin schimbul de publicații derulat cărțile tipărite în Editura Muzeului Sătmărean se află în biblioteci din întreaga lume,

131 Mesajul Academicianului Prof. Univ. Dr. Ioan Aurel Pop, în „Satu Mare. Studii și comunicări”, XXXV/II, 2019, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, p. 9.

inclusiv la The British Library London, University College London UCL, Harvard University, Stanford University Libraries, Library of Congress Washington, University of Oxford¹³².

Muzeul Județean Satu Mare deține și o bibliotecă cu peste 54.000 de titluri, inclusiv carte veche românească și străină, întreținând schimb de publicații cu numeroase instituții din țară și străinătate. O mare parte din fondul de carte a fost donat muzeului nostru în anii 1984 – 1986 de către Biblioteca Academiei Române, directorul acesteia, regretatul Academician Gabriel Ștrempel fiind originar din comuna Pomi, județul Satu Mare.

Tot în anul 1995 s-a obținut încă un succes remarcabil din punct de vedere profesional, Laboratorul de restaurare - conservare al muzeului, prin recunoașterea la nivel național a realizărilor specialiștilor săi, primind în mod oficial statutul de laborator zonal, cu specializările: ceramică, metal, hârtie, textile, lemn, pictură, investigații fizico-chimice. Restauratorii și conservatorii au fost angrenați permanent în procesul de organizare și reorganizare expozițională a muzeului, inclusiv a muzeelor din județ sau a expozițiilor temporare, mii de obiecte fiind tratate, conservate sau restaurate.

După anul 1997 a fost construită o clădire nouă pentru Laboratorul de restaurare - conservare, organizându-se în muzeul nostru inclusiv cursuri de specializare și perfecționare profesională la nivel național.

La baza arheologică de la Bobald a fost construită, de asemenea, o nouă clădire, cu toate dotările necesare, devenită un loc de studiu și practică aplicată pentru elevi, studenți și specialiștii în domeniu.

Numeroase teme de cercetare etnologică și antropologică au fost implementate în parteneriat cu instituții naționale și europene, amintind aici sesiunile științifice, simpoziioanele sau expozițiile de etnografie organizate începând cu anii 1995 la mai multe muzee din Ungaria; Muzeul Șvabilor Dunăreni din Ulm; Institutul de Istorie și Etnocultură a Șvabilor Dunăreni Tübingen; Ambasada României în Slovacia; Muzeul Național de Etnografie și Arhitectură din Slovacia; Institutul Cultural Român din Budapesta; Consulatul României din Gyula; Universitatea Transcarpatia Ujgorod; Consulatul României de

132 Daniela Bălu, în <http://www.muzeusm.ro/editura-muzeului-satmarean-25-de-ani/> 3 august, 2020; Diana Kinces, Jubileu - Satu Mare. Studii și comunicări. De 50 de ani în slujba istoriei locale și regionale, în „Satu Mare. Studii și comunicări”, XXXV/II, 2019, Ed. Muzeului Sătmărean, pp. 10-12.

la Cernăuți; Institutul de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția; Institutele Culturale Române din Praga, Berlin etc., sau în satele românești din dreapta Tisei, Ucraina.

Tot la Muzeul Județean Satu Mare a fost organizată în anul 2001 Sesiunea Națională de Etnografie, care s-a bucurat de prezența celor mai mari specialiști în domeniu, atât din România cât și din Europa, cu acel prilej făcându-se și propunerile pentru înființarea primei Asociații Naționale de Etnologie din România.

Dintre temele expoziționale prin intermediul cărora a fost promovată civilizația rurală, patrimoniul multietnic și valorile tradiționale, identitare și etnografice, în marea lor majoritate reprezentând rezultatele cercetărilor pluridisciplinare implementate de specialiștii muzeului, în colaborare cu specialiști din țară și străinătate, amintim: Multiculturalitate și identitate etnică în bazinul Tisei Superioare; Podoabe tradiționale din România; Lumea credinței spiritualități românească. Dialog identitar; Casa Domnului. Casa omului. Valori patrimoniale ecleziiale; Simbolul Crucii – credință și artă tradițională românească; Sfintele Paști în lumea satului tradițional de la sfârșitul sec. XIX - începutul sec. XX; Etnocultura șvabilor sătmăreni; Povestea caselor; Povești din Sătmar – oameni, locuri, sentimente; Bucătăria bunicii; Parada costumelor tradiționale și contemporane – „HUSKROUA-PARADE”; Cămașa românească. Ziua Universală a lei Românești etc.

În anii 2000 - 2007 s-a efectuat o nouă reorganizare și modernizare a expozițiilor de bază (numită Civilizație. Identitate. Multiculturalitate), realizându-se o simbioză a bunurilor patrimoniale prin intermediul cărora a fost evidențiată evoluția comunităților sătmărene din perspectivă istorică, politică, socială și identitar-culturală. Prin conceptul tematic s-a renunțat la separarea patrimoniului în cele 3 expoziții distincte, dinamismul evenimentelor cotidiene sau a celor majore din viața sătmărenilor fiind transpuse expozițional pe criterii antropologice, evidențiate prin reconstituiri de habitat: medii de locuire, de muncă, politică, comerț, studiu, viață confesională, viață cotidiană. Parcursul diacronic al istoriei sătmărene a debutat cu expunerea artefactelor specifice vechilor civilizații (reprezentate prin patrimoniul arheologic expus la parter, periplul continuând la etajele unu și doi ale clădirii muzeului), unde fiecare sală spune o poveste: Elita evului mediu; Puterea fierului, viața lemnului; Satul medieval; Oamenii locului; Între pământ și cer; Dezvoltarea economică și urbană; Salonul monden; Cabinetul

intelectualului; Cafeneaua interbelică; O stradă în Sătmarul interbelic; Școala veche; Memorie și istorie; Stăpânii pământului; Stăpâna casei; Bucătăria bunicii; Firul vieții: Nașterea, căsătoria, moartea – Învierea¹³³.

Pentru prima dată s-a realizat ghidajul audio în 4 limbi (română, maghiară, germană și engleză), completat de fonduri muzicale aferente temei prezentate în fiecare sală. Noua expoziție a obținut numeroase premii decernate de Ministerul Culturii, unul din cei mai mari specialiști în domeniu, Dl. Prof. univ. dr. Ioan Opreș apreciind și încadrând tematica și modalitatea de expunere în categoria celor “mai moderne demersuri ale noii muzeografii din România [...]”. Dinamica expozițională rezultă, cu evidență, dintr-o suită bine aleasă de reconstituiri și scenarii muzeale de calitate care apropie vizitatorul de interpretarea corectă și înțelegerea istoriei [...].

Din studiul rezolvărilor muzeografice rezultă și calitatea expertizelor operate de către specialiști. Or, acestea sunt vizibile mai ales în planul relației obiect/mediu de expunere, în special prin asigurarea unei prezentări multiforme, cu asocieri neagresive, în respect față de regulile conservării. Dar noua muzeografie – profesată aici – o regăsim și în dotările suplimentare – optice, acustice, electronice – de tip interactiv, care vin în sprijinul mai bune recepții, îndeosebi apelând la tehnologiile IT. Expoziția de bază a Muzeului Județean Satu Mare... aparține acelor expoziții care nu se uită ușor...”¹³⁴.

În ultimele 3 decenii din istoria Muzeului Județean Satu Mare au fost dinamizate colaborările cu instituții din Europa, s-au implementat 25 de proiecte finanțate din fonduri europene (PHARE, HU-RO; RO-UA; HUSKROUA, RO-HU) intensificându-se cercetările arheologice și etno-istorice, inclusiv cele din domeniul artei, concomitent dezvoltându-se substanțial colecțiile muzeale (azi, în patrimoniul muzeului fiind teaurizate peste 400.000 de obiecte, colecții mixte de: arheologie, istorie, etnografie, artă, științele naturii). În fondul patrimonial au intrat două colecții foarte importante de fotografii, clișee, filme, manuscrise aparținând celebrilor fotografi Iuliu Pop și Ioniță G. Andron.

133 Daniela Bălu, Szócs Péter Levente (coord.), Ghidul expoziției de istorie și etnografie, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2008, pp. 10 – 154.

134 Ioan Opreș, Cuvânt introductiv, în Daniela Bălu, Szócs Péter Levente (coord.), Ghidul expoziției de istorie și etnografie, Ed. Muzeului Sătmărean, 2008, p. 4.

În urma rezultatelor deosebite obținute în anii 2003 – 2004, Muzeul Județean Satu Mare s-a clasat pe locul 1 la nivel național, indicatorii de performanță fiind întocmiți de Institutul Național de Statistică: ponderea numărului total de vizitatori, numărul grupurilor școlare care au vizitat muzeul, numărul total de publicații ale muzeului județean, atragerea de fonduri externe pentru muzeul județean, numărul total de apariții în presă, numărul total de evenimente (expoziții, mese rotunde, lansări de carte, simpozioane etc.), numărul total estimat al beneficiarilor evenimentelor organizate, alocarea de fonduri pentru cărți tipărite de muzeu, alocarea de fonduri pentru calificarea, perfecționarea și specializarea profesională a angajaților muzeului județean¹³⁵.

Activitatea specialiștilor muzeului a fost apreciată și răsplătită prin diplomele acordate de Inspectoratul pentru Cultură al Județului Satu Mare,

Consiliul Județean Satu Mare și Ministerul Culturii și Cultelor din România (Premiul Iulian Antonescu, în anul 2001; Diploma de Merit pentru Cercetarea, conservarea, valorificarea și protejarea patrimoniului cultural, 2002; Premiul Cultural Constantin și Hadrian Daicoviciu, în anul 2003). Din data 01.06.2010 până în aprilie 2015 manager general a fost dr. Liviu Marta, cercetător științific III, specializarea arheologie.

În perioada 2 aprilie 2015 - 2 aprilie 2018 manager general a fost dr. Felician Pop, iar din aprilie 2018, până în prezent manager este tot dr. Liviu Marta.

Radu Ardelean (decedat), specializarea restaurator lemn, a fost director în perioada 05.10.2012 – 04.12.2020.

Dintre evenimentele și activitățile muzeale organizate după anul 2010, inclusiv cele de pedagogie muzeală și relații cu publicul, specificăm: anual Ziua Internațională a Muzeelor; Noaptea albă a muzeelor; Ziua cercetătorului; Zilele Patrimoniului Cultural; Ziua orașului Satu Mare; Târgul meșterilor populari; 300 de ani de la colonizarea șvabilor sătmăreni; Ziua lui Darwin; workshop-uri dedicate Miciei Uniri – 24 ianuarie; expoziția Drumul Sării – Drumul Țării; Aurel Popp, un renaștător al culturii sătmărene în secolul XX; Aurel Popp și Marele Război; Bienala Alb-Negru; Centenar Paul Erdős; Micul prinț; Patrimoniul lucrărilor de artă modernă și contemporană din colecția Secției de Artă a MJSM; Simpozionul

135 Institutul Național de Statistică, Programul Statistic Național Anual/Consiliul Județean/Muzeul județean, 2005.

Internațional de Restaurare, Conservare și Cercetare a patrimoniului cultural. Restaurarea- știință și artă; Workshop-ul Știința pentru Patrimoniul. Restaurare – conservare; Universul copilăriei în creația artiștilor fotografi Iuliu Pop și Ioniță G. Andron; 100 de ani de la vizita Familiei Regale la Carei. 1919-2019; 100 de ani de la eliberarea Sătmăreanului și instaurarea administrației românești la Satu Mare; Simpozionul Centenarul Sătmărean 1919-2019; numeroase expoziții și evenimente organizate la Muzeul Municipal din Carei, Muzeul Orașenesc Tășnad, diferite acțiuni culturale la muzeele locale, gospodării țărănești sau la instituțiile de învățământ din județul Satu Mare; ateliere de pedagogie muzeală și workshop-uri tematice.

Un program amplu organizat de specialiștii muzeului a fost cel dedicat Centenarului Marii Uniri. 1918 - 2018, finanțat de Consiliul Județean Satu Mare și de Ministerul Culturii prin programul Centenar, pentru importanța și impactul activităților derulate în acest program Muzeul Județean Satu Mare fiind decorat de Instituția Prezidențială a României. Astfel, „în semn de apreciere pentru efortul depus în vederea păstrării identității naționale și a răspândirii valorilor culturale românești, pentru dăruirea cu care s-au implicat în organizarea de evenimente dedicate Centenarului Marii Uniri”¹³⁶, Președintele Klaus Iohannis a conferit Medalia Aniversară „Centenarul Marii Uniri”.

Dintre proiectele implementate amintim: expoziția Sătmărenii și Marea Unire; Școala de vară. Provocările istoriei ca știință și disciplină de învățământ la începutul mileniului III, în colaborare cu Centrul de Studii Transilvane al Academiei Române – Filiala Cluj, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca; expoziția foto – documentară Centenarul în ipostaze identitare, în parteneriat cu Ambasada României la Viena, Institutul Cultural Român din Viena, Consulatul General al României la Gyula, Ungaria; reabilitarea a 30 de monumente și morminte de eroi din județ; Centenarul Unirii Basarabiei și Bucovinei cu România, în colaborare cu Universitatea din Cernăuți și Casa de Cultură din Tășnad.

Din istoria Muzeului Județean Satu Mare fac parte și vizitele președinților României. Astfel, în anul 1976 Nicolae Ceaușescu vizita orașul Satu Mare, fiind primit în actualul sediu al muzeului, atunci sediul Comitetului Județean al Partidului Comunist Român.

136 <https://www.presidency.ro/ro/media/decrete-si-acte-oficiale/decrete-de-decorare-semnate-de-presedintele-romaniei-domnul-klaus-iohannis>, Decret de decorare, 25 martie, 2020

În anul 1996 muzeul nostru a avut onoarea deosebită de a fi vizitat de M.S. Ana, soția M.S. Regele Mihai I al României.

Din balconul de la etajul I al muzeului, de unde a vorbit și Nicolae Ceaușescu, s-a adresat sătmărenilor Majestatea Sa Regele Mihai I, în cadrul vizitei pe care a făcut-o la Satu Mare, în anul 1997, însoțit de M.S. Ana. Vizita Familiei Regale a României a constituit un eveniment cu adevărat istoric, atât pentru muzeul nostru cât și pentru comunitatea sătmăreană care l-a așteptat cu mare emoție pe platoul din fața muzeului. Practic la insistențele sutelor de oameni adunați, M.S. Regele Mihai I a ieșit în balcon și s-a adresat celor prezenți. Cu acel prilej specialiștii muzeului au organizat o expoziție specială, dedicată Familiei Regale a României.

Muzeul Șvăbesc de la Petrești a fost vizitat de președintele Ion Iliescu, în anul 2000.

Cu ocazia Zilei Armatei Române, din 25 octombrie 2012, președintele Traian Băsescu a fost primit la Muzeul Municipal din Carei – Castelul Károlyi.

Numeroși diplomați, ambasadori, consuli, prim-miniștri sau miniștri ai României, precum și personalități academice sau specialiști renumiți au participat la activitățile organizate de muzeul nostru, onorându-ne prin colaborare, prezență sau comunicările științifice susținute.

În evoluția și dezvoltarea Muzeului Județean Satu Mare este necesar a preciza faptul că întreaga rețea muzeografică din județ a fost dezvoltată substanțial începând cu anul 1992, fiind înființate sau reorganizate 19 muzee locale, case memoriale, gospodării țărănești, situri arheologice menite să îmbogățească patrimoniul și potențialul cultural-turistic al județului nostru, contribuind în mod considerabil la ofertele de promovare națională, transfrontalieră și europeană.

La ora actuală în structura organizatorică există 25 de muzee, case memoriale, muzee locale, gospodării sau case țărănești, situri arheologice: Muzeul Județean Satu Mare, Muzeul de Artă Satu Mare, Atelierul Memorial „Aurel Popp” Satu Mare, Atelierul Memorial „Paul Erdős” Satu Mare, Muzeul Municipal Carei, Muzeul Orașenesc Tășnad, Casa Muzeu Tășnad, Casa Memorială dr. Vasile Lucaciu Apa, Complexul Memorial Ady Endre, Muzeul Șvăbesc Petrești, Muzeul Maghiar „Sipos László” Bogdand, Muzeul Moșilor Scărișoara Nouă, Muzeul Etnografic Măriuş, Muzeul Local Orașu Nou, Muzeul Local Turț, Muzeul Ugocea-Oaş Tarna

Mare, Casa Țărănească Certeze, Casa Țărănească Călinești Oaş, Casa țărănească Cămărzana, Gospodăria Codrească Chilia, Casa țărănească Andrid, Rezervația arheologică Medieșu Aurit, Rezervația Arheologică Bobald, Biserica de lemn din Apa, Biserica de lemn din Soconzel¹³⁷.

În anii 2009 – 2011 a fost implementat un proiect deosebit de important de restaurare a Castelului Károlyi din Carei și reorganizare a expozițiilor de bază ale Muzeului Municipal, numit „Castellum - Organizarea expozițiilor interactive în castelul din Carei”, finanțat prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România 2007-2013.

Organizarea expoziției de bază în cele zece săli de la etajul I a fost concepută ca o expoziție interactivă, ce se bazează pe reconstituirile de interioare care redau atmosfera istorică a castelului. Tematica sălilor este: Sala I – Bibliotecă; Sala II – Antreu; Sala III – Camera de relaxare și jocuri; Sala IV – Salon de bal; Sala V – Antecameră; Sala VI – Sufragerie; Sala VII – Budoir; Sala VIII – Dormitor; Sala IX – Antecameră și toaletă; Sala X - Sala de muzică¹³⁸. După restaurare Castelul Károlyi se bucură de un număr foarte mare de vizitatori, fiind numit și „Peșul Transilvaniei”.

Muzeul Municipal Carei funcționează în castelul Károlyi din anul 1958. Din 1968 este secție a Muzeului Județean Satu Mare, fiind amplasat în castelul Károlyi, monument arhitectural situat în centrul orașului Carei, într-un parc dendrologic ce-i oferă un ambient romantic. Orașul Carei și castelul au fost vizitate în data de 25 mai 1919 de Suveranii României, M.S. Regele Ferdinand I Întregitorul și M.S. Regina Maria, în timpul celebrei vizite efectuate de Familia Regală în Transilvania, după Marea Unire și instaurarea administrației românești.

O altă reorganizare expozițională de succes a fost cea a expoziției de bază a Secției de artă, realizată în anul 2016, prin noile metode de expunere muzeografică fiind valorificată și promovată colecția celebrului artist Aurel Popp, alături de alți artiști sătmăreni consacrați. Aurel Popp (1879-1960) este unul dintre cei mai valoroși artiști ai Sătmarului și ai Transilvaniei, implicat activ în viața culturală dar și politică a urbei noastre, având inclusiv un rol important în organizarea muzeelor sătmărene și a Casei Memoriale Ady Endre.

137 Daniela Bălu, Irina Liuba Horvat, Oksana Svyehzentseva, Ivan Vovkanych, Muzeu și patrimoniu transfrontalier, Ed. Muzeului Sătmar, Satu Mare, 2012, pp. 1 – 120.

138 <http://e-castellum.eu/>.

De-a lungul istoriei Muzeului Județean Satu Mare o importanță deosebită a avut-o și o are colaborarea cu numeroase și prestigioase instituții din țară și străinătate: Academia Română; Biblioteca Academiei Române; Institutul Român de Tracologie; Institutul de Arheologie al Academiei Române din Cluj-Napoca; Institutul de Istorie al Academiei Române G. Bariț, Cluj-Napoca; Institutul de Istorie al Academiei Române A. D. Xenopol, Iași; Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei Române C. Brăiloiu, București; Institutul „Arhiva de folclor a Academiei Române”, Cluj Napoca; Arhivele Naționale ale României; Arhivele Județene Satu Mare, Maramureș, Sălaj, Cluj-Napoca etc.; Ministerul de Externe al României; Institutul Cultural Român; Centrul de Studii Transilvane al Academiei Române – Filiala Cluj; Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca; Universitatea din Oradea; Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad; Muzeul Național de Istorie a României; Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu; Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” București; Muzeul Național al Țăranului Român București; Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea; Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța; Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei Cluj-Napoca; Muzeul Țării Crișurilor Oradea; Muzeul Etnografic al Transilvaniei Cluj-Napoca; Muzeul Național al Unirii Alba Iulia; Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău; Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Baia Mare; Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară Baia Mare; Muzeul Maramureșului Sighetu Marmăției; Muzeul Național Peleş; Muzeul Național Brukenthal Sibiu; Muzeul Național al Bucovinei; Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași; Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței Sighetu Marmăției; Muzeul de Etnografie Brașov; Muzeul „Casa Mureșenilor” Brașov; Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud; Muzeul Țării Oașului.

Parteneriatele internaționale încheiate de Muzeul Județean Satu Mare au avut și au la bază în special cercetările din aria teritorială transfrontalieră, dar și temele de interes științific comun, precizând aici fie pe cele cu vechi tradiții de colaborare, fie pe cele mai recente: Universitatea Națională Ujgorod Ucraina; Universitatea de Stat Transcarpatia Ujgorod; Universitatea din Cernăuți; Institutul de Istorie și Etnocultură a Șvabilor Dunăreni Tübingen; Muzeul Șvabilor Dunăreni din Ulm; Direcția Muzeelor din Szabolcs-Szatmár-Bereg; Muzeul Național Maghiar Budapesta; Muzeul Literaturii Maghiare „Petőfi” Budapesta; Muzeul Etnografic din Budapesta; Muzeul din Mátészalka; Muzeul Regional din Ivano-Frankivsk Ucraina; Muzeul de Arhitectură

și Civilizație Populară a Regiunii Transcarpatia Ujgorod; Keltenmuseum Hochdorf (Muzeul Celtic din Hochdorf/Germania); Kelten Römer Museum Manching (Muzeul Celtic și Roman Manching/ Germania); Universität Bonn (Universitatea Bonn/ Germania); Universitatea Eberhard-Karls, Tübingen; Römisch-Germanisches Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts (Comisia Romano-Germanică a Institutului de Arheologie German/Germania); University College London (Universitatea Londra/ Marea Britanie); University of Gdańsk (Universitatea din Gdańsk/ Polonia); Asociația „Speranța – Nadia” din Solotvino, Ucraina; Muzeul Culturii Ucrainene Svitnik, Slovacia; Muzeul Național de Istorie a Moldovei Chișinău; Muzeul de Istorie și Etnografie al Românilor din Transcarpatia, Apșa de Jos etc.

În mod firesc Muzeul Județean Satu Mare a încheiat numeroase parteneriate cu autoritățile locale și județene, instituții, Asociații, ONG-uri, având colaborări de succes și proiecte comune cu Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare, Direcția Județeană pentru Cultură Satu Mare, Biblioteca Județeană Satu Mare, Filarmonica de Stat „Dinu Lipatti”, Teatrul de Nord, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, Protopopiatul Ortodox Român, Protopopiatul Greco Catolic, Episcopia Romano Catolică, Forumul Democrat German, Uniunea Democrată Maghiară din România, Uniunea Ucrainenilor din România, Uniunea Artiștilor Plastici filiala Satu Mare, Asociația Cultul Eroilor „Regina Maria”, Asociația Civică Tempora, Casa de Cultură Tășnad, Direcția de Cultură Carei, Centrul de Promovare a Turismului Cultural „Gróf Károlyi”, etc.

Finanțarea activității Muzeului Județean Satu Mare a fost asigurată de către Ministerul Culturii, iar din anul 1996 de Consiliul Județean Satu Mare. Trebuie să precizăm că, prin proiectele implementate de către conducerea muzeului sau de specialiștii săi au fost obținute numeroase alte finanțări naționale și internaționale, granturi, fonduri AFCN și ale Uniunii Europene. Din informațiile pe care le deținem constatăm că nu există niciun alt muzeu județean care să fi câștigat și implementat atât de multe proiecte finanțate din fonduri europene (25 de proiecte).

În anul 2021, printr-un alt proiect finanțat tot din fonduri europene, „EASYDOOR – Easing Access to Systemic Discovery of Our Origins and Resources”, proiect implementat de Consiliul Județean Satu Mare în parteneriat cu Muzeul Județean Satu Mare, în cadrul programului

Interreg România-Ungaria 2018, clădirea de pe B-dul Vasile Lucaciu a intrat în reparații capitale, expoziția de bază urmând a fi reorganizată pentru a III-a oară¹³⁹.

De-a lungul anilor, numărul angajaților muzeului a crescut treptat: în anul 1957 avea doar 3 angajați, 19 angajați în anul 1978, 27 de angajați în anul 1984, iar azi muzeul are 89 de angajați.

Din generațiile de colegi ce au contribuit la dezvoltarea muzeului, unii muncind zeci de ani în muzeu și având o carieră profesională de succes, îi amintim cu respect pe: Erdős Judit (șefa secției de artă), Kakucs Lajos (muzeograf), Elena Bărnuțiu (șefa Oficiului județean de patrimoniu), Eugen Lateș (șef secție - Muzeul Orășenesc Tășnad), Deaconu Anca Manuela (muzeograf - șef secție Muzeul Orășenesc Tășnad), Ivan Iurasciuc (muzeograf), dr. Lucian Cucuiet (muzeograf), dr. Imola Kiss (expert artă), Păușan Maria (conservator), Iercoșan Ana (gestionar custode), Toth Zoltán (etnograf), Doina Miclăuș (muzeograf), Iegar Diana (muzeograf - șef secție), restauratorii Pușcaș Eva, Lidia Popescu, Doru Enăchescu, Sulyok Vasile, Ioan Baltoș, Mariana Bledea (conservator), Doina Dragoș (conservator), Irina Micle (conservator), Iulian Petrescu (conducător arhitect), Peleskey Andrei, Florica Monea (contabil), Maria Costinaș (gestionar-custode), Carmen Filip (contabil șef), Georgeta Achim (contabil șef), Simona Alexiu (contabil șef), Nicoleta Oros (inspector de specialitate), Ioana Aranioș (economist), Mircea Zelea (fotograf).

Gând pios pentru colegii plecați dintre noi: Gheorghe Lazin (arheolog), dr. Neța Iercoșan (arheolog și șef de secție - Muzeul Municipal Carei), dr. Németi János (arheolog, șef secție Carei), Eleonora Roșu (restaurator), Vancea Ernest (restaurator), Radu Maximilian (restaurator), Radu Ardelean (restaurator), Cristina Sulea (gestionar), Major Ecaterina (conservator), Kocsis Ágnes (bibliotecar), Florica Bonea (contabil), Marinela Vasvari (muzeograf artă), Ioan Czako (fotograf).

După o istorie venerabilă ce însumează 130 de ani de viață muzeală sătmăreană, specialiștii instituției noastre, respectând tradiția și valorizând importanța patrimoniului cultural, sunt adepții și promotorii metodelor moderne de evidență, cercetare și promovare a colecțiilor muzeale,

punând accentul pe informatizare, digitalizare, muzeotehnică adaptate la standardele și cerințele actuale din domeniu, dar și la cerințele eterogene ale publicului vizitator. Implicarea sa directă în sărbătorirea celor 130 de ani ai muzeului, prin proiectul Împărtășește-ți povestea – Share your story, ne-a adus împreună, în anul 2021, peste 2000 de participanți, dornici să împărtășească alături de noi și să ducă mai departe povestea muzeului.

În societatea românească contemporană muzeul sătmărean semnifică imaginile viguroase ale propriei noastre existențe, reprezentând o oglindă a comunității, a identității și aspirațiilor acesteia, o sursă de mândrie locală și o expresie nemijlocită a vitalității culturale și intelectuale a publicului său. Cu certitudine putem afirma că Muzeul Județean Satu Mare, prin munca specialiștilor și angajaților săi a devenit una din cele mai prestigioase instituții muzeale la nivel național, dar chiar și european. Alături de importanța patrimoniului cultural, cel mai valoros patrimoniu sunt OAMENII, cei care au creat cei 130 de ani de viață muzeală sătmăreană! Lor, tuturor, indiferent de funcția pe care au avut-o sau o au în muzeu, le mulțumim!

Monografia ce concentrează cei 130 de ani din povestea muzeului nu este una exhaustivă, peste un secol de activități fiind imposibil de cuprins într-o singură carte. Sunt binevenite viitoarele completări, deslușiri, conturări ce vor aduce plusvaloare informațiilor compulsate în aceste pagini.

După o istorie de 130 de ani, cu împliniri sau stagnări, cu greutate și reușite, generațiile actuale și viitoare de specialiști vor avea posibilitatea cercetării, consemnării și completării realizărilor contemporane (cu precădere a celor din ultimii 30 de ani), după ce acestea se vor sedimenta, vor trece proba timpului și, nădăjduim, vor intra la rândul lor în istorie. Dar, cu certitudine, generațiile contemporane și viitoare de muzeografi, de cercetători... o vor completa cu faptele lor.

Așadar...Istoria muzeului de istorie... continuă...!
Recunoștință și grațitudine celor ce au creat-o!

La mulți ani, Muzeului Sătmărean!
La mulți ani, dragi colegi!

139 <http://www.muzeusm.ro/proiecteeuropene/proiecte-europene-actuale/>

Angajații Muzeului Județean Satu Mare în anul 2021

Direcțiune

Marta Liviu – manager
Bălu Daniela Elena – director
Szócs Péter Levente – director

Serviciul Management, dezvoltare – resurse umane

Pop Daniela Florentina – contabil șef
Fage Crina Diana – economist
Laszlo Silvia Mariana – inspector de specialitate achiziții
Vancea Carmen – referent de specialitate
Capotescu Mărioara – gestionar custode
Păștean Dorina Ana – inspector de specialitate resurse umane

Administrativ - pază

Vikk Tiberiu Ștefan – șef formație muncitori
Ardelean Ioan – paznic
Macovei Viorel – paznic
Pricop Ioan Dorin – paznic
Ginal Béla Carol – paznic
Deac Gheorghe – paznic
Bondrea Dumitru – muncitor calificat
Hajdu Florica Viorica – îngrijitor
Mărcuș Ana Mia – îngrijitor

Secția Relații cu publicul

Popdan Brăduț Ion – șef secție
Illyés-Gulácsi Andrea – bibliotecar
Sabău Alina Ileana – gestionar custode
Mocan Mihai Andrei – muzeograf
Crăciun Dreve Andrada Florentina – muzeograf
Feldi Camelia Florentina – supraveghetor
David Dorina Voichița – supraveghetor
Buzilă Ioan Gheorghe – supraveghetor
Marc Ana – gestionar custode
Sima Alexandra – educator muzeal

Biroul de turism cultural

Grigorean Silvia Mihaela – șef birou
Fetykó Amalia Erika – muzeograf
Ionetecu Andreea Elena – referent de specialitate
Márk Nagy Ágota – referent de specialitate
Kovács Zsolt – referent de specialitate

Secția Restaurare – conservare

Olariu Gheorghina – șef secție
Dobrescu Adela Cătălina – restaurator
Cobusceanu Roxana Maria – restaurator
Paul Gabriela Zorica – restaurator
Varga Emese – restaurator
Capotescu Dinu Marcel – restaurator
Busuioc Cristina Oana – restaurator
Kinces Diana Maria Ioana – conservator
Bondrea Emanuel Mihai – restaurator
Varga Mădălina Dana – restaurator

Secția Istorie

Porumbăcean Claudiu Petru – șef secție
Virag Paula Cătălina – cercetător științific
Sike Tamás – muzeograf
Lörincz Norbert – muzeograf
Simon Agliuța Mariana – conservator
Sălceanu Mihaela Dorina – muzeograf
Szabo Zsolt Sándor – muzeograf

Secția Cercetare arheologie

Gindele Robert – șef secție
Virag Cristian – cercetător științific
Astaloș Ciprian Teodor – cercetător științific
Kádas Zoltán – arheolog
Bakai János Ludovic – documentarist
Brândușan Lavinia Maria – arheolog
Belbe Sebastian Emil – muzeograf
Pop Xenia – muzeograf
Nagy Norbert – muzeograf
Papuța Ștefan – paznic

Secția Etnografie

Lobonț Pușcaș Maria Magdalena – șef secție

Roșu Răzvan Raul – muzeograf

Herțeg Andrea Tünde – conservator

Rotăreanu Angelica Dorina – conservator

Honca Ciprian Emanuel – muzeograf

Achim Adriana Magdalena – muzeograf

Malanca Nicoleta Florina – supraveghetor

Bodnar Ludovic Csaba – supraveghetor

File Tünde Elisabeta – supraveghetor

Belbe Diana Maria – supraveghetor

Tătăran Laura Melinda – muzeograf

Secția de artă

Horvat Irina Liuba – șef secție

Grigorescu Felicia Florentina – muzeograf

Săveanu Căraian Monica Denisa – muzeograf

Tămășan Daniela Andrea – conservator

Baloș Mariana – gestionar custode

Crăț Aurica Otilia – gestionar custode.

Secția Muzeul Municipal Carei; Secția Muzeul Orășenesc Tășnad

Hágó Attila Nándor – șef secție

Gindele Simona Carmen – muzeograf

Pop Ioana Raluca – conservator

Ilieș Aurelian – gestionar custode

Costin Cristian Traian – muzeograf

Makranczi Szidónia – muzeograf

Lucaci Bujor – referent de specialitate

Szilágyi Enikő – gestionar custode

Igna Marius Cătălin – educator muzeal

Szilágyi Levente Gábor – muzeograf

Talpoș Elisabeta – supraveghetor

Bede Eva Adela – supraveghetor

Parcurs cronologic

- 10 noiembrie 1891 – înființarea și aprobarea oficială a Regulamentului societății culturale „Cercul Kölcsey” ce avea în componența sa trei secții culturale: socială, literară și muzeală.

Patrimoniul secției muzeale a fost constituit în cea mai mare parte din donații făcute de oameni de seamă ai orașului: ofițerul Kiss Gedeon, baronul Vécsey Iosif sau episcopul romano catolic Meszlényi Iuliu, dar și din partea unor instituții de stat din oraș: liceul reformat, biserica reformată sau corul sătmărean.

- 1898 – constituirea Despărțământului Sătmăr – Ugocea al ASTREI, având și activități de colecționare a pieselor etnografice românești și realizare de mici expoziții temporare.
- 1901 – s-a înființat la Carei Muzeul Comitatului Satu Mare.
- 1 iunie 1905 – inaugurarea publică a muzeului Cercului Kölcsey cu numele de Muzeul Municipal Satu Mare.
- 1 Decembrie 1925 – deschiderea expoziției de etnografie organizată la inițiativa primarului Augustin Ferenciu de către Aurel Popp, Dariu Pop, Iosif Schneider etc.
- 4 iunie 1926 – înființarea Muzeului Etnografic din Satu Mare.
- 7 noiembrie 1951 – deschiderea Muzeului Raional Satu Mare
- 6 iunie 1958 – muzeul sătmărean primește numele de Muzeul Raional și Orășenesc și un nou sediu nou, Casa Vécsey.
- 1960 – deschiderea publică a Muzeului de Istorie Satu Mare
- 26 iulie 1962 – deschiderea Expoziției de bază a muzeului
- 1969 – deschiderea Expoziției permanente consacrate activității artistului sătmărean Aurel Popp.
- 1969 – apariția anuarului Satu Mare. Studii și Comunicări.
- După anii 1970 colectivul muzeului și-a intensificat activitatea de cercetare în vederea creșterii patrimoniului cultural, a luat măsuri de îmbunătățire a condițiilor de conservare și evidență a valorilor acumulate, a conservat și restaurat toate obiectele folosite pentru expoziții sau pe cele provenite în urma săpăturilor arheologice.

- iunie 1976 – specialiștii secției de etnografie au contribuit la organizarea „Zilelor culturii sătmărene la București”.
- 1984 muzeul și-a îmbogățit zestrea edilitară prin atribuirea ca sediu al muzeului a imobilului situat pe B-dul Vasile Lucaciu, nr. 21.
- După 1990 a urmat o perioadă amplă de consolidare a instituției muzeale, de reorganizare, dezvoltare și de intensificare a activităților specifice. Se conturează o nouă direcție și o nouă viziune începe să prindă rădăcini în ceea ce privește managementul muzeal. Sunt abordate noi metode de cercetare și valorificare științifică a patrimoniului cultural, metodologie ce a evidențiat nu doar patrimoniul județului Satu Mare, contribuind substanțial la promovarea sa în context național și european.
- 1990 – 1992 – prima reorganizare muzeală în noul sediu – deschiderea a 3 expoziții de bază: arheologie (parter), istorie (etajul I), etnografie (etajul II).
- 1995 – înființarea Editurii Muzeului Sătmărean (azi sunt tipărite 236 de publicații).
- 1995 – Laboratorul de conservare – restaurare, prin recunoașterea la nivel național a realizărilor specialiștilor săi, obține statutul de laborator zonal.
- 2000 – 2007 – a doua reorganizare și modernizare a expozițiilor de bază: Civilizație. Identitate. Multiculturalitate. Pentru prima oară se realizează ghidajul audio în 4 limbi, completat de fonduri muzicale aferente fiecărei teme. Se deschide oficial SALA TEZAUUR.
- 2009 – 2011 – Restaurarea Castelului Károlyi din Carei și reorganizarea expozițiilor Muzeului Municipal.
- În ultimele 3 decenii s-au intensificat colaborările cu instituții din Europa, s-au implementat 25 de proiecte pluridisciplinare finanțate din fonduri europene, s-au dezvoltat substanțial colecțiile muzeale (azi, în patrimoniul muzeului fiind teaurizate peste 400.000 de obiecte – colecții mixte: arheologie, istorie, etnografie, artă, științele naturii), s-au intensificat cercetările arheologice și etno-istorice, a crescut numărul publicațiilor de specialitate.
- Muzeul Județean Satu Mare a devenit un pol al cercetărilor și valorificării muzeografice din regiunea transfrontalieră româno-maghiaro-ucraineană, prin specialiștii săi organizând sute de expoziții, simpozioane, sesiuni științifice naționale și internaționale, ce au dus la creșterea prestigiului instituției, dar și la promovarea și conservarea moștenirii culturale, a istoriei, valorilor identitare, multietnice și a relațiilor interculturale.

- 1992 – 2012 – au fost înființate sau reorganizate 19 muzee locale, menite să îmbogățească patrimoniul și potențial cultural-turistic al județului nostru, la ora actuală în structura organizatorică existând 25 de muzee, case memoriale, gospodării țărănești, situri arheologice: Muzeul Județean Satu Mare, Muzeul de Artă Satu Mare, Atelierul Memorial „Aurel Popp” Satu Mare, Atelierul Memorial „Paul Erdős” Satu Mare, Muzeul Municipal Carei, Muzeul Orășenesc Tășnad, Casa Muzeu Tășnad, Casa Memorială dr. Vasile Lucaciu Apa, Complexul Memorial Ady Endre, Muzeul Șvăbesc Petrești, Muzeul Maghiar „Sipos László” Bogdand, Muzeul Moșilor Scărișoara Nouă, Muzeul Etnografic Măriuş, Muzeul Local Orașu Nou, Muzeul Local Turț, Muzeul Ugocea-Oaş Tarna Mare, Casa Țărănească Certeze, Casa Țărănească Călinești Oaş, Casa țăărănească Cămărzana, Gospodăria Codrenească Chilia, Casa țăărănească Andrid, Rezervația arheologică Medieșu Aurit, Rezervația Arheologică Bobald, Biserica de lemn din Apa, Biserica de lemn din Soconzel.
- Muzeul Județean Satu Mare deține și o bibliotecă cu peste 52.000 de titluri, inclusiv cartea veche românească și străină, întreținând schimb de publicații cu numeroase instituții din țară și străinătate.
- 2016 – reorganizarea expoziției de bază a Secției de artă, prin noile metode de expunere muzeografică fiind valorificată și promovată colecția celebrului artist Aurel Popp, alături de alți artiști sătmăreni consacrați.
- În anul 2021, printr-un alt proiect finanțat din fonduri europene, clădirea de pe B-dul Vasile Lucaciu a intrat în reparații capitale, expoziția de bază urmând a fi reorganizată pentru a III-a oară.

***

SZATMÁRI EMLÉKEZET HELYREÁLLÍTÁSA – SZMM 130 130 ÉVES A MÚZEUM SZATMÁRON – SZMM 130

Intézményünk a Szatmári Emlékezet Helyreállítása című projekt keretében a „történelmi múzeum történetébe” kalauzolva a szatmári kulturális élet 130 évét kívánja megismertetni egy muzeológiai körút, valamint a kollektív emlékezetet bemutató „utazáson” keresztül. Ebben a közel másfél évszázadban a múzeumi gyűjtemények létrehozása és fejlődése alapvetően hozzájárult a kulturális örökség kialakulásához, és ez a gazdag „hozomány”, a közös történelem, a hagyományok, az identitás, a multikulturalizmus és ez kulturális örökség jelenti a szatmári múzeum „kincsesládáját”.

A több mint száz évvel ezelőtti múzeumi élet felidézése nem könnyű feladat, de mivel egy intézmény életének 130 évét nem lehet figyelmen kívül hagyni, már csak azért sem, mert ez az időszak párhuzamos a szatmári közösség életével és történelmével, mindenképpen szükséges feleleveníteni a múltat. Történeti-muzeológiai elbeszélésünkben arra törekedtünk, hogy a több mint 400.000 darabos örökséget a közösség érdeklődésébe állítsuk és visszahozzuk a köztudatba, úgy a levéltári dokumentumok információit, mint a konkrét tényeket, amelyek a muzeológiát a szenvedélytől és a magánkezdeményektől a nemzetközi szintű múzeum rangjára, egy harmadik évezredre intő intézmény szintjére emelik. Elmondhatjuk, hogy a szatmári múzeumi élete átvészelt a harmadik évszázad zűrzavarát, amelyet nagy történelmi, politikai és társadalmi események jellemeztek. Az első szatmári múzeumalapítási szándék a 19. század második felében jelentkezett, amelyet a szatmárnémeti református gimnázium néhány tanárának és diákjának szenvedélye indított el.

A „történelmi múzeum története”, ennek kialakulását és fejlődését ismerteti az elmúlt 130 év alatt, a gyűjtemények létrehozását, a megyei múzeumhálózat fejlődését, országos vagy nemzetközi tevékenységeket és természetesen a mindezeket megvalósítókat mutatja be a nyilvánosságnak és nem csak tanulmányozásra hív, hanem aktív részvételre is a szatmári emlékezet rekonstrukciójában.

Rövid ismertető

Az első szatmári múzeumi gyűjtemények a 19. század második feléből származnak és a Szatmárnémeti Református Gimnázium néhány tanárához és diákjához, valamint az iskola mellett működő, kulturális tevékenységet folytató Kölcsey Körhöz köthetőek. Egy évvel a költő, Kölcsey Ferenc születésének 100. évfordulója előtt, 1891-ben az önkormányzat, valamint a helytörténetért és kultúráért rajongó értelmiségiek kezdeményezésére megalakult a „Kölcsey Kör”.

1891. november 10-én elfogadták a kör szabályzatát, amelynek célja a szellemi emancipáció, az irodalom, a művészetek és a tudományok népszerűsítése volt. A társaság célja volt egy emlékszóba felállítása is, amelyben összegyűjtötték a költő javait és terveik között szerepelt három kulturális szakosztály - társadalmi, irodalmi és múzeumi - létrehozása is.

A múzeumi szakosztály eredetileg hat tagból állt, Kiss Gedeon tiszt elnöke alatt és célkitűzéseik között szerepelt „a megye történelmi értékeinek és történelmi helyeinek feltárása”. A múzeumi szakosztály gyűjteményének nagy része többnyire a város előjáróinak (Kiss Gedeon tiszt, báró Vécsey József, Meszlényi Gyula római katolikus püspök) adományából állt, de néhány intézmény is, mint például a református gimnázium, a református egyház vagy a szatmári kórus is szép számmal hozzájárult a kollektív gyarapodásához. Fő feladatuknak a történelmi és a bibliofil (ritka becses könyvek, kiadványok) örökség gyarapítását tartották. A tagok kötelesek voltak nyilvántartást vezetni a megvásárolt tárgyakról és erről éves jelentéseket kell benyújtaniuk saját közgyűlésük és a Budapesti Nemzeti Múzeum számára. A múzeumi szakosztály öt részből állt: Könyvtár, Régészet és régiségek, Néprajz, Művészet és Természettudomány. A múzeum három teremben kapott helyet a Református Gimnázium földszintjén.

Ezzel párhuzamosan, 1898-tól kezdve, az ASTRA Szatmár-Ugocsai Fiókszervezetének megalakulásával jelentős mértékben megindult a román néprajzi tárgyak (szövetek, népviseletek, háztartási cikkek és a román vidékre jellemző tárgyak) gyűjtése is és ennek kapcsán a 19. század végén számos időszakos kiállítást rendeztek a Szatmár vármegyei falvakban.

A szatmári múzeumtörténet másik fontos eleme a Nagykárolyi Vármegyei Múzeum 1901-es megalapítása. A Szatmár vármegye monográfiájának kidolgozása alkalmával végzett ásatásokon előkerült régészeti leleteket a vármegyeszékhelyen állították ki. A Patóháza-Csonkás, illetve a Nagykároly-Bobáld bronzkori települések ásatásait a monográfiásorozat szerkesztője, Vende Aladár vezette. 1926 után a gyűjtemény a megye új közigazgatási székhelyére, Szatmárnémetibe került.

1905. június 1-én megnyílt a Szatmárnémeti Városi Múzeum, gyűjteményének alapja pedig a Kölcsey Kör keretében létrehozott múzeumi szakosztály kollekciója volt. Az avatás nagy pompával zajlott, budapesti, debreceni, nagykárolyi és nagybányai hivatalosságok részvételével. A hivatalos megnyitóra a városháza nagytermében került sor, majd ünnepi ebéd következett a Pannonia Hotelben, este pedig koncertet tartottak a színházban. A helytörténeti múzeumok feladata az volt, hogy „a régió kulturális fejlődésének hű képei, a műemlékek megőrzői, a történelmi tárgyak és néprajzi adatok gyűjtői és az irodalmi termékek könyvesházaik” legyenek.

Az évek során a gyűjtemények folyamatosan gyarapodtak, míg 1914-ben 9533 tárgy szerepelt a nyilvántartásban, egy évre rá, 1915-ben a beleltározott tárgyak száma már elérte a 9944-et. A következő években, az első világháborús körülmények között, az adományok és vásárlások aránya és száma jelentősen csökkent. Az 1918. május 24-én készített jelentés szerint a szatmári múzeumban 5354 könyvet, 3889 régészeti, 81 néprajzi, 205 művészeti és 539 természettudományi tárgyat, vagyis összesen 10.078 darabot tartottak nyilván.

A Tanácsköztársaság idején, 1919 márciusában ládászámra küldték a gyűjtemény darabjait Budapestre a helyi intézményektől vagy magánszemélyek által lefoglalt egyéb javakkal együtt, melyeknek egy részét 1922-ben sikerült visszaszerezni.

A Nagy Egyesülés és Szatmárnémeti felszabadítása (1919. április 19.) után Dariu Pop tanfelügyelő széleskörű gyűjtőakciókat szervezett a megye területéről származó néprajzi és történelmi jellegű tárgyak és régi román könyvek összegyűjtésére, amelyeket az 1925. december 1-jén felavatott múzeumnak adományozott. A múzeumot Ferenc Ágoston (Augustin Ferentiu) polgármester kezdeményezésére alapították, ő pedig a kiállítás megszervezését Popp Aurélra bízta, aki a tanárok, tanítók és más értelmiségiek támogatását élvezve megszervezte az állandó tárlatot.

Támogatói közül meg kell említenünk Schneider Józsefet, (akitől a múzeumunk gyűjteményében ma őrzött legrégebbi fotók származnak), Litteczky Andrást, Sarkadi Sándort, Monaki Sándort vagy Coza Aurélt. A tárgyakat a következő helyekről gyűjtötték össze: Avas (16 falu), Halmi (3 falu), Szinerváralja (10 falu), Nagybánya (12 falu) és Nagysomkút (17 falu).

A kiállítás megnyitására 1925. december 1-jén került sor, „amikor is Erdélynek a régi királysággal való egyesülését ünnepelték”. A néprajzi gyűjteményt 1925. december 1. és 19. között mutatták be a városháza kis- és nagy tánctermeiben, valamint ezek mellett, „két teremben állították ki és mutatták be Szatmárnémeti művészeti alkotásait” (Popp Aurél, Litteczky András, Tóth Gyula, Zolnay Géza, Sarkadi Sándor, Conțiu Ioan, Borgida Pál stb. alkotásait és Mohy Sándor szobrait).

A kiállításon háztartási cikkek, a fazekas munkák és egyéb tárgyi emlékek kerültek bemutatásra, „amelyek régiségükből és művészi ízlésükből adódóan a korszakok reprezentatív román művészetét szemléltették, úgy, mint az Avas vidéki varrottások, valamint a Nagybánya vidéki szőnyegek.”

A kiállításon a Dariu Pop-gyűjtemény részét képező 401 darab, az Avas vidékéről, Szinerváraljáról, Nagybanjáról, Nagysomkútról származó, a kulturális örökség részét képező tárgy, valamint fényképek és diapozitívok is megtekinthetőek voltak.

A szatmárnémeti kiállítás hatalmas sikerének köszönhetően Popp Aurél az 1926. január 8-án a polgármesternek címzett beadványában javaslatot tett egy néprajzi múzeum berendezésére, amelyet a megye kétszáz falujának tárgyi emlékeiből alakítanának ki. A Popp Aurél által kidolgozott terv szerint a Néprajzi Múzeumnak tartalmaznia kellene a „Kölcsey Kör” múzeumának anyagát is, amelynek tevékenysége az utóbbi időben jelentős mértékben alábbhagyott és feladata leginkább a tulajdonában lévő tárgyak őrzése, tárolása volt.

A Szatmári Néprajzi Múzeumot a Szatmári Városi Tanács 1370/1926 számú határozata alapján hozták létre, majd az 1926. június 4-i 4615. számú határozattal a múzeum szervezeti formáit és tevékenységét szögezték le.

A szatmári múzeum és könyvtár 1932-ben készített leltára nagyon fontos adatokat közöl a múzeum gyűjteményeiről és azok értékéről. A magyar könyvtár gyűjteménye összesen 992 kötet, míg a román könyvtár 824 kötetet számlált. A múzeum leltára két részből állt. Az

első rész bútorokat, festményeket, szobrokat, fényképeket, diákat és régi könyveket tartalmazott, összesen 848 darabot. A második rész 6 kategóriára oszlott, nevezetesen: fegyverek, kő (itt régészeti leletekre utal, ideértve az agyagmaradványokat is), templom (azaz egyházi tárgyak), háztartási tárgyak, numizmatika és paraszt viseletek (419 darab)”.

A második világháború után, 1951-ben, a „Városi Pártbizottság és a Városi Kulturális és Művészeti Bizottság irányításával” Szatmárnémetiben megalapították a „Szatmári Rajoni Múzeumot”, amelyet a Horea utca 6. szám alatti épület két termében rendeztek be. A múzeum megnyitójára 1951. november 7-én került sor és az év végéig 1170 látogató tekintette meg a kiállítást.

1952. október 24-én egy szerencsétlen esemény következtében a múzeum gyűjteményeinek (1082 tárgy) otthont adó épület összeomlott. A gyűjteményeket új helyre, a közeli Horea utca 2. szám alatti épületbe költöztették.

A háború utáni első években kevés ideiglenes kiállítást rendeztek, de ezek közül megemlíthetjük az 1956-ban megrendezett Litteczky András retrospektív kiállítást, a Nicolae Grigorescu emlékkiállítást, valamint helybeli művészek, Krausz Ilona, Szatmári Ágnes és Gyulai László képzőművészeti kiállítását.

1958 folyamán a múzeum a Szabadság tér 21. szám alatt található Vécsey-házba (ma a Művészeti Múzeum) költözött. A Nagybányai Néptanács 1958. június 6-i határozata alapján a múzeum a város igazgatásában a Rajon Néptanácsának fennhatósága alá került, „Rajoni és Városi Múzeum” néven. Ugyancsak 1958-ban a helyi vezetőség (1925-höz hasonlóan) ismét Popp Aurélt jelölte ki a múzeum berendezésére.

Az új székhelyen berendezett múzeumot 1960 júniusában nyitották meg a nagyközönség előtt, de átszervezését a következő években is folytatták. A kiállítás az épület első emeletén található 5 szobában lett berendezve, a korszaknak megfelelő legmodernebb múzeumi technikák szerint. Emellett megnőtt az ideiglenes és tematikus kiállítások száma, így 1960-ban 6 ilyen kiállítást rendeztek. A múzeum hatékony működésének köszönhetően a Kulturális Minisztérium bizottságának ellenőrzés nyomán 1960-ban a szatmári múzeum a „Szatmári Történelmi Múzeum” nevet kapta.

1962. július 26-án megnyílt a múzeum alapkiállítása, amelynek témája tükrözi „a társadalom fejlődését a rajon és Szatmár városának területén a legkorábbi időktől kezdve egészen 1848-ig”.

1967. július 20-án avatták fel a múzeum új alapkiállítását, mely modern bútorzatot, egyszerű és diszkrét ábrákat, rövid és tömör szövegeket, és számos, a látogatót a történelem útján kalauzoló térképet tartalmazott, ez pedig jelentős múzeumi sikernek számított. Abban az időben a múzeum gyűjteményeiben több mint 20.000 kulturális javat és egy 5000 kötete számláló könyvtárat tartottak nyilván.

1968-ban az ország közigazgatási és területi átszervezését követően a múzeum a Megyei Néptanács alárendeltségébe került és szervezetébe tagolódtak a megye további múzeumi gyűjteményei, így a Nagykárolyi Múzeum, az Avasvidéki Néprajzi Múzeum és az Ady Endre Emlékmúzeum.

1969 nyarán megnyílt az állandó kiállítás is, amelyet a szatmárnémeti művész, Popp Aurél tevékenységének szenteltek.

Különösen fontos megvalósítás volt a múzeum évkönyve – *Szatmár. Tanulmányok és értekezések (Satu Mare. Studii și Comunicări)* – első kötetének megjelenése 1969-ben, amelyben a szatmári múzeum szakterületein végzett kutatások eredményeit publikálták.

1970-ben rendezték be a Bükkalji tájházat Pácafaluban.

1972 első felében, két évvel az 1970-es áradások után, megszervezték a „A Szamos Szatmár történelmében” című időszakos kiállítást. Az 1972-es év másik jelentős megvalósítása a Popp Aurélnak szentelt művészeti kiállítás átszervezése és újrainyitása, valamint az állandó néprajzi kiállítás megnyitása a megye három néprajzi tájegységéből összegyűjtött tárgyak anyagából.

A következő években a múzeum munkatársai fokozták kutatási tevékenységüket és intézkedéseket hoztak az állagvédelmi feltételek javítása és a felhalmozott értékek nyilvántartása érdekében. A múzeum régészei folytatták az aranyosmeggyesi, a nagykolcsi és a lázári ásatásokat.

A múzeum szakemberei irányították a város különböző iskoláiból érkező diákok történelemköreinek tevékenységét, hozzájárultak a halmi, királydaróci, nagykolcsi, sándormajori iskolamúzeumok megszervezéséhez, részt vettek a Bukarestben, Nagyváradon, Nagybányán, Zilahon és

Tulcean szervezett tudományos üléseken, állagmegőrzési és restaurálási munkálatokat végeztek a kiállításokhoz használt tárgyakon vagy a régészeti ásatásokon előkerült leleteken. 1976 júniusában a néprajzi osztály szakemberei hozzájárultak a „Szatmári kulturális napok Bukarestben” című esemény megszervezéséhez.

1984-ben a múzeum a Vasile Lucaciu sugárút (Árpád utca) 21. szám alá költözött ahol jelenleg is működik, a Vécsey-ház pedig kizárólag a művészeti osztálynak ad otthont.

A jelenlegi Megyei Múzeumnak helyet adó, főként homlokzati oszlopai miatt monumentálisnak ható épület 1936-ban épült Liteanu G. P. bukaresti építész tervei alapján, és eredetileg Szatmár Megye Prefektúrája működött benne.

A 90-es évek az intézmény konszolidációjának, átszervezésének, fejlesztésének és a sajátos tevékenységek intenzívebbé válásának éveit voltak. A múzeum irányítását illetően új irány és új jövőkép kezdett meggyökerezni. Az új kutatási módszerek és a kulturális örökség tudományos kiaknázása és módszertana nem csak a szatmári örökséget emelte ki, hanem jelentős mértékben hozzájárult ennek az örökségnek a hazai és európai népszerűsítéséhez.

Az új székhelyen az első múzeumi átszervezés 1990-1992 között zajlott, a gyűjteményeket pedig 3 alapkiállításba rendezték: régészet (földszint), történelem (első emelet), néprajz (második emelet).

2002 – 2005 között az alapkiállítások újabb átszervezésére és korszerűsítésére került sor (Civilizáció. Identitás. Multikulturalitás), amelynek során a szatmári közösségek történelmi, politikai, társadalmi, kulturális és identitásbeli változásait és fejlődését emelték ki. Először alkalmaztak 4 nyelvű hangtárlatvezető eszközöket (audioguide), amelyet az egyes helyiségekben bemutatott témához kapcsolódó zenei alapok egészítettek ki. A Kulturális Minisztérium részéről Oprea Ioan, a hazai muzeológia egyik legismertebb szakembere, számos elismerést ítél oda a szatmári múzeumnak, értékelve a tematikát és a kiállítási mód kivitelezését „az új romániai muzeológia modernebb megközelítései” kategóriában.

Az elmúlt 3 évtized során fokozódott az együttműködés az európai intézményekkel, több mint 25 európai alapokból finanszírozott multidiszciplináris projekt valósult meg, a múzeumi gyűjtemények

jelentős számban gyarapodtak (ma a múzeum több mint 400.000 tárgyat őriz), s - fokozódtak a régészeti és etno-történeti kutatások, a szakkiadványok száma megnőtt, és 1995-ben megalakult a Szatmári Múzeumi Kiadó (Editura Muzeului Sătmărean). Ugyanebben az évben a restaurátorműhely szakembereinek eredményei alapján elnyerték a regionális laboratóriumi státuszt.

A Szatmár Megyei Múzeum a határokon átnyúló román-magyar-ukrán régió muzeológiai kutatásainak egyik fontos elemévé vált, szakemberei révén több száz kiállítást, szimpóziumot, országos és nemzetközi tudományos ülést szerveztek, ami az intézmény hírnevének növekedéséhez, de a kulturális örökség, a történelem, az identitásértékek és az interkulturális kapcsolatok előmozdításához és megőrzéséhez is vezetett.

A megye múzeumi hálózatát jelentős fejlesztések jellemezték, az 1992-2012-es években 19 helyi múzeumot hoztak létre vagy szerveztek át, amelyek megyénk örökségének és kulturális-turisztikai potenciáljának gazdagítására szolgálnak. Jelenleg a szervezeti felépítésben 25 múzeum- és emlékház, parasztgazdaság, régészeti lelőhely található (Szatmár Megyei Múzeum, Szatmári Művészeti Múzeum, „Popp Aurél” Múterem, „Erdős I. Pál” Múterem, Nagykárolyi Városi Múzeum, Tásnadi Városi Múzeum, Tásnadi tájház, az Apai Dr. Vasile Lucaciu Emlékmúzeum, Ady Endre Emlékmúzeum, Kányaházi tájház, Mezőpetri Sváb Múzeum, Pácafalui Bükkalji tájház, a Bogdándi „Sipos László” Magyar Néprajzi Múzeum, Turci tájház, Avasújfalui tájház, Nagytarnai Ugocea-Avas Múzeum, Mogyorósi Szabadtéri Múzeum, Avasújívárosi tájház, Piskoltiligeti Mócok Múzeuma, Érendrédi tájház, Komorzáni tájház, Aranyosmeggyesi régészeti park, Nagykároly-Bobald régészeti park, Apai fatemplom, Kiszokondi fatemplom).

A Szatmár Megyei Múzeum könyvtára a kezdetektől fogva szakkönyvtárként működik, jelenleg kb. 50.000 kötetes állománnyal rendelkezik és élénk kiadványcserét folytat számos hazai és külföldi intézménnyel. A könyvtár feladata elsősorban az intézményben folyó kutatómunka szakirodalommal, illetve szakirodalmi információval való ellátása, valamint az ehhez kapcsolódó szaktevékenységek elősegítése. A művészeti osztály alapkiállítását új, korszerű módszerek alkalmazásával 2016-ban szervezték át. A kiállításon a híres szatmári művész, Popp Aurél és más helyi művészek alkotásai tekinthetőek meg.

2021-ben, európai alapokból finanszírozott pályázat révén, a múzeum főépületében korszerűsítési munkálatokra fog sor kerülni és az alapkiállítást is átszervezik, immár harmadik alkalommal.

A szatmári múzeum élet 130 éves tiszteletreméltó történelme után intézményünk szakemberei, megbecsülve a hagyományokat és értékelve a kulturális örökség fontosságát, követik és támogatják a modern kor módszereit, a múzeumi gyűjtemények kutatását és népszerűsítését, hangsúlyozva az informatikai adottságok fontosságát, a digitalizálást, amely igazodik a szakterület jelenlegi szabványaihoz és követelményeihez, de a látogatók elvárásaihoz is. A múzeum 130. évfordulójának megünneplése alkalmából szervezett „Oszd meg történeted - Share your story” című projekthez több mint 1000 résztvevő csatlakozott, akik szívesen megosztják velünk történetüket.

Büszkén elmondhatjuk, hogy a szatmárnémeti múzeum létünk erőteljes kifejezése, mely tükrözi a közösséget, azok identitását és törekvéseit, a lokálpatriotizmust és a közösségek kulturális és szellemi életerejét.

A történelmi múzeum története ... folytatódik ...!

Hála és köszönet azoknak, akik létrehozták mindezt!

Isten éltesse Szatmár Megyei Múzeum!

Isten éltesse titeket kedves kollégák!

Kronológia

- 1891. november 10. – elfogadták a Kölcsey Kör szabályzatát, s terveik között szerepelt három kulturális szakosztály - társadalmi, irodalmi és múzeumi - létrehozása is. A múzeumi szakosztály gyűjteményének nagy része többnyire a város előljáróinak (Kiss Gedeon tisztt, báró Vécsey József, Meszlényi Gyula római katolikus püspök) adományából állt, de néhány intézmény is, mint például a református gimnázium, a református egyház vagy a szatmári kórus is szép számmal hozzájárult a kollektió gyarapodásához.
- 1898 – megalakult az ASTRA Szatmár-Ugocsa-i Fiókszervezete, amelynek fő tevékenységi köre a román néprajzi tárgyak gyűjtése és kisebb időszaki kiállítások rendezése.
- 1901 – megalakult a Nagykárolyi Vármegyei Múzeum.
- 1905. június 1. – megnyílt a Szatmárnémeti Városi Múzeum, gyűjteményének alapja pedig a Kölcsey Kör keretében létrehozott múzeumi szakosztály kollektiója volt.
- 1925. december 1. – Augustin Ferentiu polgármester kezdeményezésére megnyílt az Aurel Popp, Dariu Pop, Iosif Schneider stb. által szervezett néprajzi kiállítás.
- 1926. június 4. - megalakult a Szatmári Néprajzi Múzeum.
- 1951. november 7. – megnyitotta kapuit a Szatmári Rajoni Múzeum.
- 1958. június 6. – a Rajoni és Városi Múzeum-ra átnevezett intézmény a Vécsey-házba költözött.
- 1960 – a szatmári múzeum a „Szatmári Történelmi Múzeum” nevet kapta.
- 1962. július 26. – megnyílt a múzeum alapkiállítása.
- 1969 – megnyílt az állandó kiállítás, amelyet a szatmárnémeti művész, Popp Aurél tevékenységének szenteltek.
- 1969 – megjelent a múzeum évkönyvének - Szatmár. Tanulmányok és értekezések (Satu Mare. Studii și Comunicări) – első kötete.
- Az 1970-es éveket követően a múzeum munkatársai fokozták kutatási tevékenységüket és intézkedéseket hoztak az állagvédelmi feltételek

javítása és a felhalmozott értékek nyilvántartása érdekében.

- 1976 június – a néprajzi osztály szakemberei hozzájárultak a „Szatmári kulturális napok Bukarestben” című esemény megszervezéséhez.
- 1984-ben a múzeum a Vasile Lucaciu sugárút (Árpád utca) 21. szám alá költözött, ahol jelenleg is működik, a Vécsey-ház pedig kizárólag a művészeti osztálynak ad otthont.
- A 90-es évek az intézmény konszolidációjának, átszervezésének, fejlesztésének és a sajátos tevékenységek intenzívebbé válásának éveit voltak. A múzeum irányítását illetően új irány és új jövőkép kezdett meggyökerezni. Az új kutatási módszerek és a kulturális örökség tudományos kiaknázása és módszertana nemcsak a szatmári örökséget emelte ki, hanem jelentős mértékben hozzájárult ennek az örökségnek a hazai és európai népszerűsítéséhez.
- 1990 – 1992 – sor került az első múzeumi átszervezésre, a gyűjteményeket pedig 3 alapkiállításba rendezték: régészet (földszint), történelem (első emelet), néprajz (második emelet).
- 1995 – megalakult a Szatmári Múzeumi Kiadó (Editura Muzeului Sătmărean).
- 1995 – a restaurátorműhely szakembereinek eredményei alapján elnyerték a regionális laboratóriumi státuszt.
- 2002 – 2007 – az alapkiállítások újabb átszervezésére és korszerűsítésére került sor (Civilizáció. Identitás. Multikulturalitás). Először alkalmaztak 4 nyelvű hangtárlatvezető eszközöket (audioguide), amelyet az egyes helyiségekben bemutatott témához kapcsolódó zenei alapok egészítettek ki. Megnyílik a Kincstár.
- 2009 – 2011 – A nagykarolyi Károlyi-kastély felújítása és a Városi Múzeum kiállításainak átszervezése.
- Az elmúlt 3 évtized során fokozódott az együttműködés az európai intézményekkel, több mint 20 európai alapokból finanszírozott multidiszciplináris projekt valósult meg, a múzeumi gyűjtemények jelentős számban gyarapodtak (ma a múzeum több mint 400.000 tárgyat őriz), s - fokozódtak a régészeti és etno-történeti kutatások, a szakkiadványok száma megnőtt.
- A Szatmár Megyei Múzeum a határokon átnyúló román-magyar-ukrán régió muzeológiai kutatásainak egyik fontos elemévé vált, szakemberei révén több száz kiállítást, szimpóziumot, országos és nemzetközi tudományos ülést szerveztek, ami az intézmény hírnevének

növekedéséhez, de a kulturális örökség, a történelem, az identitásértékek és az interkulturális kapcsolatok előmozdításához és megőrzéséhez is vezetett.

- 1992 – 2012 – a megye múzeumi hálózatát jelentős fejlesztések jellemezték, 19 helyi múzeumot hoztak létre vagy szerveztek át, amelyek megyénk örökségének és kulturális-turisztikai potenciáljának gazdagítására szolgálnak. Jelenleg a szervezeti felépítésben 25 múzeum-és emlékház, parasztgazdaság, régészeti lelőhely található (Szatmár Megyei Múzeum, Szatmári Művészeti Múzeum, „Popp Aurél” Múterem, „Erdős I. Pál” Múterem, Nagykarolyi Városi Múzeum, Tásnádi Városi Múzeum, Tásnádi tájház, az Apai Dr. Vasile Lucaciu Emlékmúzeum, Ady Endre Emlékmúzeum, Kányaházi tájház, Mezőpetri Sváb Múzeum, Pácafalui Bükkalji tájház, a Bogdándi „Sipos László” Magyar Néprajzi Múzeum, Turci tájház, Avasújfalui tájház, Nagytarnai Ugocsa-Avas Múzeum, Mogyorósi Szabadtéri Múzeum, Avasújvárosi tájház, Piskoltiligeti Mócok Múzeuma, Érendrédi tájház, Komorzáni tájház, Aranyosmeggyesi régészeti park, Nagykaroly-Bobald régészeti park, Apai fatemplom, Kisszokondi fatemplom).
- A Szatmár Megyei Múzeum könyvtára a kezdetektől fogva szakkönyvtárként működik, jelenleg kb. 52.000 kötetes állománnyal rendelkezik és élénk kiadványcserét folytat számos hazai és külföldi intézménnyel. A könyvtár feladata elsősorban az intézményben folyó kutatómunka szakirodalommal, illetve szakirodalmi információval való ellátása, valamint az ehhez kapcsolódó szaktevékenységek elősegítése.
- 2016 – átszervezték a művészeti osztály alapkiállítását új, korszerű módszerek alkalmazásával. A kiállításon a híres szatmári művész, Popp Aurél és más helyi művészek alkotásai tekinthetők meg.
- 2021 – európai alapokból finanszírozott pályázat révén, a múzeum főépületében korszerűsítési munkálatokra fog sor kerülni és az alapkiállítást is átszervezik, immár harmadik alkalommal.

***

RECONSTRUCTION OF SATU MARE MEMORY

130 YEARS OF SATU MARE MUSEUM'S LIFE – MSM 130

In an extensive project of Reconstruction of Satu Mare memory, our institution initiates an itinerary through "the history of the history museum", inviting you to a journey not only museographic, but also to a story of collective memory, to a saga that mirrors 130 years of Satu Mare cultural life in which the establishment and development of museum collections have contributed essentially to the formation of cultural heritage, a dowry that gives the richness of history, traditions, identity, multiculturalism and treasured heritage in Satu Mare museums.

Reiterating 130 years of museum life is not an easy task, but it is certainly absolutely necessary, imposing the appropriate marking, especially since 130 years of the life of an institution cannot be ignored, this historical time flowing in parallel with the life and history of the Satu Mare community. In our historical-museological narrative we set out to bring back to the attention and life of the community both the information of archival documents and the fruit of concrete facts that transformed the museographic course, from passion and private initiatives, to a museum with international prestige, an institution of the third millennium, which today hoards over 400.000 patrimonial goods. We can say that the museum life of Satu Mare rises through the tumult of 3 centuries marked by large historical, political and social events, the first attempts and concerns to establish a museum collection in the city of Satu Mare dating from the second half of the nineteenth century, generated by the passion of some teachers and students of the Calvinist Gymnasium from Satu Mare.

"The history of the history museum", its formation and evolution during the 130 years, the establishment of heritage collections, the development of the county museum network, national or international activities, and of course those who carried them out, we will bring them up to date by presenting them to the general public, inviting them not only to read, but also to a participatory involvement, to reconstruct the memory of Satu Mare.

Short history

In 1891, at the initiative of the municipality and intellectuals passionate about local history and culture, the foundations of the cultural society "Kölcsey Circle" were laid, a year before being celebrated 100 years since the birth of the poet Kölcsey Ferenc. On November 10, 1891, the regulations of the society were adopted, its purpose being spiritual emancipation, promotion of literature, arts and sciences. The aim was also to set up a "Kölcsey room", a space with a memorial role, in which to gather the goods that belonged to the poet. The society's objectives also included the establishment of three cultural sections: social, literary and museum.

The museum section was originally composed of six members, with officer Kiss Gedeon as president. The purpose of the museum section was to "expose the historical values, historical representations and historical places of the county". The patrimony of the museum section consisted mostly of donations made by prominent people of the city: Officer Kiss Gedeon, Baron Vécsey Iosif or Roman Catholic Bishop Meszlényi Iuliu, but also from some state institutions in the city: the Calvinist high school, the Calvinist church or the Satu Mare choir. The main task of the members of the museum section was to deal with the enrichment of the historical and bibliophile heritage. The members of the museum section were obliged to keep a record of the objects and pieces purchased and to submit annual reports in this regard, for their own general assembly and for the National Museum of History in Budapest. The museum was structured in five sections: Library, Archaeology and Antiquities, Ethnography, Art and Natural Sciences. The museum was housed in three rooms located on the ground floor of the Calvinist Gymnasium in Satu Mare.

In parallel, starting with 1898, with the establishment of the Sătmar - Ugocea Division of ASTRA, a vast activity of collecting Romanian ethnographic pieces (fabrics, folk costumes, household objects and artifacts specific to the Romanian rural environment) was initiated, being organized at late nineteenth century several temporary exhibitions in the villages of Satu Mare county.

Another nucleus of the Satu Mare museography is the Satu Mare County Museum, founded in Carei in 1901, this year being 120 years since its inauguration. The collected objects were exhibited at the county headquarters, the archaeological pieces coming from excavations undertaken especially on the occasion of Satu Mare county monography elaboration. In this context, Aladár Vende dug in the Bronze Age settlements of Potău – Ciuncaș and Carei – Bobald. After 1926, the collection was moved to the new administrative headquarters of the county, the city of Satu Mare, contributing to the formation of the Prefecture Museum.

On June 1, 1905, the Kölcsey Circle Museum was publicly inaugurated, receiving a new official name, the Satu Mare Municipal Museum. The inauguration was made with great pomp, with the participation of officials from Budapest, Debrecen, Carei, Baia Mare. The official opening took place in the main hall of the town hall, followed by a festive meal at the Hotel Pannonia, and in the evening a concert was organized at the theatre. The task of local museums was to be "faithful images of the cultural development of the region, curators of historical monuments, collectors of historical objects and ethnographic data and libraries of literary products."

Over the years, the museum's collections have been enriched, reaching in 1914 a number of 9533 objects, and in 1915, 9944 objects. In the following years and in the conditions of the First World War, the share and number of donations and acquisitions decreased significantly. A report drawn up on May 24, 1918 recorded as being inventoried at the museum in Satu Mare 5354 books, 3889 archaeological objects, 81 ethnographic objects, 205 art objects and 539 natural science objects, a total of 10078 objects.

During the dictatorship of Béla Kun, in March 1919, whole chests of the museum's goods were sent to Budapest, together with other goods seized from institutions or individuals from Satu Mare. These cultural assets were partially recovered only in 1922.

After the Great Union and the liberation of Satu Mare (April 19, 1919), school inspector Dariu Pop undertook extensive actions to collect ethnographic pieces from the county, historical objects and especially old Romanian books, which he donated to the museum inaugurated on 1 December 1925. This museum was founded on the initiative of Mayor Augustin Ferentiu, with the organization of the exhibition being

designated the artist from Satu Mare Aurel Popp, who enjoyed the support of teachers, professors and other intellectuals, among whom we must mention Iosif Schneider (from whom we get some of the oldest photos preserved today in our museum's collection, true testimonies of local traditional culture), along with Andrei Litteczky, Alexandru Sarkadi, Alexandru Monaki or Aurel Coza. The objects were collected from 5 places: Oaş (16 villages), Halmeu (3 villages), Seini (10 villages), Baia Mare (12 villages) and Șomcuta Mare (17 villages).

The inauguration of the exhibition took place on December 1, 1925, "when the union of Transylvania with the old kingdom was celebrated". The ethnographic collection was presented between December 1 and 19, 1925 in the small and large dance room of the City Hall, next to them, "in two rooms being exhibited and presented works of art from the city of Satu Mare" (works by painter Aurel Popp, but also of Andrei Litteczky, Iuliu Toth, Zolnay, Sarkadi, Conțiu, Paul Borghida etc. and sculptures by Kaizer and Muhy Alexandru). The exhibition included objects from the household industry, pottery and other fields "which, due to their antiquity and the artistic taste with which they were made, illustrated the Romanian art from different epochs. The hand stitching from Țara Oașului was much admired, as well as the carpets around Baia Mare". Also, in the exhibition were found photos and slides, the Dariu Pop collection consisting of 401 pieces and various other objects with patrimonial value from Țara Oașului, Seini, Baia Mare and Șomcuta.

The special success of the exhibition in Satu Mare determined the artist Aurel Popp, in the memorandum addressed on January 8, 1926 to the mayor, to propose the arrangement of a special ethnographic museum, consisting of objects from the two hundred villages of the county. According to the plan drawn up by Aurel Popp, the Ethnographic Museum was to include the Museum of the "Kölcsey Circle", which slowed down a lot, having rather a role of storage of heritage pieces.

The Ethnographic Museum from Satu Mare was founded by decision no. 1370/1926 of the Satu Mare City Council, and by decision no. 4615 of June 4, 1926, the organizational forms and activities of the museum were established.

An inventory of the museum and library of Satu Mare municipality, made in 1932, indicates very important data regarding the existing collections in the museum and their value. The Hungarian library had a

collection totalling 992 volumes, the Romanian library having registered 824 volumes. The museum's inventory was divided into two parts. The first part consisted of pieces of furniture, paintings, sculptures, photographs, slides and old books totalling 848 pieces. The second part of the museum's inventory included 6 categories of goods, namely: weapons, stone (and here it refers to archaeological pieces, including clay pieces), church objects, household items, numismatics and peasant clothes (a total of 419 pieces).

After the Second World War, in 1951, under the "guidance of the City Party Committee and the City Committee for Culture and Art", the Satu Mare District Museum was founded and it was organized in two rooms, in the building from Horea street no. 6. The public opening of the museum took place on November 7, 1951, managing to be visited by 1170 visitors by the end of the year.

An unfortunate event took place on October 24, 1952, when the building that housed the museum's collections collapsed on cultural heritage. The number of objects existing at that time in the museum's inventory was 1082. The museum's collections were moved to a new headquarters, just a few buildings away, on Horea Street no. 2.

In those first years after the war, few temporary exhibitions were organized, but we can mention: the retrospective exhibition Litteczky Andrei, organized in 1956, the commemorative exhibition Nicolae Grigorescu, the exhibition of fine arts with works of the artists from Satu Mare Krausz Ilona, Szatmari Agnes and Gyula Laszlo.

During 1958, the Vécsey house, located in Liberty Square 21 (today the Art Museum), was obtained as the museum's headquarters. Based on the decision of June 6, 1958 of the People's Council of Baia Mare Region, the museum passes under the authority of the city administration, receiving the name District and City Museum. Also in 1958, the local authorities designate again (as in 1925) the artist Aurel Popp, for the arrangement of the District and City Museum.

The museum organized in the new location from Liberty Square was opened to the general public in June 1960, but continued to be reorganized in the following years. The exhibition stretched along 5 rooms located on the first floor of the building, being arranged according to the most modern museum techniques of those times. Also, the number of temporary, thematic exhibitions organized on certain occasions has

multiplied, 6 such exhibitions being held in 1960. Due to the proper functioning of the museum and a control carried out by a commission within the Ministry of Culture, in 1960, the museum in Satu Mare receives the name of Satu Mare History Museum.

On July 26, 1962, the basic exhibition of the museum was opened, its theme reflecting "the development of society on the territory of the district and the city of Satu Mare, starting from the earliest times until 1848".

On July 20, 1967, the new basic exhibition of the museum was inaugurated. It enjoys modern furniture, sober and discreet graphics, short and concise texts, including many maps that guide the visitor on his journey through history, as stated by the consultant of the Council of Museums, Mr. Radu Florescu, considering it a special museum success, being the one that approved the opening of the exhibition. At that time in the museum's collections there were over 20,000 cultural goods and a library with more than 5,000 volumes.

Following the administrative and territorial reorganization of the country in 1968, the museum became subordinated to the County People's Council, entering under its administration the Carei Museum, the Ethnographic Museum of Oaş, the Ady Endre Memorial House.

In the summer of 1969, the permanent exhibition was opened, dedicated to the activity of the artist from Satu Mare, Aurel Popp.

A special museum achievement was the appearance of the annual of the Satu Mare Museum Satu Mare. Studies and Communications, in 1969, a volume in which the results of research in all fields of activity of the Satu Mare Museum were published.

In 1970, the house - museum from Chilia was arranged, specific to the Codru ethnographic area, an organization made on the occasion of the folklore Festival from Oțeloiaia.

In the first part of 1972, the temporary exhibition "The Someș river in the history of Satu Mare" was organized, an exhibition that came only 2 years after the floods of 1970, which left a strong mark on the inhabitants of the city, the county and beyond. The reorganization and reopening of the art exhibition dedicated to Aurel Popp and the opening of the permanent ethnography exhibition, with objects collected from the three folk areas of the county, are special achievements of 1972.

In the following years, the museum staff intensified its research activity in order to increase the cultural heritage, took measures to improve the conservation conditions and record the accumulated values. In the field of archeology, the researches within the archeological sites from Medieșu Aurit, Culciu Mare and Lazuri were continued.

The museum specialists guided the activity of history circles of pupils from different schools in the city, contributed to the organization of school museums in Halmeu, Craidorolț, Culciu Mare, Păulian, participated at the scientific conferences organized in Bucharest, Oradea, Baia Mare, Zalău and Tulcea, have preserved and restored all objects used for exhibitions or from archaeological excavations. In June 1976, the specialists of the ethnography department contributed to the organization of the "Days of Satu Mare culture in Bucharest".

In 1984, the museum enriched its urban dowry by assigning the building located on Vasile Lucaciu Blvd., no. 21, building in which it still operates today, the old building remaining intended exclusively for the art section. This building, a historical monument, made according to the plans and indications of the architect G. P. Liteanu, served in the interwar period as the headquarters of the County Prefecture, and later of the county state, this year celebrating 85 years since its construction.

The 90s were the years of the museum institution's consolidation, reorganization, development and intensification of specific activities. A new direction was emerging and a new vision was beginning to take root in museum management. New methods of research and scientific development of the cultural heritage were approached, a methodology that highlighted not only the heritage of Satu Mare County, but contributing substantially to its promotion in a national and European context.

In the new headquarters, the first museum reorganization took place between 1990-1992, the museum collections being valorised in 3 basic exhibitions: archaeology (ground floor), history (first floor), ethnography (second floor).

In the years 2000-2005 another reorganization and modernization of the basic exhibitions was carried out (called Civilization. Identity. Multiculturality), creating a symbiosis of artifacts through which was highlighted the evolution of Satu Mare communities from a historical,

political, social and identity perspective. For the first time, the audio guide was made in 4 languages, completed by musical funds related to the theme presented in each room. The new exhibition won numerous awards from the Ministry of Culture, one of the greatest specialists in the field, Mr. Ioan Opreș, appreciating and framing the theme and the mode of exhibition in the category of the "most modern approaches of the new museography in Romania".

In the last 3 decades, the collaborations with European institutions have intensified, over 25 multidisciplinary projects financed from European funds have been implemented, museum collections have been substantially developed (today, over 400.000 objects are treasured in the museum's patrimony), have intensified the archaeological and ethno-historical researches, the number of specialized publications increased, which determined the establishment of the Sătmărean Museum Publishing House, in 1995. In the same year, the Restoration-Conservation Laboratory, by recognizing at national level the achievements of its specialists, obtained zonal laboratory status.

The Satu Mare County Museum has become a pole of museographic research and development in the Romanian-Hungarian-Ukrainian cross-border region, through its specialists organizing hundreds of exhibitions, symposia, national and international scientific conferences, which have led to increasing the prestige of the institution, to promoting and preserving cultural heritage, history, identity values and intercultural relations.

The museum network in the county was substantially developed, in 1992-2012 being established or reorganized 19 local museums, meant to enrich the heritage and cultural-touristic potential of our county, currently in its organizational structure there are 25 museums, memorial houses, households peasant sites, archaeological sites (Satu Mare County Museum, Satu Mare Art Museum, Aurel Popp Memorial Workshop Satu Mare, Paul Erdős Memorial Workshop Satu Mare, Carei Municipal Museum, Tășnad City Museum, Tășnad Museum House, Memorial House dr. Vasile Lucaciu Apa, Ady Endre Memorial Complex, Călinești Oaș Peasant House, Petrești Swabian Museum, Chilia Household, Sipos László Bogdand Hungarian Museum, Turț Local Museum, Certeze Peasant House, Tarna Mare Ugocea Oaș Museum, Măriuş Ethnographic Museum, Orașu Nou Local Museum, Scărișoara Nouă "Moșilor"

Museum, Andrid Peasant House, Cămărzana Peasant House, Medieșu Aurit Archaeological Reserve, Bobald Archaeological Reserve, Apa Wooden Church, Soconzel Wooden Church).

Satu Mare County Museum also has a library with over 50.000 titles, including old Romanian and foreign books, maintaining exchanges of publications with numerous institutions in the country and abroad.

The basic exhibition of the Art Section was reorganized in 2016, through the new methods of museographic display being valorised and promoted the collection of the famous artist Aurel Popp, along with other dedicated artists from Satu Mare.

In 2021, through another project financed from European funds, the building on Vasile Lucaciu Blvd. will be undergoing major repairs and the basic exhibition will be reorganized for the third time.

After a venerable history totalling 130 years of museum life in Satu Mare, the specialists of our institution, respecting tradition and valuing the importance of cultural heritage, are followers and promoters of modern methods of evidence, research and promotion of museum collections, focusing on computerization, digitization, museum technology adapted to current standards and requirements in the field, but also to the heterogeneous requirements of the visiting public. His direct involvement in celebrating the 130th anniversary of the museum, through the project Share your story, brought together over 1000 participants, eager to share with us, and carry on, the story of the museum.

In today's Romanian society, the Satu Mare Museum signifies the vigorous images of our own existence, representing a mirror of the community, their identity and aspirations, a source of local pride and a direct expression of the cultural and intellectual vitality of its public.

The history of the history museum ... continues ...!
Appreciation and gratitude to those who created it!

Happy anniversary, Satu Mare County Museum!
Happy anniversary, dear colleagues!

Chronological course

- November 10, 1891 - the establishment and official approval of the Regulation of the cultural society "Kölcsey Circle" which consisted of three cultural sections: social, literary and museum. The patrimony of the museum section was mostly constituted of donations made by prominent people of the city: Officer Kiss Gedeon, Baron Vécsey Iosif or Roman Catholic bishop Meszlényi Iuliu, but also from some state institutions in the city: the Calvinist high school, the Calvinist church or the Satu Mare choir.
- 1898 – the establishment of the Sătmar - Ugocea Department of ASTRA, also having activities for collecting Romanian ethnographic pieces and making small temporary exhibitions.
- 1901 – the Satu Mare County Museum was established at Carei.
- June 1, 1905 – public inauguration of the Kölcsey Circle Museum as the Satu Mare Municipal Museum.
- December 1, 1925 – the opening of the ethnography exhibition organized at the initiative of Mayor Augustin Ferentiu by Aurel Popp, Dariu Pop, Iosif Schneider etc.
- June 4, 1926 – the establishment of the Ethnographic Museum in Satu Mare.
- November 7, 1951 – opening of Satu Mare District Museum.
- June 6, 1958 – Satu Mare Museum is named District and City Museum and received a new headquarters, Vécsey house.
- 1960 – public opening of the Satu Mare History Museum.
- July 26, 1962 – opening of the museum's basic exhibition.
- 1969 – opening of the Permanent Exhibition dedicated to the activity of the Satu Mare artist Aurel Popp.
- 1969 – publication of the annual of Satu Mare museum Satu Mare. Studies and Communications.
- After the 1970s, the museum staff intensified their research activity in order to increase the cultural heritage, took measures to improve the conditions of conservation and record of the accumulated values,

preserved and restored all objects used for exhibitions or those resulting from archaeological sites.

- June 1976 – the specialists of the ethnography department contributed to the organization of the Days of Satu Mare culture in Bucharest.
- In 1984, the museum enriched its urban dowry by assigning the building located on Vasile Lucaciu Blvd., no. 21.
- After 1990 followed a long period of consolidation of the museum institution, reorganization, development and intensification of specific activities. A new direction is emerging and a new vision is beginning to take root in museum management. New methods of research and scientific development of the cultural heritage were approached, a methodology that highlighted not only the heritage of Satu Mare County, contributing substantially to its promotion in a national and European context.
- 1990 – 1992 – the first museum reorganization in the new headquarters - the opening of 3 basic exhibitions: archaeology (ground floor), history (first floor), ethnography (second floor).
- 1995 – establishment of Satu Mare Museum Publishing House (today 236 publications are printed)
- 1995 – the conservation-restoration laboratory, through the national recognition of the achievements of its specialists, obtains the status of zonal laboratory.
- 2000 – 2007 – the second reorganization and modernization of the basic exhibitions: Civilization. Identity. Multiculturalism. For the first time, audio guidance is provided in 4 languages, complemented by musical backgrounds for each theme. The treasure exhibition was officially opened.
- 2009 – 2011 – Restoration of Károlyi Castle in Carei and reorganization of the exhibitions of the Municipal Museum.
- In the last 3 decades the collaborations with European institutions have intensified, 25 multidisciplinary projects financed from European funds have been implemented, museum collections have been substantially developed (today, over 400.000 objects are treasured in the patrimony of the museum - collections mixed: archaeology, history, ethnography, art, natural sciences), archaeological and ethno-historical research intensified, the number of specialized publications increased.
- Satu Mare County Museum has become a hub of museographic research and development in the Romanian-Hungarian-Ukrainian cross-

border region, through its specialists organizing hundreds of exhibitions, symposia, national and international scientific sessions, which have led to increasing the prestige of the institution to promoting and preserving cultural heritage, history, identity, multiethnic values and intercultural relations.

- 1992 – 2012 – 19 local museums were established or reorganized, meant to enrich the patrimony and cultural-tourist potential of our county, currently in its organizational structure there are 25 museums, memorial houses, peasant households, archaeological sites: Satu Mare County Museum, Satu Mare Art Museum, Aurel Popp Memorial Workshop Satu Mare, Paul Erdős Memorial Workshop Satu Mare, Carei Municipal Museum, Tășnad City Museum, Tășnad Museum House, Memorial House Dr. Vasile Lucaciu Apa, Memorial Complex Ady Endre, Swabian Museum Petrești, Hungarian Museum "Sipos László" Bogdand, Museum of the Moți Scărișoara Nouă, Ethnographic Museum Măriuş, Local Museum Oraşu Nou, Local Museum Turț, Museum Ugocea-Oaş Tarna Mare, Cămărzana Peasant House, Chilia Household, Andrid Peasant House, Medieşu Aurit Archaeological Reserve, Bobald Archaeological Reserve, Apa Wooden Church, Soconzel Wooden Church.
- The Satu Mare County Museum also has a library with over 52.000 titles, including old Romanian and foreign books, maintaining exchanges of publications with many institutions in the country and abroad.
- 2016 – reorganization of the basic exhibition of the Art Section, through the new methods of museographic exhibition being developed and promoted the collection of the famous artist Aurel Popp, together with other established artists from Satu Mare.
- In 2021, through another project financed from European funds, the building on Vasile Lucaciu Blvd. underwent major repairs, the basic exhibition will be reorganized for the third time.

***

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Arhivele Naționale ale României, Biroul Județean Satu Mare, Fond Colecția de documente a Muzeului Județean Satu Mare.

Arhivele Naționale ale României, Biroul Județean Satu Mare, Fond Colecția Aurel Popp.

Arhivele Naționale ale României, Biroul Județean Satu Mare, Fond Prefectura Județului Satu Mare.

Arhivele Naționale ale României, Biroul Județean Satu Mare, Fond Primăria Municipiului Satu Mare.

Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Registrul de inventar nr. 1. Etnografie.

Arhiva Muzeului Județean Satu Mare, Rapoarte anuale de activitate; Registre de inventar mijloace fixe; Dosare personal/resurse umane; Dosare Patrimoniu.

Bălu, Daniela, Szócs, Péter Levente, Ghidul expoziției de istorie și etnografie, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2008.

Bălu, Daniela, Horvat, Irina Liuba, Svezhentseva, Oksana, Vovkanych, Ivan, Muzeu și patrimoniu transfrontalier, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2012.

Bărnăușiu, Elena, Carte românească veche în colecții sătmărene, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1998.

Borovszky, Samu, Magyarország Vármegyéi és városai. Szatmár Vármegye, Budapest, 1908.

Dulgău, Bujor, Lazin, Gheorghe, 100 de ani de muzeografie pe meleagurile sătmărene, în „Simposia Thracologica”, Satu Mare, 1991.

Erdős, Iudita, Colecția de artă Aurel Popp a Muzeului din Satu Mare, în „Satu Mare Studii și comunicări” II, 1972, p. 395-399.

Erdős, Iudit (editor), Aurel Popp. La capătul unei vieți...Fragmente de jurnal și alte scrieri, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1999.

Fechtel János, A Szatmári Kölcsey – kör. Évkönyve 1895-1898, Szatmáron, Nyomatott a „Szabadsajtó” Könyvnyomdában, 1899.

Ioniuc, Adriana, Rolul muzeelor în România interbelică, Iași, 1998.

Kinces, Diana, Muzeul Cercului Kölcsey. Primii pași în crearea Muzeului Județean Satu Mare, în „Satu Mare. Studii și Comunicări”, XXII – XXIV/II, 2005 – 2007.

Kinces, Diana, Istoria muzeului sătmărean în secolul al XX-lea, în „Satu Mare. Studii și Comunicări”, XXX/II, 2014.

Kinces, Diana, Jubileu-Satu Mare. Studii și comunicări. De 50 de ani în slujba istoriei locale și regionale, în „Satu Mare. Studii și comunicări”, XXXV/II, 2019.

Marta, Liviu, Szócs, Péter Levente, Catalogul colecției de arheologie. A régészeti gyűjteménykatalógusa. Catalogue of the Archaeological Collection, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2007.

Mărcuș, Ștefan, Sătmăr. Fragmente de istorie și cultură, aspecte sociale, Oradea, 1938.

Opriș, Ioan, Istoria muzeelor din România, București, 1972.

Opriș, Ioan, Protejarea mărturiilor culturale artistice din Transilvania și Banat după Marea Unire, București, 1988.

Opriș, Ioan, Muzeu și colecții din România, București, 2002.

Petranu, Coriolan, Muzeele din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, București, 1922.

Radosav, Doru, Ghid de oraș, Ed. Sport – turism, București, 1984.

Szatmári Kölcsey-kör Muzeumi targyainak es könyvtárának. Névjegyzéke, Szatmáron, 1905.

Ștefănescu Aristide, Ghidul muzeelor, București, 1984.

Presă:

Szatmár, Satu Mare, 1901.

Nagykároly és Vidéke, Carei, 1901.

Szatmár és Vidéke, Satu Mare, 1905 – 1906.

Cronica Sătmăreană, Satu Mare, 1922 – 1927.

Granița, Satu Mare, 1923 – 1924.

Satu Mare, Satu Mare, 1925 – 1931.

DOCUMENTE VECHI

Traducere

Numele cercului, sediul și scopul

1. § Numele societății: „Cercul Kölcsey”.
2. § Sigiliul societății în acte: „Cercul Kölcsey Satu Mare”.
3. § Sediul cercului: Satu Mare oraș liber regesc.
4. § Scopul cercului:
  1. Crearea unui centru intelectual în Satu Mare pentru întrunirea oamenilor care aspiră spre frumos, a cultiva literatura maghiară, științele și artele, dezvoltarea simțului pentru frumos și dezvoltarea comitatului și orașului prin intermediul acestora.
  2. Crearea unei „camera memorială Kölcsey” în care să fie adunate „relicvele lui Kölcsey”.
  3. Crearea în continuare a unui muzeu al orașului, care ar expune valorile istorice, reprezentările istorice și locurile istorice ale județului. Se mai intenționa expunerea obiectelor arheologice obținute din acele locuri din județ unde s-au efectuat săpături arheologice. De asemenea se dorea expunerea în muzeu a istoriei culturale și literare și a mai multor valori care așteaptă să fie prezentate.

Mijloacele de realizare a scopurile cercului

5. § 1. Organizarea de lecturi educative, distractive și spectacole, în cadrul cărora se citește operele membrilor cercului sau ale unor scriitori cunoscuți.
  2. Organizarea de concerte, serate, matinee literare, spectacole, eventual combinate cu o petrecere dansantă. Organizarea de excursii.
  3. Dacă cercul își permite financiar va da premii și burse pentru lucrările de literatură și cercetare științifică.
  4. Subiectul lecturilor și prezentărilor să fie ales liber și se recomandă să se prezinte din timp tema lecturilor și prezentărilor pentru aprobarea temei.

Drepturile și obligațiile membrilor

6. § Membru al cercului poate să fie orice femeie sau bărbat care s-a înscris în cadrul societății și a fost acceptat de comisie.

Membrii cercului:

1. Activiști
2. Sprijinitori
3. Fondatori

Taxa de membru: un forint pe an, care se achita în primul trimestru al fiecărui an la casieria cercului.

Membrii fondatori plătesc o dată și pentru totdeauna cel puțin 20 de forinți. Acei membri care nici după înștiințare nu plătesc taxa vor fi obligați de judecătorul localității să plătească taxa respectivă.

7. § Cine s-a înscris ca membru al cercului, rămâne definitiv membru până la moartea sa, sau dacă nu vă retrage în urma unei cereri scrise adresate președintelui cercului sau dacă nu este exclus din cerc.
8. § Actualii membri trebuie să depună o muncă de voluntariat în secțiile literară, socială și muzeală.
9. § Cu permisele membrilor cercului pot să intre la lecturi și concerte și familia membrilor cercului.
10. § Oricare membru are dreptul să aleagă și să fie ales, să fie inițiator și să voteze.

Organizarea cercului

11. § Treburile cercului sunt conduse de:
  1. Adunarea generală
  2. Comitet
  3. Secțiile literară, socială și muzeală
  4. Cercul de ofițeri

Adunarea generală

12. § Capul adunării generale este președintele. În mod normal adunarea generală se întrunește o dată pe an, fiind anunțat fiecare membru în parte. La cererea scrisă a cel puțin 25 de membri alegători se întrunește adunarea generală extraordinară.
13. § Adunarea prin exclamație sau la cererea scrisă de 10 membri alege memoriile prin vot secret pentru un mandat de trei ani, la sfârșitul căruia aceștia se retrag, dar pot fi realeși.
14. § Pentru ca o decizie să fie validă, trebuie să fie prezenți 25 de membri. În cazul în care acest număr nu este prezent, președintele convoacă o nouă adunare generală în termen de 14 zile, care este cvorum, indiferent de numărul de membri.
15. § Deciziile în cadrul adunărilor generale se iau cu majoritate de voturi, dar pentru modificarea statutului este necesară o majoritate de trei sferturi din membrii prezenți.

Comitetul

16. § Comitetul este formată din președintele societății și cei ai secțiilor, alături de reprezentanți ai celor trei secții ale cercului. Membrii comitetului sunt convocați de către președinte o dată pe lună

sau de câte ori este nevoie pentru ceva urgent. În afară de președinte comisiunea mai are patru membri cu drept de hotărâre.

17. § Comitetul conduce treburile cercului, se ocupă de buna funcționare a cercului, face propuneri pentru adunarea generală din fiecare an, depune mărturii despre situația și funcționarea cercului.

Secțiile

18. § Secția de literatură este compusă din zece membri aleși la adunarea generală din care sunt aleși președintele și referențiarul. Această secție organizează lecturi și concerte etc.

19. § Secția socială este compusă tot din zece membri aleși la adunarea generală care se ocupă de buna funcționare a acestei secții.

20. §. Secția muzeală întocmește un raport anual detaliat cu privire la obiectele din colecție, pe care îl prezintă pentru adunarea generală și pentru Muzeului Național Maghiar. Secția muzeală era alcătuită din șase membri. Scopul principal al secției era realizarea punctului 3. din art. 4.

Referenții

21. § Fiecare secție își alege un președinte și un referențiar care se ocupă de buna funcționare a secției. Referentul secției de literatură se ocupă de lecturi, concerte și serate. Referentul secției sociale are în vedere acele mișcări care duc la prosperitatea intelectuală și materială a orașului și a județului. Referentul secției muzeale are drept scop principal înlăturarea cererilor din art. 4. Toți cei trei referenți raportează din când în când la comitet.

22. § Președinții secțiilor își întrunesc membrii cel puțin o dată pe lună și depun dări de seamă despre activitatea lor.

Președintele

23. § Este capul comitetului și al adunării generale, reprezentant al cercului. Regulamentul spune că veniturile și cheltuielile adunării generale trebuie să fie verificate de președinte.

Vicepreședinte

24. § Vicepreședintele este înlocuitorul președintelui.

Casier

25. § Administrează fondurile cercului, toate veniturile și cheltuielile și realizează calcule pentru a fi prezentate adunării generale.

Inspector

26. § Verifică mișcările financiare ale casierului.

Secretar

27. § Are atribuția să întocmească procesele-verbale ale adunărilor generale, cheltuielile și corespondența.

Desființarea cercului

28. § Cercul se desființează dacă sunt prezenți jumătate din totalul membrilor iar din aceștia două treimi sunt de acord cu desființarea cercului. Dacă membrii nu sunt prezenți în numărul prezentat mai sus, președintele amână ședința cu 14 zile, la care două treimi din membrii prezenți pot dori să dizolve cercul.

29. § Averele cercului poate fi administrată conform hotărârilor adunării generale în dizolvare, sub supravegherea Ministerului de Interne.

Relația dintre guvern și cerc

30. § Dacă societatea nu respectă acest regulament se poate intenta o procedură prin care își pierde validitatea.

Satu Mare, 10 noiembrie 1891.

Kölcsey Antal

Președinte temporar al cercului

Mátray Lajos

notarul temporar al cercului

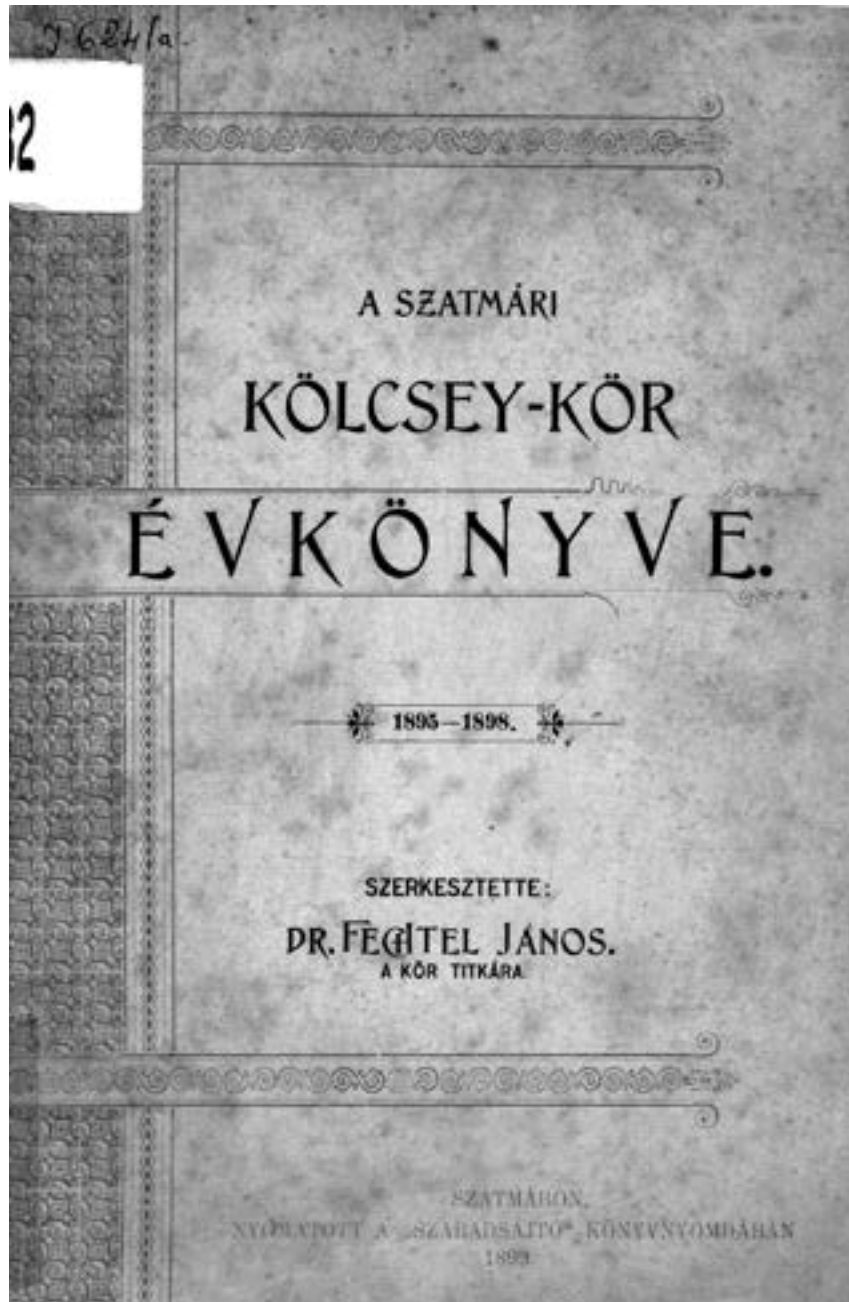
Documentele au fost văzute de Ministerul de Interne regesc din Budapesta la 21 noiembrie 1891.

În locul ministrului

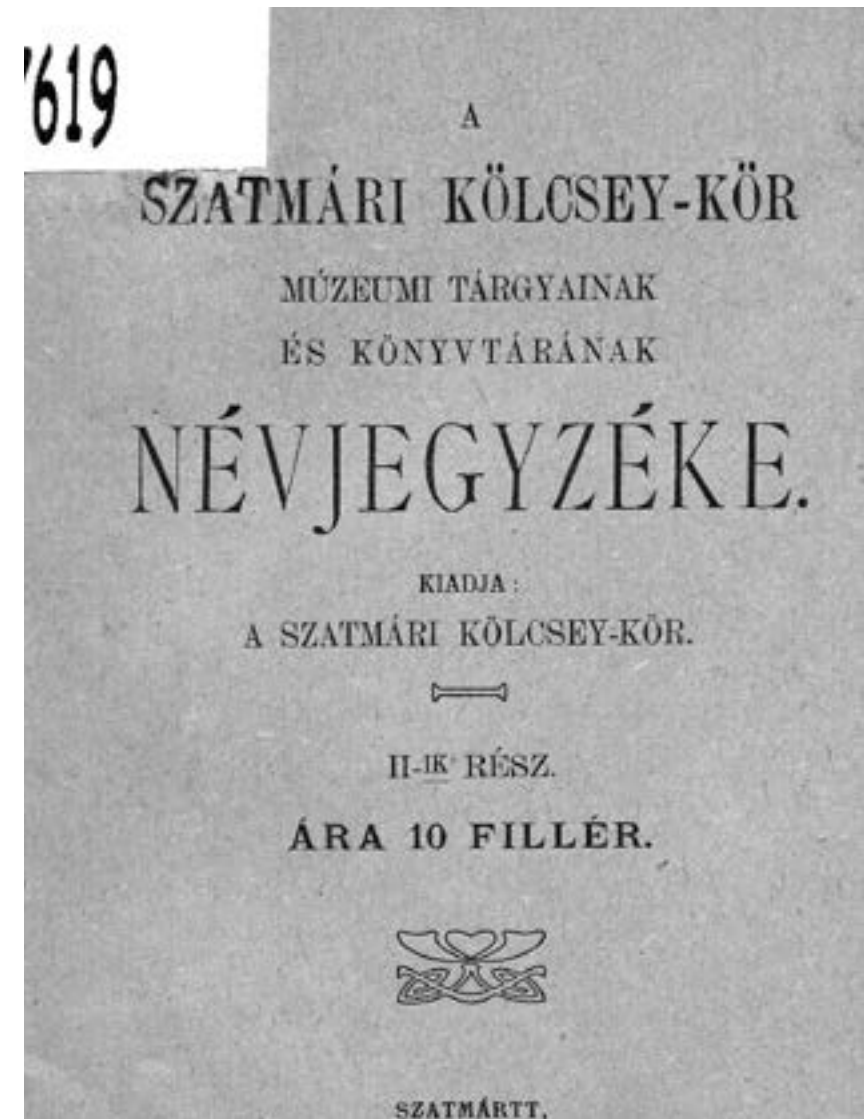
Lukács György,

Secretar de stat

Coperta Anuarului Cercului Kölcsey 1895 - 1898

Coperta Inventarului muzeului și al bibliotecii Cercului Kölcsey 1906

B)

A *Szatmár-Némethi Kölcsey Kör*

gyűjteményei törzsanyagának állománya

190. g. december 31-én.

1. KÖNYVTÁR.

a) könyvek (önálló kötetek és füzetek, folyóiratok, füzetes vállalatok)	2818	db
b) hírlapok (évfolyamok kötetei és egyes hírlapszármok)	785	"
c) apró nyomtatványok	62	"
d) térképek	1	"
e) kéziratok	140	"
f) oklevelek és egyéb iratok, emlékek	132	"
g) egyéb könyvtári anyag (rajzok, metszetek, fényképek, hasonmások)	149	"
Összesen	4088	db
Gyarapodás az előző évről állapottal szemben	625	db

2. RÉGISÉGTÁR.

a) óskori régiségek	119	db
b) római régiségek	61	"
c) középkor- és újközépkori régiségek	681	"
d) érmék és pénzjegyek	2309	"
Összesen	3190	db
Gyarapodás az előző évről állapottal szemben	237	db

3. NÉPRAJZI GYŰJTEMÉNY.

a) magyar néprajzi tárgyak	40	db
b) hazai nemzetiségek néprajzi tárgyai	-	"
c) rokon népek	-	"
d) külföldi szláv és félmezél népek tárgyai	1	"
e) külföldi primitív népek néprajzi tárgyai	-	"
Összesen	41	db
Gyarapodás az előző évről állapottal szemben	2	db

4. KÉPZŐMŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNY.

a) szoborművek	8	db
b) festmények	3	"
c) kézi rajzok, metszetek és egyéb hasonmások	150	"
d) modern iparművészeti tárgyak	3	"
Összesen	164	db
Gyarapodás az előző évről állapottal szemben	2	db

5. TERMÉSZETRAJZI GYŰJTEMÉNY.

a) állatok és állatképződmények	129	db
b) növények	5	"
c) ásványok és kőzetek	709	"
Összesen	833	db
Gyarapodás az előző évről állapottal szemben	2	db

ÖSSZEGEZÉS.

1. Könyvtár	4088	db
2. Régiségtár	3190	"
3. Néprajzi gyűjtemény	41	"
4. Képzőművészeti	164	"
5. Természetrjai	833	"
Összesen	8096	db
Gyarapodás az előző évről állapottal szemben	1073	db

Kell. *Szatmár-Némethi, 1901. jan. 5-én.*

LA DIRECTORUL

LA DIRECTORUL
Magyarországi Kölcsey Kör
Szatmár-Némethi

Dare de seamă a Cercului Kölcsey pentru anul 1909

Dare de seamă a Cercului Kölcsey pentru anul 1909

Zelevics

a. "Szakmári-Kölcsey-Kör" múzeumának és könyvtárának 1915 évi fejlődéséről és állományáról.
A gyűjtemények anyaga következőkkel gyarapodott:

A. Könyvtár: vödel utján	4 db. kal.
adományozás utján	715 " "
összes gyarapodás	122 " "
állománya az 1915-ös végén	5288 "
B. Régiségtár: vödel utján	3 " "
adományozás utján	281 " "
állománya az 1915-ös végén	3834 "
C. Néprajzi-kör: állománya az 1915-ös végén	84 "
D. Képzőművészeti gyűjtemény: adományozás utján	5 " "
állománya az 1915-ös végén	205 "
E. Terméskészítési gyűjtemény: állománya az 1915-ös végén	536 "
összes gyűjtemény gyarapodás	411 "
állománya az 1915-ös végén	9944 "
A múzeum bévelele katalógus eladásból volt	0.40 x.
A múzeumhoz létesítettek 300-an, a könyv. közt 44-an, kézzel 232 db. könyvet.	
A könyvtár és a múzeum nyitva volt 42 napon.	
A lakosság ingyenes volt.	
Preveráltsabb adományozók voltak:	
1. Bálteki Lajos	1 db. könyv.
2. Földaluggelőség	19 " "
3. Kincses Földör	1 " régi pénz.
4. Horváth János	10 " régi pénz.
5. Dr. Kölcsey Ferenc	1 " hátrahagyott.
6. Horváth János	5 " könyv.
7. Lóny Miksa	46 " "
8. Morvai János	1 " "
9. Nagy Béla	4 " "
10. Nagy Endre	1 " pénz.
11. Szamos székelybörzsög	1 " könyv.
12. Szamos Lajos	1 " "

Inventarul muzeului Cercului Kölcsey pentru anul 1915

39

ROMANIA * ROMANIA * ROMANIA
19 SEPTEMBRE 1922
CIRCULARA

Circulară către Direcțiile Muzeelor din ARDEAL :

Guvernul român reușind a readuce în țară obiectele de artă ce nu au fost evacuate la Budapesta, a dispus repatrierea lor la locurile de unde au fost temporar ridicate .-

Prin urmare lăzile cu obiectele ce vă lipseau veți binevoi a comunica conținutul lor .-

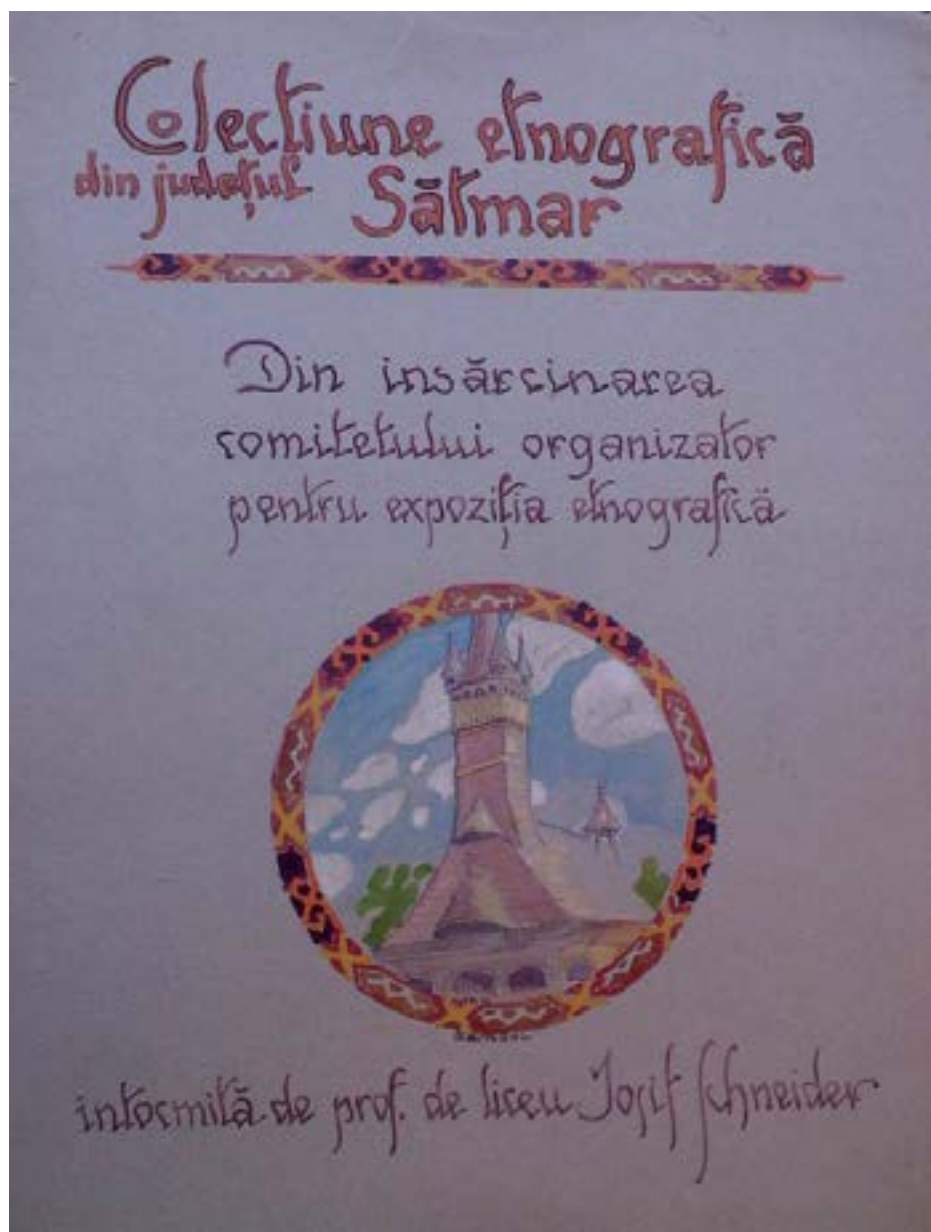
Rezultatul constatărilor D-voastră, veți binevoi a-l comunica spre deosebire de D-voastră, direct D-lui Al. Măgura Săvulescu, Inspector General al Muzeelor din România, pe adresa Inspectoratului General din București, alea Griviței No. 5 .-

MINISTRU,
Vincent Tomulescu

DIRECTOR GENERAL,
M. Lica

Doamnei Director al Muzeului din Careiul Mare .-

Circulară adresată muzeelor din Ardeal prin care se solicită verificarea lăzilor cu obiecte care au fost readuse de la Budapesta - septembrie 1922

Coperta albumului fotografic întocmit de Josif Schneider pentru expoziția din 1925

6

14

Colecția Dni Pop Darius

		nr	nr		
	Targy				
1	lela papie lauce	I	400	23	
2	teranghala	I	1800	24	
3	Lilurghivri	I	1200	24	
4	Catechismul	I	4000	25	
5	Tract (p. thicula) 1710	I	2000	26	
6	Teologie morala 1776	I	800	27	
7	Cuclodop	I	400	28	
8	Psaltire	I	500	29	
9	Veron (notite)	I	600	30	
10	Acaftat (carta de rug. ion)	I	300	31	
11	Carte de invitatii conf. 1710	I	400	32	
12	Bucovina (1800) 1777	I	300	33	
13	bazanii	I	600	34	
14	Octoi	I	400	35	
15	Cartos	I	1000	36	
16	Tr. din carti	I	50	37	
17	Proces verbal	I	500	38	
18	Leicon	I	3000	39	
19	Biblia greaca	I	200	40	
20	Agricultura	I	300	41	
21	Prudimatu agricol	I	300	42	
22	Magyarom (carta de rug. ion)	I	200	43	
	Targy				
	Magyarom (carta de rug. ion)	I	200		
	Alta Paradiseu 1776	I	300		
	Scala practica	I	400		
	Remediu lauce 1776	I	300		
	Leveles	I	200		
	Conversacion leicon	I	200		
	Oration H. Katona	I	300		
	Meditatie 1770	I	300		
	Tran. L. von 1824	I	300		
	Metodica (artefactia) 1770	I	300		
	Diplome	I	1000		
	Tran. de p. 1770	I	200		
	Tablu de p. 1770	I	100		
	Cartos cu multe vor	I	200		
	Tr. pt. carte din bun	I	50		
	Podiat mic de bun	I	100		
	Bucate dintr-un cartos	I	300		
	Monia de bun (p. 1770)	I	200		
	P. 1770	I	200		
	Leveles	I	100		
	Struica	I	100		

Prima pagină din inventarul colecției Darius Pop

ROMANIA. Consiliul oraşului Satu-Mare. 14

No. 994/1926.

Raportul primarului referitor la expoziția etnografică.

Notarire.

Consiliul oraşean accepta socotelile despre cheltuielile expoziției etnografice și în același timp transmite contabilității actele justificative pentru revizuire.

Cu această ocaziune aflându-se, ca mai sunt de achitat cheltuielile specificate în raport sa ordonăm: 1./ suma de 26.106 Lei 75 bani

D-lui artist pictor Aurel Papp, ...26.106 L. 75 b.

2./ D-lui profesor Josif Schneider.....10.433 " 50 "

3./ D-lui artist pictor Andrei Littecky..... 4.515 " ----

4./ " profesor Alexandru Barkadi..... 5.254 " ----

5./ " învățator Alexandru Moncki..... 3.013 " ----

6./ " profesor Aurel Coșea..... 6.833 " ✓ ----

in total.....56.156 " 25 b.

adecă cincizeci și șase și unu suta cincizeci și șase Lei 25 bani.

Care suma se va plăti D-lui artist pictor Aurel Papp având să înțeleasă chitanțele despre sumele plătite celor numiți sub punct 2-6. în termen de 15 zile.

Să mai ordonăm separat d-lui Andrei Littecky artist pictor suma de 4.515 Lei tot contra chitanței d-lui artist pictor Aurel Papp având să dea socoteala și despre plata acestei sume, care se acordă prin această notarire pentru cumpărarea obiectelor oferite de dl. Littecky, și care suma va fi plătită de dl. Aurel Papp d-lui Littecky după preluarea obiectelor.

Sumele de mai sus se vor plăti în contul sumei prevăzute în buget pentru muzeul etnografic, și întrucât mai sunt credite rămase din bugetul anului 1925, contabilitatea va conta modalitatea, ca aceste să fie trecute pe exercitiul anului curent.

Satu-Mare, la 4 Februarie 1926. președinte al. primar Ferentiu

Referent sa. Dr. Deea.

Pentru conformitate :

Cop. N.B.
Govr. U.G.

sef de birou.

Raport întocmit de primarul Augustin Ferentiu referitor la expoziția etnografică din 1925

ROMANIA 21

Satu-Mare, la 9 Februarie 1927

PRIMĂRIA ORAȘULUI SATU-MARE
BIRoul MUZEULUI ETNOGRAFIC

No. 1/1927

Subsemnatul cu onoare Vă rog, să binevoiți a participa la ședința Comisiei Muzeului Etnografic, care se va întruni pentru deliberarea mai multor chestii privitoare la Muzeu în 12 luna curentă ora 4 p.m. în biroul Cultelor dela Primăria.

Primiți Vă rog asigurarea deosebitei mele stime.

SEFUL BIRULUI
I. Pordai

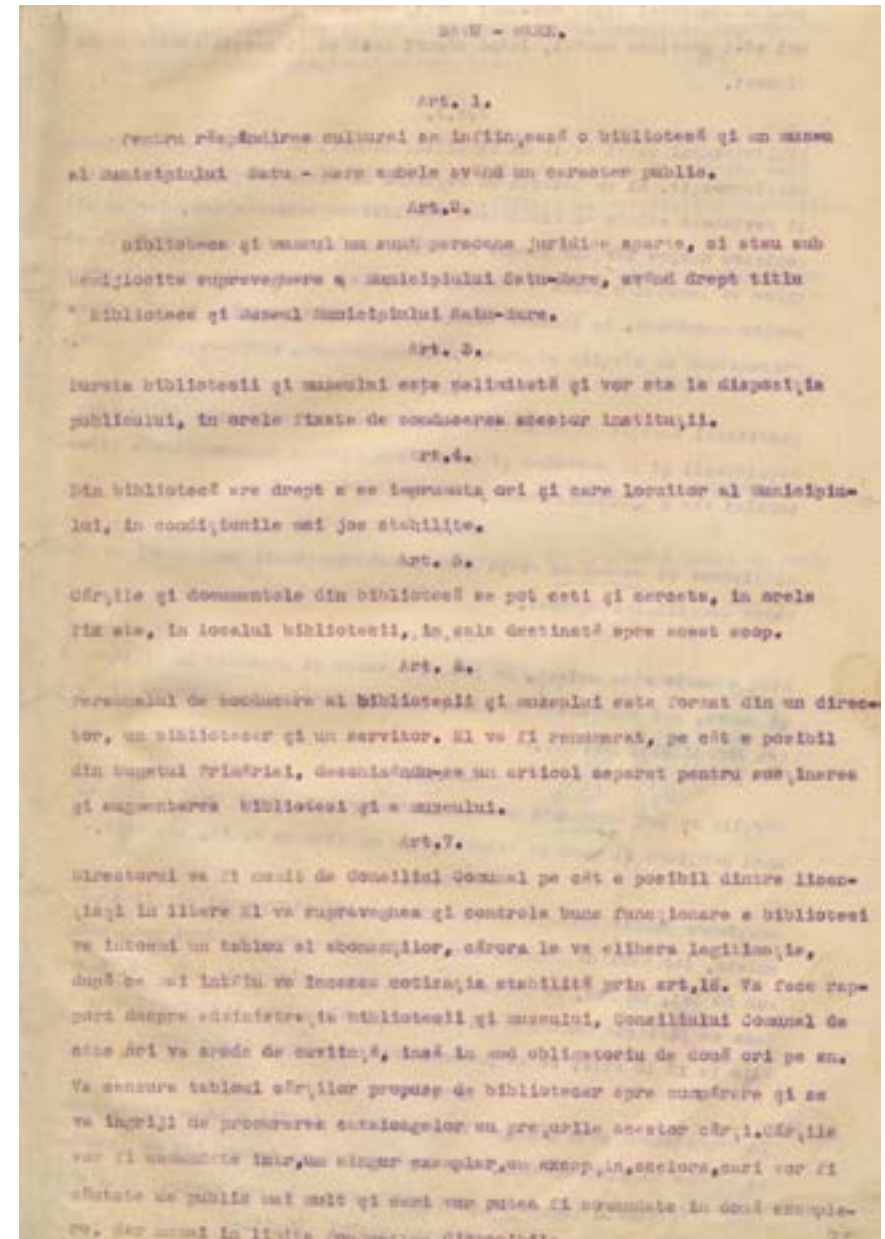
D-sale D-lui
Pop Aurel Director

LOCO.

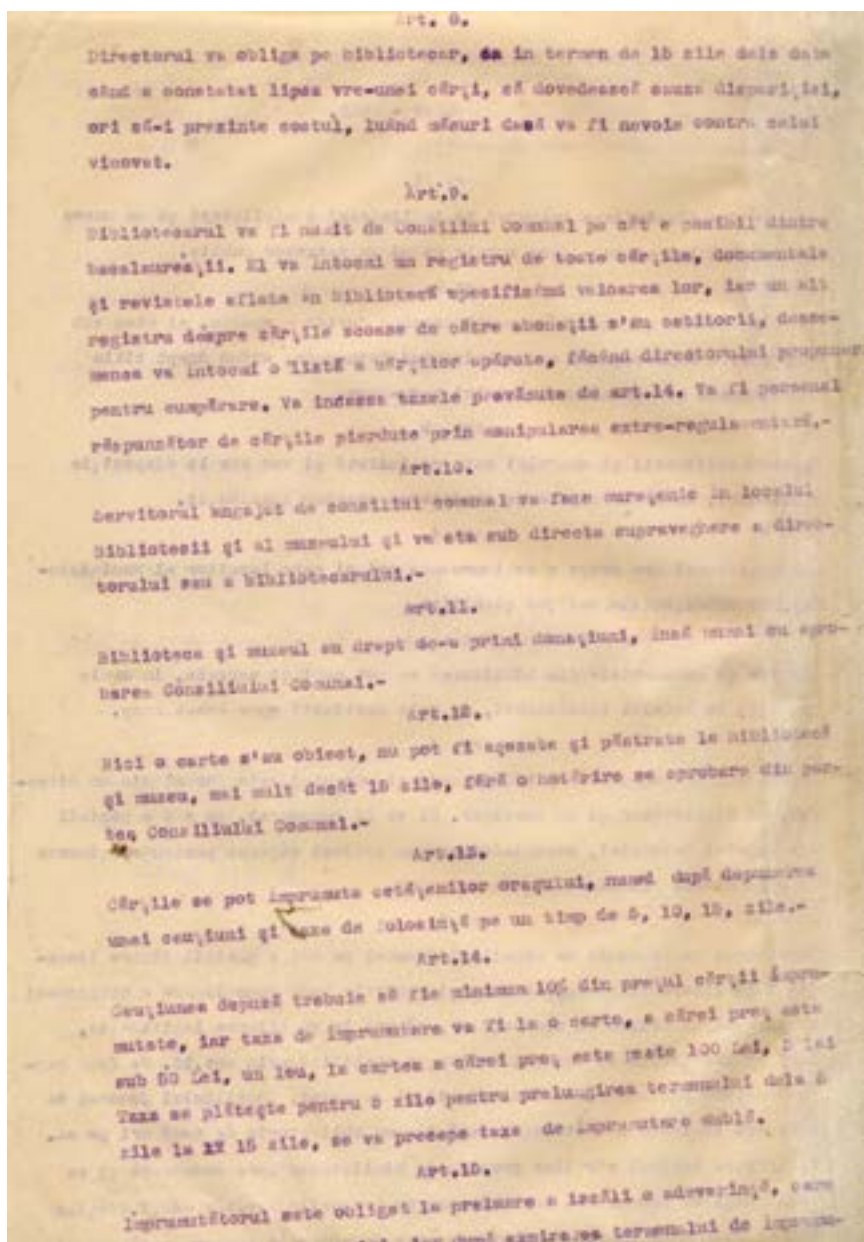
Document emis de Biroul Muzeului Etnografic la 9 februarie 1927 adresat lui Aurel Popp

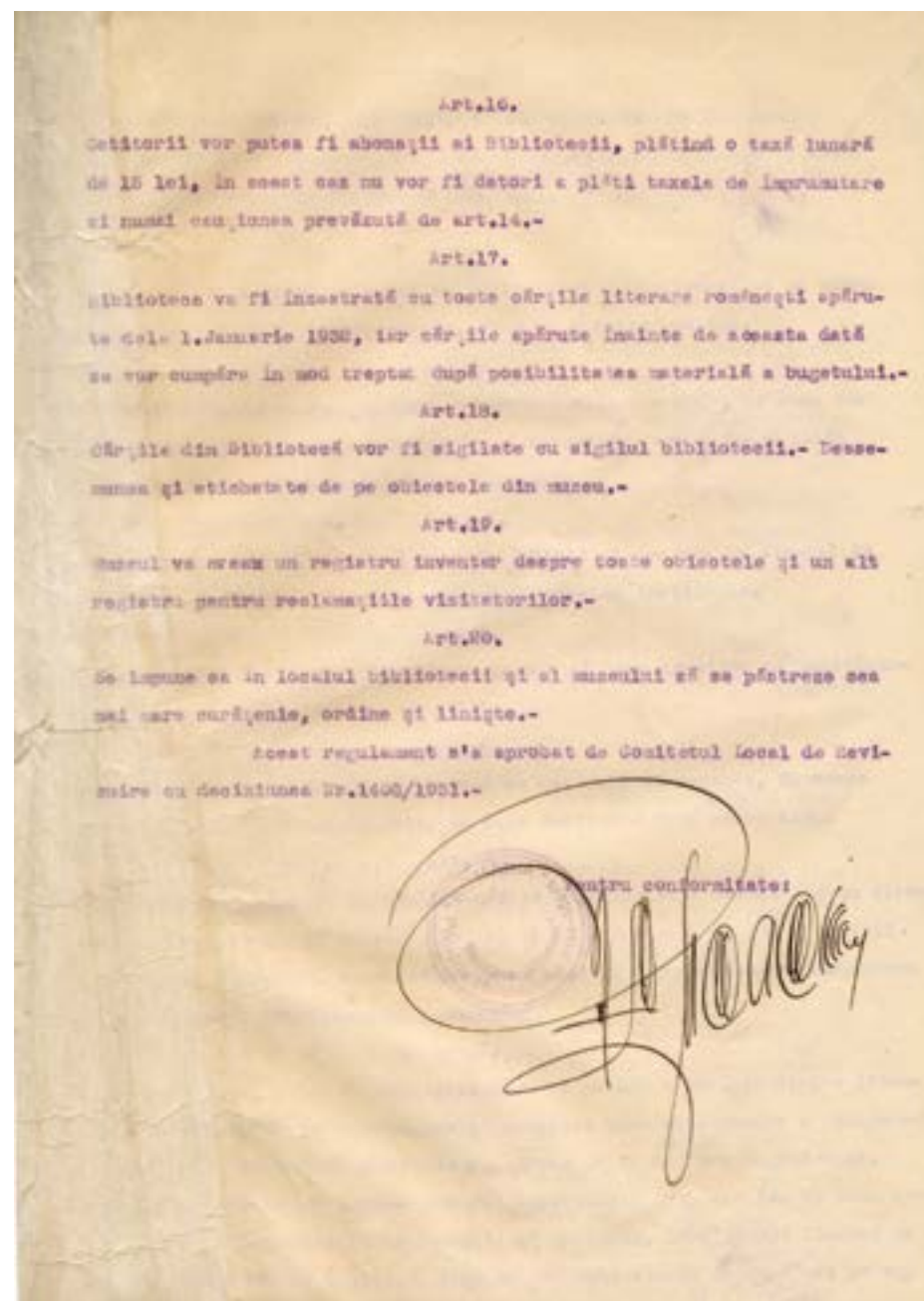
Regulamentul Bibliotecii și Muzeului Municipiului Satu Mare
- document emis în anul 1931

Regulamentul Bibliotecii și Muzeului Municipiului Satu Mare
- document emis în anul 1931

Regulamentul Bibliotecii și Muzeului Municipiului Satu Mare
- document emis în anul 1931

Regulamentul Bibliotecii și Muzeului Municipiului Satu Mare
- document emis în anul 1931

Muzeul.

Inventarul
Muzeului Municipiului
Satu Mare.

Intocmit de,
[Signature]
Conf. hot. 8742/932

Prețuit de,
[Signature]

Totalizator

a. Mobilier	61 buc.	Lei 16.470.-
b. Picturi, sculpturi	16 .	61.960.-
c. Fotografii	572 .	8600.-
d. Diapositive	137 .	4.110.-
e. Cărți vechi	62 .	27.850.-
Total	848 buc.	Lei 118.990.-

Satunarea la 16 Mai 932
delegat cu inventarierea
[Signature]
republicabil.

Totalizator

a. Armeament	8 buc	Lei 2.700.-
b. Picturi	16 .	1.758.-
c. Biserici	42 .	10.420.-
d. Cărți	67 .	5.401.-
e. Numismatice	93 .	350.-
f. Haine, țesături	121 .	14.630.-
Total	499 buc.	Lei 35.268.-

Satunarea la 16 Mai 932
delegat cu inventarierea
[Signature]
republicabil.

Primele pagini din inventarul muzeului realizat în anul 1932

Totalizatorul general 22

al Muzeului și Bibliotecii Municipiului Satu Mare

I. Biblioteca Maghiară:

1) Literatură	125 vol.	7.150.-
2) Legii, decrte	202 .	10.100.-
3. Manuscrisuri	665 .	21.393.-
Total:	992 vol.	38.543.-

II. Biblioteca Română:

1. Literatură	543 vol.	Lei 13.569.-
2. Știință și Artă	165 .	1.815.-
3. Dinare	126 .	4.738.-
4. Cărți nou	50 .	5.000.-
Total:	884 .	24.722.-

III. Muzeul Municipiului:

1. Maschete	6 buc.	Lei 16.490
2. Picturi	16 .	61.960
3. Fotografii	572 .	8.600
4. Diapositive	137 .	4.110
5. Cărți vechi	62 .	27.850
Total:	848 buc.	Lei 118.990

IV. Inventarul Muzeului:

a) Armeament	8 buc	2.700
b. Picturi	16 .	1.758
c. Biserici	42 .	10.420
d. cărți	67 .	5.401
e. numismatice	93 .	350
f. haine	121 .	14.639
Total:	719 buc.	Lei 35.268

În total: Lei 139.769

adea. Anunț în ziarul municipiului Satu Mare
Satu Mare la 1 Oct. 1938

Inventar al muzeului și bibliotecii municipiului Satu Mare 1938

R o m â n i a . Primăria comunei urbane de reședință Satu-Mare. 23
 No.22.234.-

H o t ă r ă r e,

Noi, Victor Mois, primarul orașului de reședință Satu-Mare, văzând raportul Dnui Secretar General înregistrat la No. 22.274 din 8 Oct. 1938, aprobăm acel raport și numim ca conducerea bibliotecii și Muzeului pe Dl. Leitner Ioan.

Biblioteca și Muzeul va fi deschis Marți și Vineri între ore 4-7 precum și Duminică între orele 10-12 a.m. pentru vizitatori.

Bibliotecarul va sta la dispoziția celor interesați între orele susindicte.

Primar:
 ss. / Victor Mois /

 Pentru copie
 șef de birou. 3

Secretar:
 ss. / Dr. Malai /

Hotărâre a Primăriei Satu Mare prin care Leitner Ioan este numit la conducerea muzeului 1938

ROMANIA REPUBLICA. 1 38
 No. / 1951

R A P O R T D E A C T I V I T A T E
 pe anul 1951.

La urma deciziei Comitetelor culturale în priv. înființării Muzeului și în lunile iulie, august și septembrie 1951 au luat măsuri pentru colec. obiectelor din fostul muzeu "Glosei" care a fost depozitate în liceul de sechiar, fără niciun un fond să înceapă adunarea obiectelor și inventaria. Partea colectivului de amatori formați de muzicanti, tehnicieni, profesori alte obiecte a fost primită/donată/din partea "Statul" opuler al orașului și la "Acad. K. Glosei și Hăkoosy. În general obiectele muzeale sunt pi. geografice, botanice, mineralogice și mai ales istorice. O serie de steaguri, t. și din rev. 1848 și mobilier lui "Glosei. În cadrul muzeului se găsește 15 și cu tematură, ceramica, desene, fotografii și armamente.

Întru cinstea zilei de 7 "ceembrie "useul a fost deschis pentru populația și în mod festiv. Pe la data de mai sus până sfârșitul anului numărul viz. rilor a fost urmatore: 4 grupuri, total 1170 dintre aceștia 150 muzicanti și, 150 funcț. și tehnicieni, 250 elevi.

Colecțiile istorice total avem 724 expuse, colecții științifice 380 expuse și 112.

În luna Octombrie delegatul Comitetelor tov Kovaci "ector a vizitat "useul și a constatat anumite lipsuri făcând și un proces verbal pe care trimitem și cu raportul.

Pentru "e zile au luat parte la cursuri pentru directorii Muzeelor la și se prelucrar toate instrucțiunile pentru activizarea acestei institu. pe anul 1952.

Pe rugămintea secției Culturale a "rașionalului se ia măsuri la timp în privința și personalului pentru a asigura activitatea și dezvoltarea Muzeului în

1951 29 Dec. Director.
 KrdSe , paul

Raport de activitate al muzeului pentru anul 1951

226

2. Amplasarea Sectiei de Istorie.

In cinstea celui de al III-lea Congres al P.M.R. or
deputia Sectia de Istorie a orasului Satu Mare. In organizat muzeul in
cinci sali la etajul cladirii. Expozitia de baza contine, Istoria terito-
riului Satu Mare incepind cu Comuna primitive si incheind cu Constitui-
rea Socialismului. Expozitia s-a organizat pe baza teoriei Marxist-
Leniniste cu cele mai moderne tehnici muzelice, facind o buna impresi-
e atat specialistilor cit si vizitatorilor. Expozitia a fost vizitata de
un numar de 18.300 de vizitatori.

3. Expozitiile organizate in cursul anului 1960.

In cinstea zilei de 8 martie in colaborare cu Comite-
tul de femei al Orasului, s-a organizat expozitia de grafica a tovaraselor
Littecki Erzsébet. Vizitata fiind de peste 2500 de vizitatori.

- In cinstea zilei de 23 august s-a organizat expozitia
de Arta Populara din raionul Satu Mare/Part Popular din Odru, obiecte
casnice, etc, in colaborare cu Comitetul de Femei raional si Orasenesc.

- Expozitia de Arta Plastice al artistilor din Satu M.
a fost vizitata de un nr. de 3500 persoane.

- In cinstea zilei de 7 noiembrie s-a organizat o expo-
sitia de arta plastica din lucrurile artistilor din Satu Mare. A fost
expose 35 tablouri. Din punct de vedere tematic expozitia a fost cu mult
mai buna de cit anul trecut, iar in ceea ce priveste nivelul artistic, ma-
joritata lucrurilor au cite exceptii ca Olajos Béla, Moldovan Vasile,
Szatmari Agnes, nu s-a ridicat la nivelul cerut.

4. Integritatea colectiilor muzeale.

O activitate importanta a fost stringerea de noi
materiale muzeistice, pentru innostrarea mai bogata a colectiilor exis-
tente. Astfel pe parcursul anului trecut s-a colectat un numar de 1130
de obiecte muzeale si 650 de carti. Obiecte de valoare cu mai mare impor-
tanta snt : Cartea lui Galileo Galilei -despre -Sistemul Copernic- tiparita
de catre familia - Elzevir, monede ale lui -Traian si Antonius, care a fost
afiate la Satu Mare si Monumentul de Scaun, realizat pe vremea "secolilor liberi"
carti in limba slavona dela Korolani, scrisorile lui Ady Endre si Topsy
Mihaly, diferite arme din timpul feudalismului, 1500 documente in legatura
cu miscarea muncitoreasca. Procurarea materialelor s-a efectuat pe teri-
torial orasului, raionalului si in alte orase. Majoritatea obiectelor s-au
fost colectate din teritoriul orasului, dela diferiti cetateni, in urma
diferitelor raporturi. De ex: in timpul raporturilor de consiliere depe
strada Ady Endre in fata fabricii Heceti a fost scoasa la iveala citava
schelete omenesti de scum cite-va sute de ani. In perioada toamnei un efec-

Raport de activitate al muzeului pentru anul 1960

222

deplasari in comunele si satele din raza raionalului ca : Monumentul de
cizlog, Joe, Sus, Solduba, Hii, Hecopci, Chlia, Medicul Aarit, Apa, Seinta,
Korincoti, Potau, Comereni, Medicul Vii, Micala, Mivipeni, Lasuri, Serou,
Korolani, etc. s-a fostgrafiate cladirile mai importante de la este, an
strina date istorice si au facut cercetari la fata locului. La Monu-
de Sus si Iptau au gasit o secesare din epoca neolitica, bronz si fier
Am mai cercetat casele muncitoresti.

Am mai efectuat o deplasare in luna iunie la Cluj, pu
adunarea documentelor in legatura cu miscarea muncitoreasca din orasul
Satu Mare. In biblioteca documentara 56 de colectii de ziare aparute
la Satu Mare si pe linga acestea am mai studiat si ziarele centrale.
Am primit un real ajutor in rasfoirea ziarelor din arhivele colecti-
" Satu Mare"/anii 1922-1936, anul IV-XII, 18 vol./ "Gazeta Satmarului"
/anul I-X, anii 1928-1938, 11 vol./ " Szatmari Népszava"/anul I-III, anii
1931-1933, 3 vol./ "Ködszvari Hírlap" /anul I-III, anii 1904-1906, 3 vol.
" Erdelyi Hírlap"/anul I-II, anii XIV-XV, anii 1923-1924, 2 vol./
Studiind aceste ziare am gasit un numar de 74 documente referitoare la
miscarea muncitoreasca din orasul Satu Mare/ despre situatia grea a mun-
citorilor in capitalism, despre someri, grevele din oras, manifestarile
comuniste, pro-esul comunistilor, lupta sindicala etc.

S-a mai gasit un numar mare de ziare la Satu Mare din
anii 1944-50 : Hucianul, Hirdó, Uj Élet, Szabad Élet, Dolgozó Új, Inainte
de 1944, Satu Mare, Granita, Agorul, Gazeta Satmarului, Szomsz, Szatmar Né-
eti etc. Acetoten ziare snt foarte importante pentru studierea orasului
Am inceput culegerea materialului arhivistic in legatura cu istoria
orasului din sec. XI-XV au ajuns 1250 si vom continua in anul acesta.

Depepe activitatea muzeului au aparut diferite articole
le in ziarele centrale ca Scintela, Flacara, Eldre, Hukkas Élet, Uj Élet,
ziare locale, Pentru Socialism, Banyvidéki Faljya, Dolgozó Új, un numar
26 articole/. Pentru propaganda vizuala s-au tiparit afise etc.

DIRECTOR
Bader Tibor

Raport de activitate al muzeului pentru anul 1960

Oficiul Pop. Ansabuc de fabricare Regională
Industria, servicii central, oficiu poștal

Muzeu
aprobabil de Direcția Centrală de Statistică cu nr. 10/1000
 dintr-un tabel nr. 10/1000
 de completat în 2 exemplare, din care este un exem-
 plar de încredințat la Inspectoratul statistic județean, celălalt
 rămânând în original în birou, până la data de 1 ianuarie 1962

Demanda completată a muzeului (categoriilor)
Muzeul de Istorie
 Regional
Satu Mare
 Orașul (comună) **Satu Mare**
 Str. **Str. Libertății nr. 19**

DARE DE SEAMĂ STATISTICĂ
 privind activitatea muzeului în anul 1961

1. Felul muzeului **Muzeul de Istorie**
(muzeu istoric, științific, etnografic, artă plastică, memorial, etc.)

2. Numărul vizitatorilor în anul 1961 **28.673**

3. Numărul pieselor de muzeu existente la 31 decembrie 1961—total **5032**
 din care: achiziționate în cursul anului **1425**

4. Numărul expozițiilor temporare organizate de muzeu—total **10**
 din care: — organizate de muzeu, în sediu **8**
 organizate de muzeu în mediul rural **-**

5. Numărul expozițiilor organizate de către S. R. S. C., A.R.L.U.S. etc. **-**

6. Numărul total al conferințelor ținute **5**

7. Numărul total al zilelor în care muzeul a fost deschis pentru vizitatori în anul 1961 **254**

Data completării: ziua **9** luna **I** 1962

DIRECTOR (responsabil) **Bărbu**
 Secretar **Bărbu**

K.A.P. 406 - I. P. 1 - C. 66

Dare de seamă statistică privind activitatea muzeului în anul 1961

Muzeul de Istorie Satu Mare
 Nr. 4. din 9. I. 1962.-

NOTA EXPLICATIVĂ

asupra materialelor muzeale adunate în cursul anului 1961.

În cursul anului 1961 au fost adunate un număr de 1.425 obiecte și documente muzeale, care obiecte sunt înregistrate în registrul de inventar al obiectelor.

În urma șepșărilor efectuate pe teritoriul raional și a orașului s-a descoperit noi așezări din epoca neolitică și a bronzului unde s-a găsit diferite fragmente de vase, unelte de piatră etc.

În trim. III. a fost descoperită în comuna Vetiș un deposit de bronz din prima epocă fierului. Depositul a ajuns la muzeu.

Am strins noi documente în legătura cu breșele din oraș, cit și obiecte, lași etc. Au fost găsite evidente documentului a unui comitet de stravi înființat în anul 18x 1630, câteva contracte de înțelegere importante dintre locuși și boieri cit și o cană din aramă din anul 1640.

Am strins un număr de 25 carti manuscrise și tiparite cu litere slavone în limba română cu litere cirilice.

Cargi în limba latină ca dictionarul Calepinii în 10 limbi și cartea lui Galileo Galilei: Dialogo tiparite de familia Elsevir în anul 1635.

Am strins documente în legătura cu trecerea lui Mihai Viteazul prin Satu Mare.

Din epoca modernă am strins o serie de materiale documentare, ca: fotografii, obiecte în legătura cu dezvoltarea industriei și orașului, șiare aparate la Satu Mare, diferite afișe etc.

În legătura cu mișcarea muncitorească, istoria PCR, în cursul trim. I. și II. efectuând diferite deplasări la Cluj, s-a colectat peste 250 de documente din sec. XIX-lea până la 1944.

În legătura cu dezvoltarea orașului am adunat o serie de materiale începând cu eliberarea, prima manifestatie **14 Mai** de 1. Mai /fotocopie/, primele ziare aparate după eliberare, afișele din campania electorală 190 de buc. Pentru documentarea dezvoltării socialiste și industriei, transformarea socialistă și agriculturii/

Notă explicativă asupra materialelor muzeale adunate în anul 1961

Muzeul Județean Satu Mare

Piața Libertății nr. 21

Nr. 9 din 7.1.1977

DARE DE SEAMĂ

privind activitatea muzeului pe anul 1976.

În cursul anului 1976, colectivul muzeului județean Satu Mare, și-a orientat activitatea conform Directivelor cuprinse în documentele programatice ale P.C.R. avându-se în vedere împlinirea misiunii de cercetare, evidențiere, conservare și restaurare precum și valorificarea științifică a patrimonului cultural istoric din județul Satu Mare, cu activitatea cultural-educativă desfășurată de specialiști în cadrul muzeului și în afara muzeului.

I. ACTIVITATEA DE CERCETARE

a. Secția de arheologie și istorie

Specialiștii secției de arheologie au efectuat cercetări în următoarele puncte arheologice: Medieșu Aurit așezarea dacilor liberi, Culciu Mare așezare din epoca bronzului. În cele două puncte arheologice cercetările au fost efectuate de Tiberiu Nader, muzeograf principal, aducându-se noi contribuții privind cunoașterea civilizației materiale a protetracilor și a dacilor liberi în nord-vestul României. S-a efectuat cercetări arheologice în așezarea dacilor liberi de la Lazuri de către Gheorghe Lăsin muzeograf principal punându-se în atenția specialiștilor o nouă așezare a dacilor liberi din nord-vestul României. În cadrul secției de istorie s-au realizat două cercetări de teren: una privind cetatea orașului Satu Mare, sec. XV-XVI și cealaltă privind topenișia istorică intravilană a satelor din

Dare de seamă privind activitatea muzeului în anul 1976

- 2 -

Tara Oașului. Ca teme de cercetare prioritare s-au urmărit:

- învățământul românesc din Satu Mare sec. XVIII-XIX
- privilegiile orașului Satu Mare între sec. XIII-XVIII
- personalități ale culturii românești din județul Satu Mare în sec. al XIX-lea
- Francisc Mátecsy al II-lea și iluminismul european
- gândirea social-politică al dr. Vasile Lucaciu

Aceste teme au fost cercetate de către Raduș Dera, Viorel Ciubetă muzeografi. De asemenea s-a mai cercetat tema sătărenii și războiul pentru independență de la 1877, de către Gheorghe Lăsin muzeograf principal.

b. Secția de etnografie

În domeniul etnografiei, în anul 1976 au fost cercetate următoarele teme:

- instalații tehnice țărănești din județul Satu Mare
- ocupații și meșteșuguri din zona etnografică Cedru
- evidența meșterilor populari din județul Satu Mare

Aceste teme au fost cercetate de către Ioan Iuragoiuc muzeograf princ.

c. Secția de artă

În cadrul secției de artă s-au cercetat activitatea pictorială sătăreană Aurel Pepp în vederea întocmirii catalogului rezumat, de către Kröös Iudita muzeograf, precum și personalitatea pictorialului Ion Tinjaș, privind activitatea lui în Tara Oașului de către Szilágyi Adalbert muzeograf.

II. ACTIVITATEA DE RESTAURARE ȘI CONSERVARE

În cursul anului 1976, specialiștii laboratorului de restaurare și conservare au precedat la conservarea complexului arheologic de la Medieșu Aurit (scoperirea cuptoarelor de ars ceramică, împregămarea cu lianți, experimentarea unei soluții de conservat argilă.)

Dare de seamă privind activitatea muzeului în anul 1976

S-a realizat de asemenea conservarea depozitului de bronz de la Dealnești, a obiectelor de argint din colecțiile muzeului județean Satu Mare, și a tuturor obiectelor din expozițiile de bază care necesitau intervenții urgente de conservare și restaurare. De asemenea s-au conservat și restaurat piese arheologice aparținând Muzeului din Căminii Cerei.

III. ACTIVITATEA EXPOZITIVĂ

- În cursul anului 1976 în sălățile muzeului județean Satu Mare s-au realizat următoarele expoziții temporare;

- Orașul Satu Mare în imagini

- 55 de ani de la crearea P.C.R. (expoziție deschisă în sala Livada)

- expoziția retrospectivă Paul Erdős

- expoziția omagială Mihai Viteazul

În colaborare cu Filiala U.A.P. Satu Mare s-au realizat mai multe expoziții consacrate artiștilor profesioniști și amatori din județul Satu Mare.

IV. ACTIVITATEA CULTURAL - EDUCATIVĂ

- Colectivul muzeului județean Satu Mare, în cursul anului 1976 a desfășurat o intensă activitate cultural-educativă atât în cadrul muzeului cât și la diverse instituții și întreprinderi în localități din județul Satu Mare. Formele acestor activități au fost variate; prelegeri, conferințe, simpozioane etc. O permanență a activității cultural-educative a fost lecțiile de istorie ținute în cadrul muzeului în colaborare cu mai multe școli din municipiul și județul Satu Mare. Numărul acestor lecții s-a ridicat la 150. Au fost ținute peste 50 de prelegeri și conferințe în afara muzeului. Specialiștii muzeului județean Satu Mare au îndrumat activitatea cercurilor de istorie a elevilor de la Liceul nr. 2 Satu Mare, Liceul nr. 3, Liceul maghiar.

...///...

Dare de seamă privind activitatea muzeului în anul 1976

De asemenea au contribuit la organizarea muzeelor școlare din; Halmeu, Craidoreț, Culciu Mare, Paulian etc. Specialiștii muzeului județean au participat la sesiuni științifice organizate în București, Craiova, Baia Mare, Zalău, Tulcea.

Menționăm că specialiștii secției de etnografie au contribuit la organizarea "Zilelor culturii săteștine la București", în iunie 1976.

DIRECTOR,

Dezsa Radocav

Dare de seamă privind activitatea muzeului în anul 1976

Muzeul Județean Satu Mare
Piața Libertății nr. 21

ACHIZIȚII EFECTUATE DE MUZEUL JUDEȚEAN SATU MARE
în cursul anului 1977

Sectia etnografie 33.138⁵⁰ lei. S-au achiziționat casa
muzeu din comuna Apa, icoane pe sticlă, costume
populare, ceramici, icoane pe lemn, mobilier țără-
nesc.

Sectia de istorie 6.110 lei. S-au achiziționat un fond
de carte veche în număr de 27 bucăți, documente
originale în limbă latină, vase de ceramică din
evul mediu, medali comemorative, discuri de gram-
fon, una monedă de aur din sec. XVIII-lea, ceasuri
vechi cu pendulă sec. XVIII-lea, armă sec. XVIII-
un tablou litografic reprezentând principele
Stefan Bocskay, o parte din colecția revistei
"Foie pentru sinte, inimă și literatură."

Sectia de artă 10.000 lei- o lucrare a pictorului sătmă-
rean Aurel Popp.

DIRECTOR,
Doru Nedessy

Achiziții efectuate de muzeu în anul 1977

ACADEMIA ROMÂNĂ

premiul Emanoil Teodorescu
CAROL KARÁCSONYI

pentru lucrarea: *Flora și vegetația județului Satu Mare.*

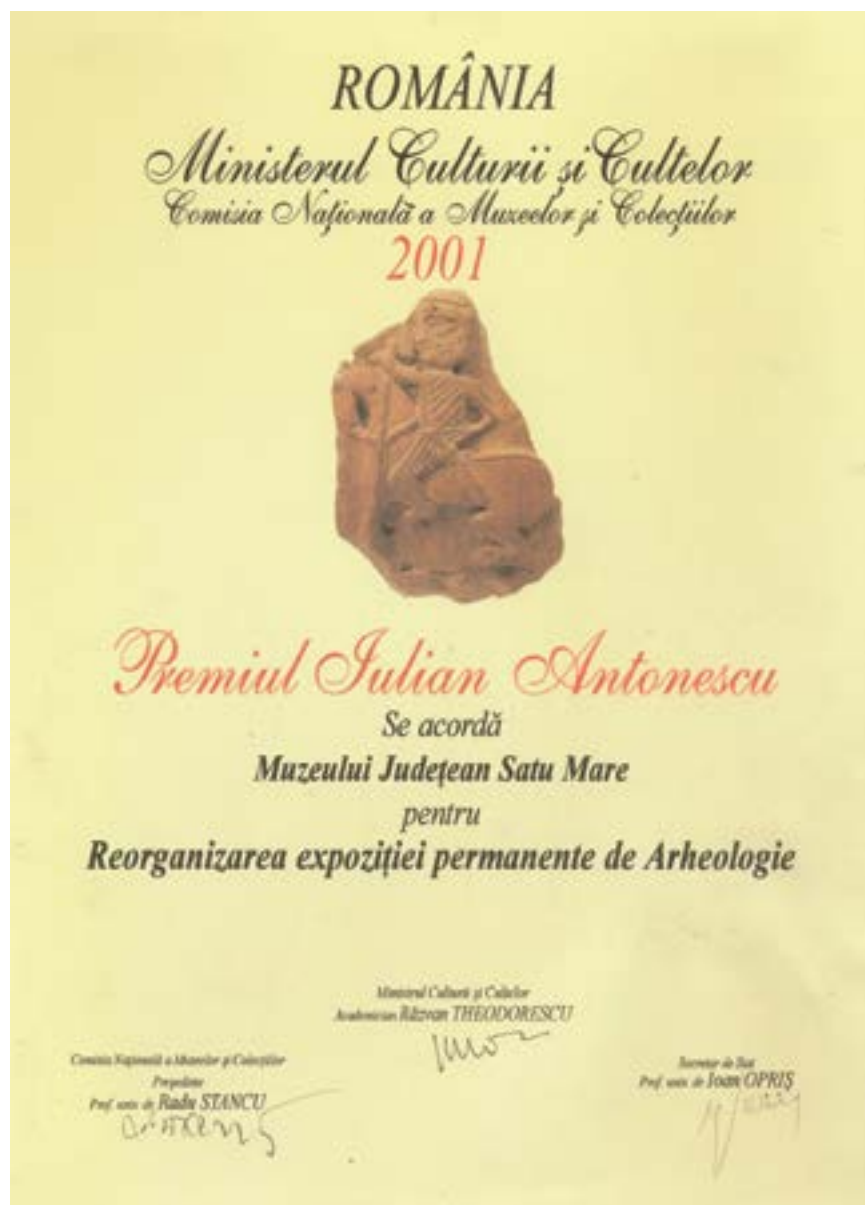
Act în Brevet nr. 04.XII.1997

nr. 1/2/1995

Decanul,
Ștefan Ștefan

Secretar general,
Emanoil Teodorescu

Premiu acordat de Academia Română lui Carol Karácsonyi pentru lucrarea „Flora și vegetația județului Satu Mare”, publicată în cadrul Editurii Muzeului Sătmărean

Premiu acordat de Ministerul Culturii și Cultelor, Muzeului Județean Satu Mare pentru reorganizarea expoziției permanente de arheologie

Diplomă acordată de Ministerul Culturii și Cultelor, Muzeului Județean Satu Mare pentru merite deosebite în cercetarea, conservarea, restaurarea, valorificarea și protejarea patrimoniului cultural național

PATRIMONIUL MUZEAL

Premiu acordat de Ministerul Culturii și Cultelor, Muzeului Județean Satu Mare pentru cercetarea zonei fortificației dacice de la Malaya Kopanya

Secția de arheologie

1. Lamă – Penge - Blade
Piatră cioplită (menilit).
D: L:9,4cm, l:3,7cm, G:1cm.
Paleolitic superior. Călinești-Oaş
– Hurca. N.I. 40942 (C.A.)

2. Răzuitoare – Kaporó- Scraper
Piatră cioplită (silicolit limnic).
Tip: racloar lateral drept.
D:6,1cm, l: 3,5cm, G:1,2cm.
Paleolitic superior (?). Călinești-
Oaş – Hurca. N.I. 40939 (C.A.)

3. Idol – Idol - Idol
Lut. Idol antropomorf ornamentat
prin împunsături și incizii fine,
reprezentând un element de
îmbrăcăminte
Neolitic, Halmeu. N. I. 49357
(C.V.)

160

4. Coarne de bour – Östulok szarv- Horns of urus

Coarnele provin din situl neolitic de la Tășnad-Sere. Bourul (Bos primigenius) este o bovină de mari dimensiuni, animal azi dispărut, strămoșul vacii domestice din zilele noastre. În așezările preistorice, precum situl neolitic de la Tășnad, apar depuneri rituale ale coarnelor de bour, fapt ce arată fascinația oamenilor din trecut față de măreția acestui animal deosebit. (C.A.)

5. Pintaderă – Bélyegző - Stamper

Lut. Pintaderă (ștampilă) bitronconică, ornamentată cu motive în zig-zag și cu perforație orizontală în zona mediană. D: L:8,2cm, G:3,6cm.
Neolitic timpuriu, cultura Starčevo-Criș. Tășnad-Sere. N.I. 40944 (C.V.)

161

6. Strachină – Tál - Bowl

Lut. Strachină bitronconică, cu slip brun lustruit, cu luciu metallic, ornamentată prin pictare cu negru, cu benzi late formând ogive umplute cu linii subțiri vălurite. În zona de bombare maximă sunt amplasate patru tortițe perforate. Neolitic mijlociu, Grupul Pișcolt. Pișcolt-Lutărie. N. I. 9958 (C.V.)

9. Podoabe – Ékszerek - Adornments

Aur. Piesele sunt de formă conică, cu îndoire în unghi drept la bază, realizate prin batere din foiță de aur. Sunt ornamentate cu 6 striuri, flancate de câte o bandă de șiruri de puncte. Podoabele aparțineau unei femei de 23-29 de ani, fiind descoperite în zona capului. Eneolitic, cultura Bodrogkeresztúr. Urziceni, M41/2014. N. I. 54794, 54795 (C.V.)

7. Podoabă – Ékszer - Adornment

Aur. Descoperită lângă omoplatul mâinii stângi, ușor spre piept. Piesa este compusă din două părți: un corp conic (cap ornamentat), cu îndoire în unghi drept la bază, prin cutare, ornamentat cu linii circulare. Corpul podoabei este de formă cilindrică ornamentat cu 6

10. Podoabe – Ékszerek - Adornments

Aur. Piesele au fost descoperite în mormântul unui copil de 3-4 ani, au corpul inelar, cu un orificiu central, cu o prelungire trapezoidală, cu 4 perforații ușor neregulate, realizate cu dornul prin ciocănire. Eneolitic, cultura Bodrogkeresztúr. Urziceni, M63/2014. N. I. 54792, 54793 (C.V.)

registre formate din 5 striuri fiecare. Este realizată prin batere din foiță de aur. D: L:4,5cm, G:1,223g. Eneolitic, cultura Bodrogkeresztúr. Cămin-Podul Crasnei, M6/1981. N. I. 33655 (C.V.)

8. Podoabe – Ékszerek - Adornments

Aur. Cele 2 podoabe sunt de formă conică, cu îndoire în unghi drept la bază, prin cutare, realizate prin batere, din foiță de aur. Vârful este aplatizat. D:h:0,8 cm, Dmax:2,1cm, G:0,533g. Eneolitic, cultura Bodrogkeresztúr. Urziceni-Vamă, M29/2005. N. I. 50515 (C.V.)

11. Inel de buclă - Hurkos hajtincskarika – Loop ring

Aur. Inel de buclă din tablă de aur arcuită în profil iar capetele lățite în formă de bărcuță. D: G:6,01g. Epoca mijlocie a bronzului. Cultura Suci de Sus. Medieșu Aurit-Togul lui Schweitzer. N. I. 44195 (L.M.)

12. Ceașcă – Csésze - Cup

Lut. Cu toarta supraînălțată, decorată pe corp cu linii spirale adânc incizate și spații excizate. D: h:8cm, DG:13,4cm, DB:3,6cm. Epoca târzie a bronzului, cultura Suci de Sus. Petea – Vamă. N.I. 49352 (L.M.)

15. Castron – Tál - Bowl

Lut. Corpul vasului are ca motiv ornamental principal o bandă meandrată, iar fundul vasului este decorat cu motivul solar. D: h:16,1cm, DG:19cm, DB:7,4cm. Epoca târzie a bronzului, cultura Suci de Sus. Culciu Mare-Sub grădini. N.I. 30095 (L.M.)

13. Amforetă – Amfora - Amphora

Lut. Gura și corpul sunt prevăzute cu registre decorative realizate prin excizie. D: h:16,6cm, DG:12,2cm, DB:7,1cm. Epoca târzie a bronzului, cultura Suci de Sus. Satu Mare-Borseg. N.I. 32501 (L.M.)

16. Rython – Rűthon - Rython

Lut. Vas folosit la libații, decorat prin scobirea suprafeței. D: h:8cm, DG:5,5cm. Epoca târzie a bronzului, cultura Suci de Sus. Lazuri-Lubi tag. N.I. 37698 (L.M.)

14. Vas amforoidal - Amfora szerű edény - Amphoroidal pot

Lut. Decorul este realizat prin excizie, tema ornamentală principală reprezentând-o spiralele înlănțuite. D: h:35,3cm, DG:51cm, DB:11cm. Epoca târzie a bronzului, cultura Suci de Sus. Petea-Vamă. N.I. 41405 (L.M.)

17. Fragment spadă – Kard töredék - Sword fragment

Fier. Lipsește mânerul și jumătatea dinspre vârf a lamei. Lama cu două tăișuri se îngustează treptat spre vârf. Pe ambele suprafețe există o șanțuire mediană lată. Pe ambele suprafețe în șanțurile lamei sunt încrustate

cu aur literele SHR respectiv AOV, semnificând Sanca Hristi Regis Arma Omnia Vincit (Arma Sfântului Rege Hristos învinge întotdeauna). Sec. XIII-XIV. Satu Mare (Mintiu), str. Ady Endre. N.I. 32547 (Sz.P.)

18. Tetradrachmă barbară – Barbăr tetradrachma - Barbarian tetradrachma

Argint, batere. Moneda a fost descoperită incidental, cercetările ulterioare pe amplasament au rămas fără rezultate. Descriere avers: Cap uman în profil spre stânga, ușor stilizat cu cunună de lauri și barbă. Cununa este redată cu trei șiruri de proeminențe ovale, ascuțite la capete, așezate orizontal. Deasupra acestora părul redat prin linii drepte, iar la ceafă prin linii ușor arcuite. Chipul uman are nas puternic, bine conturat, gura este redată prin două globule, ochiul printr-un triunghi în care se află o globulă, obrazul proeminent, barba realizată prin mici proeminențe inoforme, gâtul este marcat printr-o linie șerpuită. Descriere revers: Cal și călăreț trap stânga, corpul calului puternic arcuit capul

apare ca un cioc de pasăre cu globulă, picioarele calului au încheieturile redade prin globule iar copitele prin triunghiuri, coada stilizată. Pe cal călărețul este pe stânga, corpul bine proporționat, brațele lipsesc, capul este redată printr-o globulă, Poartă un coif stilizat cu crinieră în formă de S alungită mult în spate, Deasupra coamei calului se vede o ramură mult stilizată, Deasupra capului călărețului apare o pasăre în profil spre stânga, fără picioare, cu aripile strânse și gâtul lung și arcuit. D: 24 × 23mm; G: 12.49g.

Sf. sec. al III-lea – primele trei sferturi ale sec. al II-lea î. Hr. Homorodu de Jos- Pădurea Nemților, N.I. 34632. (R.G.)

19. Fibulă și cataramă – Fibula és övcsat – Fibula and buckle

Argint. Piese (fibulă cu semidisc și o cataramă) au fost descoperite într-un mormânt de înmormântare. Fibula pereche se află la Muzeul Național de Istorie din București. Epoca timpurie a migrațiilor, sec. V d. Chr. N. I. 186, 196. Dindești – Grădina lui Negreanu (R.G.)

20. Fibulă puternic profilată - Erősen profilált fibula - Highly profiled fibula

Bronz. Partea inferioară ornamentată pe margini cu o linie în zig-zag. Epoca romană imperială. Lazuri-Lubi tag. N.I. 40915 (R.G.)

21. Tezaurul monetar de la Ghirișa – Magyargéresi pénzlelet - The monetary treasure from Ghirișa

Argint. Este format din 856 de monede romane. Greutatea monedelor este cuprinsă între 1,9 și 3,96g, greutatea totală a tezaurului este de 2462g. Cea mai veche monedă datează din 69 –

71 a. Chr. (Vespasianus), cea mai nouă din 201 p. Chr. (Septimius Severus). Ghirișa – Voiudu Mare. Tezaurul de monede romane de la Ghirișa a fost scos din pământ în anul 1978, de lama unei buldozer, cu ocazia unor lucrări de construcții. Monedele au fost depuse probabil într-o pungă de piele, într-o groapă adâncă de 0,8 m. Monedele se pot data între anii 69/71 – 201 d. Chr. și au fost bătute de împărații Vespasianus, Traianus, Hadrianus, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Lucius Verus, Commodus și Septimius Severus. Acest tezaur, îngropat în afara granițelor Imperiului Roman se remarcă prin numărul mare de piese, care ne duce spre ipoteza, că a fost plătită unor șefi locali ca „stipendium” de romani, sau a fost adus din Dacia cu ocazia unor incursiuni de jaf a triburilor de daci liberi și germanici. N.I. 33759-34614 (R.G.)

22. Fibulă – Fibula - Fibula

Argint. Fibulă cu portagrafă înaltă, în formă de arbaletă, ornamentată în tehnica filigranului. A fost descoperită în umplutura unei locuințe adâncite în pământ. D: h: 5,6cm, L cepelor de la cap:5,4cm, L cepelor de pe portagrafă: 2,05cm, L portagrafei: 2,3cm, l:0,85cm. Epoca romană. Culciu Mare – Boghilaz. N. I. 10964 (R.G.)

23. Castron – Tál (Terra sigillata) - Bowl

Lut. Terra sigillata. Vas de tip bol Dragendorff 37, cu glazură roșcată, deschisă și lucioasă ornamentat cu cercuri întretăiate și distanțate. Epoca romană imperială. Corund-Pe Izvoare. N. I. 32196 (R.G.)

24. Oală cu capac - Fedős fazék – Pot with lid

Lut. Pastă fină, cenușiu brună. Modelată la roată, corp globular, buză retezată. Folosită ca urnă funerară. Epoca romană imperială. Medieșu Aurit – La Leșu, M26. N. I. 32523, 32524 (R.G.)

25. Inele – Gyűrűk - Rings

Inele din aur cu piatră prețioasă de culoare verde. Sec. XVI-XVII, descoperite la biserica reformată din Acâș, M10, M19. N. I. 30, 33. (Sz.P.)

26. Ace de coc – Hajtűk – Bun needles

Nouă ace cu capuri sferice largi au fost descoperite în cimitirul de la Carei-Bobald. Șase dintre ele au fost descoperite în anul 1966, cu ocazia cercetării așezării de tip tell din epoca bronzului, o altă piesă a fost descoperită în 1994, iar alte două în 1997. Șapte dintre aceste piese spectaculoase se află în expoziția tezaur al Muzeului Județean Satu Mare. Ele sunt realizate din bronz cu suprafață argintată sau aurită cu capuri largi în formă sferică și decorate cu motive filigranate, ajurate, bulbi aplicate și caboșoane cu pietre prețioase sau sticlă. Calitatea execuției și materialele prețioase folosite arată valoarea extraordinară a pieselor care serveau ca podoabă a portului feminin, în special pentru fixarea voalului sau a eșarfei. (Sz.P.)

Secția de istorie

27. Privilegiu acordat orașelor Satu Mare și Mintiu de împăratul Ferdinand I și de cancelarul Nicolaus Olahus - 16 septembrie 1549 / Ferdinánd császár és Nicolaus Olahus kancellár által Szatmár és Németi városoknak adott kiváltságlevelé - 1549. szeptember 16 / Privilege granted to the cities of Satu Mare and Mintiu by Emperor Ferdinand I

and Chancellor Nicolaus Olahus - September 16, 1549

Document prin care împăratul Ferdinand I reconfirmă vechile drepturi și privilegii ale orașelor Satu Mare și Mintiu (in eorum antiquis privilegiis et libertatibus). Privilegiul este semnat de împăratul Ferdinand I și de

cancelarul Nicolaus Olahus și este acordat orașelor Satu Mare și Mintiu (oppidorum Zathmar et Nemethy). Pergamentul este în stare bună de conservare și reprezintă unul dintre puținele privilegii păstrate ale orașului Satu Mare. Este extrem de important pentru că este contrasemnat de umanistul de origine română Nicolaus Olahus, episcop de Zagreb și cancelar al Ungariei. D: L: 36cm, l: 47cm. N. I. 30367 (V. C.)

28. Față de masă / Asztalterítő / Tablecloth - 1690

Fața de masă are formă pătrată, este realizată manual din suport de pânză albă pe care sunt brodate motive florale și o inscripție. La cele patru colțuri și în centrul celor patru laturi, pe marginea acestora, se repetă același motiv floral, realizat prin brodată cu fir metalic și fir

170

din mătase roșie, intercalat de inscripția tot brodată, cu fir metalic auriu, care conține mențiunea donației către biserica reformată din Satu Mare, numele donatorului și anul donației, 1690. În centru este brodat un motiv floral dispus sub formă de spirală. N. I. 30484 Mo (S.T.)

29. Apostol - Manuscrisul de la Bocicoel / Apostol – Kisbocskói kézirat / Apostol - The Bocicoel Manuscript - 1692

Manuscris în limba română cu caractere chirilice al dascălului Vasile Moldoveanu din Bocicoel, județul Maramureș. Cuprinde în partea întâi, Faptele și Epistolele Sfinților Apostoli din Noul Testament, iar în partea a doua, sinaxarul lunilor. Fiecare capitol începe cu inițiale decorative. Cuprinde

numeroase ilustrații manuale și însemnări ale autorului. Legătura este din piele de culoare naturală, decorată cu motive florale și geometrice prin imprimare seacă. În centrul copertei este reprezentată prin aceeași tehnică, scena Răstignirii lui Christos. Copertile sunt de lemn. Se păstrează cheotoarea metalică. Exemplarul îmbogățește patrimonial de carte veche românească din nord-vestul Transilvaniei. Din punct de vedere lingvistic, utilizează o limbă degajată de particularitățile subdialectale. Starea de conservare este bună. Se păstrează în întregime legătura, filele sunt în stare bună. Primele cinci file sunt deteriorate pe margine, în dreptul cheotoarei. D: L:32cm, l:20,5cm. Oglinda paginii etalon: L:31cm, l:19cm. N. I. 227 (P.V.)

171

30. Diplomă acordată orașului Satu Mare de către împăratul Carol al VI-lea - 2 ianuarie 1721 / VI. Károly császár kiváltságlevelé Szatmárnémetinek – 1721. január 2 / Diploma awarded to the city of Satu Mare by Emperor Charles VI - January 2, 1721

Diploma conține 11 pagini cuprinzând privilegiile de natură administrativă, fiscală și jurisdicțională acordate de către împăratul Carol al VI-lea odată cu statutul de Oraș Liber Regal pentru Satu Mare. Titlul documentului redat pe copertă este următorul: Diploma Regiae et Liberae Szathmarnemeti. Actorum diplomaticorum No.41. Coperțile sunt realizate din carton alb, decorat cu două chenare realizate prin îmbinarea

unor motive vegetale și florale, incizate și îmbibate cu cerneală aurie, aflate unul în interiorul celuilalt. În chenare, în afara titlului documentului se află, în centru, stema Imperiului Romano-German. Coperțile sunt legate cu 4 panglici din mătase galbenă. Sigiliul imperial din ceară roșie este legat de copertă printr-un șnur multicolor, iar suportul circular este realizat din lemn. Autor: Illeshazy Comes Nicolaus; Hunyady Ladislau D: L: 31cm; I: 23cm; D sigiliului: 13cm. N. I. 30460 Mo (D. I.)

31. Ladă de breaslă – Céhláda – Guild chest- 1794

Lada are formă de paralelipiped dreptunghic, cu laturile sinusoidale. Este realizată din lemn de brad, iar profilatura tălpii și a coroanei din lemn de tei. Este furniruită cu nuc. Pe una dintre laturile mari ale paralelipipedului există un ornament de tip ramă, realizat

cu furnir de lămâi și abanos. În ramă este încadrată data fabricației, 1794, din fileu de alamă. Pe partea opusă, într-un ornament de același tip, sunt

reprezentate simbolurile breslei fierarilor (două chei și un ciocan) și ale breslei tâmplarilor (rindea și compas). Șildurile sunt fabricate manual, sub formă de frunză de acant. Pe laturile scurte ale paralelipipedului este prevăzută cu două mânere din fier forjat. În interior, pe lateral există un sertăraș pentru acte. Pe capac există un sertar secret, cu încuietoare cu cheie, decorată cu o frunză de acant. D: L:67; LA:42; I:45. (D. I.)

32. Iconostas - sec. XVIII – Ikonosztáz – 18. Század - Iconostasis - 18th century

Iconostasul a aparținut bisericii greco-catolice din lemn de la Tarna Mare, fiind mutat odată cu biserica la Văgaș în anul 1909. Iconostasul cu dimensiunile de 450 cm înălțime și 520 cm lățime are elemente confecționate din

două tipuri de esență lemnoasă: lemn de molid și lemn de tei (elementele traforate și ramele profilate ale icoanelor). Este structurat pe 4 registre: primul este cel al icoanelor împărătești și al ușilor diaconești și împărătești, al doilea registru este compus din 11 icoane cu scene din viața lui Iisus, al treilea conține 6 apostoli încadrând o scenă cu Deisis iar al patrulea conține 12 prooroci grupați câte 3 încadrând o icoană centrală cu imaginea lui Dumnezeu Tatăl.

Elementele componente sunt conservate în întregime, o parte sunt restaurate și câteva icoane sunt în curs de restaurare. Iconostasul a fost clasat în categoria Tezaur a patrimoniului cultural național. În urma investigațiilor realizate în anul 2021 de dr. Baboș Alexandru a fost descoperit numele probabil al meșterului care a realizat acest iconostas: „ȘTEFAN MALIAR”, scris abia perceptibil cu caractere chirilice pe unul dintre elementele inter-registrale, clasând astfel acest tip de iconostas într-unul de tip „alpha”. N. I. 0595Mo (C.B.)

33. Harta geografică a comitatului Satu Mare - sec. XVIII - Szatmár vármegye földrajzi térképe - 18. Század - Geographical map of Satu Mare county - 18th century

Hartă realizată manual, pe carton, color, a fostului comitat Satu Mare la finalul secolului al XVIII-lea. Suportul de carton are formă rectangulară,

cu un chenar negru gros de 5 mm, care încadrează atât harta în întregime, cât și legenda din partea dreaptă jos, într-un chenar separat. Harta geografică și administrativă cuprinde principalele forme de relief redade cu culori și însemne specifice (formațiunile deluroase, munții, zonele împădurite) și principalele cursuri de apă, printre care și fosta mlaștină Ecedea, Someșul, Crasna și Turul, consemnate exact, dar schematic, fără multitudinea de meandre caracteristice. Harta este una dintre puținele reprezentări ale comitatului datând din secolul al XVIII-lea, anterior marilor schimbări de cadru natural determinate de desecarea mlaștinii Ecedea, canalizările râurilor importante și despăduririle care au modificat total aspectul zonei începând cu secolul al XIX-lea. Din punct de vedere administrativ, sunt individualizate prin marcaje separate satele, târgurile și orașele, granițele de oraș și drumul care lega comitatul de Transilvania. Sunt marcate de asemenea minele din Baia Mare, Baia Sprie și Căvnic, precum și fabrica de sticlă de la Huta. Harta este opera inginerului Anton Zanathy care, aflat în serviciul conților Karolyi, și în calitate de inginer al comitatului Satu Mare, a făcut parte din comisia de specialitate care a proiectat activitatea de desecare a mlaștinii Ecedea. Inscricția care precedă legenda: „Plan ideal al comitatului Satu Mare, cu drumul Arhiducelui Maximilian dinspre Bihor spre Maramureș și spre Transilvania” este sugerată și de harta în sine, prin marcarea cu roșu a itinerariului. Arhiducele Franz Maximilian, fiul reginei Maria Theresa a vizitat comitatul Satu Mare în perioada 28-30 mai 1777. N. I. 15393Mo (Sz.P.)

34. Poezie scrisă de Kölcsey Ferenc - Kölcsey Ferenc verse kéziratban - Poetry written by Kölcsey Ferenc

Manuscrisul cuprinde versuri scrise de poetul maghiar Kölcsey Ferenc. Textul este scris cu mâna pe ambele părți ale filei, în limba maghiară. Pe cuprinsul paginilor se observă pete de cerneală de aceeași culoare ca și cea cu care sunt scrise versurile. Acestea au un conținut patriotic. Manuscrisul este introdus într-o ramă dreptunghiulară, confecționată din metal, fiind acoperit cu sticlă, astfel încât să se poată citi textul de pe ambele părți ale filei. În colțuri, rama este decorată cu aplici de metal de formă dreptunghiulară,

cu colțurile rotunjite. N. I. 32.431Mo (P.V.)

35. Brâu Kölcsey Ferenc - Kölcsey Ferenc öve - Kölcsey Ferenc belt

Brăul este confecționat din lână împletită. În partea centrală, este brodat cu fir de aur sub forma a opt casete care conțin motive florale. Tot în partea centrală este aplicat un șnur confecționat din

același material ca și brăul. Unul din capetele acestui șnur se termină cu doi ciucuri confecționați din fir de aur, iar celălalt capăt este legat de brâu la una dintre extremități. În această regiune, șnurul este legat cu trei inele din fir de aur. La celălalt capăt, brăul prezintă un nasture, confecționat tot din fir de aur. Acesta, împreună cu șnurul și cele trei inele formează închizătoarea brăului. Brăul prezintă și o aplică din metal, sub forma unei decorații. Aceasta este alcătuită din patru părți concentrice, decorate cu motive florale, vegetale și geometrice. Florile și frunzele de pe una dintre părți sunt vopsite cu culorile roșu și verde. Pe parte din față a aplicii, realizată sub forma unei cruci, se poate identifica, în regiunea superioară coroana regală, din care însă lipsesc părți componente. N. I. 32.432 Mo (P.V.)

36. Cunună de lauri din argint - Ezüst babérkoszorú - Silver laurel wreath

Cununa de lauri este confecționată din argint. Este compusă dintr-un suport cilindric pe care sunt fixate aproximativ 43 de frunze de măslin. Din loc în loc sunt montați 9 butoni care o decorează. Frunzele sunt incizate sub forma unui model care sugerează nervurile ce se traversează frunzele naturale. Butonii și frunzele sunt montate pe suport sub

formă de mai multe mănunchiuri care sunt prinse pe alți suportți de mici dimensiuni. Această piesă a intrat în colecția muzeului în anul 1905, ea fiind obținută de Asociația Muzicală din Satu Mare ca premiu la un concurs organizat la Szeged. N. I. 31.887Mo (P.V.)

37. Relicvariu – Ereklje - Reliquary

În partea centrală se regăsește imaginea unui sfânt care ține în mâini, în poziție de rugăciune, o cruce. Imaginea sfântului este de realizată în stilul folosit în confesiunea romano-catolică. Ea este înconjurată de o broderie realizată din fir de aur, pe care sunt aplicate, în jurul portretului sfântului, mărgeluțe albe. Pe părțile laterale se regăsesc bucați de

relicve ale unui număr de șase sfinți: Sf. Faustini, Sf. Victoris, Sf. Gordiani, Sf. Praferi, Sf. Primati, Sf. Felicis. Ele sunt montate sub forma unui medalion, confecționat din sticlă transparentă, muchia fiind realizată din metal. Medalionul este prins cu un lanț relativ subțire din metal. N. I. 32.623Mo (P.V.)

38. Altar portativ care a aparținut lui Augustin Paul – Augustin Paul hordozható oltára - Portable altar belonging to Augustine Paul

Altarul portativ sau scaunul de rugăciune este confecționat din lemn smălțuit, cu ornamente florale (lalea). Este format dintr-un corp paralelipipedic și soclu cu vitrină integrată, crucifix fiind așezat pe partea superioară. Deasupra vitrinei se află un medalion central cu motiv floral în altorelief. Altarul e bordurat cu șipcă în relief. Cele două cruci au model ortodox treflat și brațe egale. Mobilierul este înzestrat cu icoane de dimensiuni restrânse, în număr de 3: Isus, Fecioara Maria, Sf. Teresa, 3 sfeșnice mici cu un foc. Altarul a aparținut preotului dr. Augustin Paul. A fost folosit ca substitut reductiv al altarului și al iconostasului în practica bisericii ortodoxe. Postamentul de îngenunchiat este îmbrăcat în catifea de culoare maro. Crucea este din lemn de culoare maro, icoana din lemn pictat. Masa este acoperită cu mătase de culoare vișiniu cu motive vegetale galbene, cu o bordură de ciucuri galbeni, prevăzută în partea centrală cu un pupitru

cu cheie. Cheia lipsește, atât de la masă, cât și de la vitrină. Altarul este de proveniență catolică, iar Răstignirea de factură ortodoxă a fost adăugată după anul 1948, anul treceri lui Augustin Paul la ortodoxie. N. I. 31.178 Mo (M.S.)

39. Carte manuscris realizată de Tompa Mihály - Tompa Mihály kézírata - Manuscript book by Tompa Mihály

Pe pagina de titlu are desenat o chitară și un răsărit de soare. La pagina 86, există o ilustrație cu un peisaj montan (color). Pagina 142: ilustrație înfățișând un personaj din mitologia antică (color). Pagina 208: peisaj idilic (alb-negru). Pagina 259: peisaj idilic (color). Pagina 307: peisaj idilic (color). Însemnări: "A' dalok virágok / Pyökerek a sziv / Napjok a szerelem".

Ajánlás. "Minden virágár élesemnek / A mellyek, Számonra termnek / Darátság!

Szerelem! / Tineksek szenselem". / Tompa Mihály. / "Fellobban a' gondolaz fáklyája, 'Smina a Sziv'rv'ny a dal 'l elő." / Kölcsey. Exemplarul este un manuscris în care autorul, Tompa Mihály, a adunat 240 de poezii de dragoste și pe care l-a închinat doamnei Böszörményi Katalinn. Textul poezilor și dedicația sunt scrise cu mâna de către poetul Tompa Mihály. Exemplarul conține și un cuprins în care sunt trecute titlurile poeziilor, în ordine alfabetică, și paginile la care se află. Cartea are copertile cartonate, învelite în catifea de culoare turcoaz. În partea centrală a primei coperti este aplicat un medalion din metal auriu pe care este inscripționat, cu culoare neagră, titlul și autorul: Emlékül

Böszörményi Katalinnak, Tompa Mihály. Pe părțile laterale ale se păstrează închizătorile cărții, confecționate din metal auriu, sub forma unor ornamente florale. Pe muchia celei de a doua coperti se păstrează doar urmele und e au fost amplasate celelalte două închizători. Pe forșatul ambelor coperti și pe pagina de gardă este lipită mătase. Tranșa este aurită. N. I. 30.184 Mo (P.V.)

40. Crucifix care a aparținut lui Vasile Lucaciu –Vasile Lucaciu tulajdonát képező feszület - Crucifix that belonged to Vasile Lucaciu

Crucifixul este format din două părți: crucea și corpul lui Isus. Crucea este confecționată din lemn vopsit în culoarea negru. Are două părți: brațul lung, vertical, și brațul scurt, orizontal. Pe cruce este aplicată o statueta mică reprezentându-l pe Isus cu mâinile ridicate ca pentru răstignire. Corpul este prins de brațul lung al crucii, iar mâinile sunt lipite pe brațul scurt. Picioarele Mântuitorului sunt așezate pe un suport piramidal confecționat tot din metal. În partea de sus este aplicată o altă piesă din metal, realizată sub forma unui document

antic, având în partea centrală inscripția I.N.R.I. Crucifixul reconstituie

imaginea răstignirii lui Isus, acesta fiind reprezentat cu cununa de spini (fapt caracteristic confesiunii catolice), capul sprijinit pe brațul drept, înveșmântat doar cu o bucată de pânză. N. I. 30.564Mo (P.V.)

41. Fotoliu Vasile Lucaciu – Vasile Lucaciu karosszéke – The armchair of Vasile Lucaciu

Spătarul fotoliul este tapițat cu catifea de culoare vișinie, prezentând o ramă canelată din lemn. Șezutul este, de asemenea, tapițat cu catifea de culoare vișinie. Cele patru picioare sunt confecționate din lemn lăcuit, cele din față fiind curbate. De o parte și de alta, fotoliul prezintă două brațe, tapițate în partea superioară. La un capăt ele sunt prinse de spătar, iar celălalt capăt este fixat pe un suport din lemn lăcuit, sculptat și scobit în partea frontală. Zona de îmbinare a tapiseriei cu lemnul este acoperită de un șnur de mătase de culoare vișinie. N. I. 30.622 Mo (P.V.)

42. Scrisoare adresată de Aurel Popp soției sale - Aurel Popp levele feleségének - Letter from Aurel Popp to his wife

Scrisoarea este scrisă de mână de către artistul Aurel Popp, fiind adresată soției sale, Madzsar Irén. Ea cuprinde informații despre evenimentele petrecute pe frontal italian, din primul război mondial, acolo unde a activat și artistul sătmărean. Scrisoarea nu a fost trimisă cu poșta militară, ci prin intermediul unor prieteni, deci ea nu este cenzurată de către autoritățile militare. Cuprinde opt file, scrise cu cerneală neagră, pe hârtie simplă. A fost

45. Tabacheră din argint aurit care a aparținut lui Dariu Pop – Dariu Pop aranyozott ezüst tubákos doboza - Gilded silver cigarette case belonging to Dariu Pop

Tabachera din argint a aparținut lui Dariu Pop. Are formă dreptunghiulară, bombată la capete. Capacul este decorat cu motive vegetale în partea centrală, cu decor poansonat mai vizibil în partea centrală, ușor profilat în zona deschizătorii, prins în balamale. În partea centrală este gravat manual numele Dariu Pop, cu scris de mână. Colțurile sunt decorate

cu motive vegetale, în întregime cu decor poansonat. Interiorul este compartimentat în două părți. Obiectul a dobândit valoare de patrimoniu memorial prin apartenență. Profesorul, ziaristul, compozitorul și omul de cultură Dariu Pop, născut în data de 16 aprilie 1887, în Măgura Ilvei, se stabilește în anul 1919 la Satu Mare unde este numit de Consiliul Dirigent inspector școlar (1919-1940), contribuind la organizarea învățământului românesc din județ, la editarea de manuale și la construirea de noi școli (aproximativ 140). De numele său se leagă o stradă, o școală generală, un bust de bronz amplasat în fața Inspectoratului Școlar Județean Satu Mare. Este realizată din argint aurit, compoziția fiind de 94.9% argint. N. I. 31951Mo (M.S.)

46. Cartea de aur a Reuniunii de Cântări și Muzică „Vasile Lucaciu” Satu Mare - A szatmárnémeti „Vasile Lucaciu” dal - és zenész egyesület aranykönyve - The golden book of the Reunion of Songs and Music “Vasile Lucaciu” Satu Mare - 1934

Coperta manuscrisului, realizată din tăblii de lemn, învelite în piele neagră, cu patru nervuri profilate și incrustații realizate la rece. Pe coperta 1 apare textul REUNIUNEA ROMÂNĂ DE CÂNTĂRI ȘI MUZICĂ „VASILE LUCACIU” SATU MARE, CARTE DE AUR 1934, imprimat cu litere aurii. Forzațul volumului este realizat pe hârtie lucioasă cu motive florale aurii. Manuscrisul conține 578 de pagini. Dintre acestea sunt numerotate de către Emil Tișcă 165, cu cerneală de aceeași culoare cu cea a textelor semnate de el. Ulterior au fost numerotate în continuare paginile 167-207, semnate de dirijorul

Adrian Demian, doar pe paginile pare. Volumul cuprinde Contribuții la istoricul Reuniunii (Emil Tișcă pp. 5-8), Discursul festiv al D-lui profesor Gavril Barbul la jubileul de 10 Mai 1934 (pp9-14), Raportul Președintelui [Emil Tișcă] către

Adunarea generală din 25 ianuarie 1933, apoi raportul din 1934, 1935, 1936, 1937 (pp.14-102). Urmează alte două texte semnate de Emil Tișcă referitoare la perioada 1940-1944 (pp.153-165), după care Adrian Demian prezintă raportul pe anul 1946 și pe cel din 1947 (pp. 167-207). Volumul conține și un număr de 180 de fotografii. Între acestea distingem fotografiile președintelui Emil Tișcă din anul realizării volumului, o reproducere a unui bust al patronului Reuniunii, dr. Vasile Lucaciu, proiectat de către artistul plastic Mindak, a dirijorului Adrian Demian, precum și, în formele cele mai mari, fotografii cu colectivul Reuniunii la anumite momente festive. N. I. 14.384 C (C.P.)

47. Diplomă de autorizație a Conservatorului particular de muzică „Vasile Lucaciu” din Satu Mare - A szatmárnémeti “Vasile Lucaciu” Magán Zenei Konzervatórium engedélyezési oklevele - Authorization diploma of the Private Conservatory of Music “Vasile Lucaciu” from Satu Mare - 1936

Textul standard al Diplomei este încadrat de un chenar format din 5 registre: 1 și 5 de culoare gri decorat cu motive geometrice; 2 și 4 realizate cu cerneală aurie, motive geometrice, iar registrul nr. 3 este imprimat cu cerneală albastră, decorat tot cu motive geometrice sub formă de brâu. În centrul Diplomei se află textul standard, tipărit cu

cerneală albastră și completat manual cu cerneală neagră. În partea stângă, jos, se observă semnătura ministrului, iar în partea dreaptă, jos, semnătura directorului general. La baza Diplomei este notată denumirea imprimeriei: Scrisul Românesc S.A. Craiova. Diploma are nr. de înregistrare 252/936 și a fost acordată Conservatorului particular de muzică „Vasile Lucaciu”, Satu Mare, având dreptul să funcționeze cu gradele de învățământ elementar și secundar, secțiile a, b și c. N. I. 30357C (C.P.)

48. Jurnal (Caiet testamentar) care a aparținut lui Emil Tișcă - Emil Tișcă naplója (végrendeleti füzet) - Journal (Testament Book) that belonged to Emil Tișcă

Prima copertă este cartonată în partea exterioară, fiind învelită în piele de culoare verde. Caietul conține 114 pagini, iar în pagina de titlu este prezentat cuprinsul jurnalului care este structurat în patru părți. Din jurnal lipsesc paginile 5-6, 11-12, 15-18, 25-26, 79-80, ele fiind probabil

rupte intenționat de către autor după 1945 din considerente politice. În prima parte de la pagina 1 la pagina 28 sunt dedicații din partea apropiaților lui Emil Tișcă cu ocazia împlinirii vârstei de 50 de ani. Este vorba de personalități marcante ale societății sătmărene în perioada interbelică: Aurel Simtion (de la care a și primit acest caiet cadou), Ștefan Cherecheș (Benea) – primarul municipiului Satu Mare, Octavian Ardelean – prefectul județului Satu Mare ș.a. Parte a doua cuprinde testamentul lui Emil Tișcă (pag. 29-37) scris la Brașov în data de 8 septembrie 1943, unde se afla în refugiu după Arbitrajul de la Viena. Partea a III-a conține note autobiografice (pag. 39-65) – Brașov 8 septembrie 1944, iar în ultima parte sunt notate câteva cugetări aparținând unor personalități ale culturii universale (pag. 66-114). Începând cu partea a doua a jurnalului textul este încadrat în chenar cu cerneală (pag. 29-91) sau tuș (pag. 92-114). Textul este scris cu cerneală albastră, neagră și verde. N. I. 30.147 Mo (C.P.)

Secția de etnografie

49. Teasc - Szőlőprés – Grape press

Format dintr-un schelet din grinzi masive din lemn de stejar și gorun tăiat, strunjit, cioplit cu barda și gravat având ca suport două grinzi longitudinale

și două transversale; un stâlp fixat la sol, o crăcană (furcă) având la capăt o punte (broască) fixată în cepi mari de lemn și șurub vertical. Inscricționat și datat: Vitalyos Istvan csinalta aödni 1796 die 6 ianuar. Proveniență: Viile Halmeului. D: L: 400cm, l: 200cm, h: 295cm. N.I. 1 (M.L.P)

50. Icoană Arhanghelul Mihail - Üvegre festett ikon „Mihály Arkangyal” - Icon Archangel Michael

Icoană pictată pe sticlă de glăjărie, velurată. Icoana îl reprezintă pe Arhanghelul Mihail cu sabie în mâna dreaptă și potir în mâna stângă. Desenul este relativ simplu, ductul fluent. Fondul este realizat din foiță de aur decorat cu motive florale. Cromatica: vermillion, alb murdar, albastru ceruleum, verde. Inscricție: ARHANGHEL MIHAIL 1800 (caractere chirilice). A fost realizată în centrul de iconari de la Ierņuțeni, Mureș. D: L:65cm, l:47cm N.I. 279 (D.K.)

51. Cahlă – Kályhacsempe – Stove tile

Cahlă smălțuită verde, ornamentată cu motive fitomorfe, florale, geometrice. Decorul central este marcat de o bordură realizată cu motive geometrice X. Compoziție florală dispusă simetric pe o axă, motivul floral central este așezat într-o cupă cu talpă. În partea inferioară a decorului se află datarea 1877, iar în partea superioară inițialele MJ. La momentul achiziției cahla era clădită într-un cuptor cu alte 23 de piese de proveniență diferită. D: L: 31cm; l: 21,5cm; Gr: 4,5kg. N. I. 983S (M.L.P.)

52. Presă pentru struguri - Szőlőprés – Grape press

Confecționat din lemn de stejar, tăiat, cioplit manual cu îmbinări tâmplărești nut și feder. Baza este un trunchi gros pe patru picioare pe care sunt așezate coșul realizat din scânduri groase de stejar, șurubul din lemn și mecanismul de presare. Presa este datată 1925. D: L:124cm; l:65cm, h:143cm. N. I. 459 (T.Z.)

53. Ladă de zestre – Hozományos láda - Dowry box

Lada este de formă dreptunghiulară confecționată din lemn de brad. Pe fața lăzii, motivul central gravat în formă de scoică simetrică, iar în stânga și dreapta ei într-un chenar gravat o compoziție florală și vegetală pictată în culorile: roșu,

albastru, verde, alb pe un fond crem. În interiorul capacului se află o compoziție florală pe fond crem, în partea centrală inclus într-o coroană din frunze verzi se află marcată datarea lăzii (1849), iar pe margini compoziție florală și vegetală cu frunze de acant și flori de culoare ocru, crem și maro-verzui. Lada este atribuită comunității șvăbești. D: L:76cm; l:44cm; h:40cm. N. I. 841 (T.Z.)

54. Ladă pictată – Festett láda – Painted box

Confecționată din lemn de brad în atelier de tâmplar, pictată cu motive florale și vegetale, pe fond albastru, datată 1915. Lada este atribuită comunității maghiare. D: L:94cm; l:38cm; h:103cm. N. I. 2434 (Sz.L.)

55. Ladă de zestre - Hozományos láda - Dowry box

Ladă de zestre realizată de meșterii din Băița de sub Codru, fag îmbinat prin nut și feder, horjat, gravat cu motive geometrice în formă de X, pomul vieții. D: L:112cm l:52cm h:64cm. N. I. 1591 (M.L.P.)

56. Scaun cu spătar - Háttámlás szék - Chair with backrest

Lemn de fag cioplit cu barda, tăiat cu fierăstrăul. Spătarul în formă de clepsidră are la partea superioară un traforeu în formă de triunghi, iar deasupra este încrestat în zimți. Șezutul este trapezoidal fără ornament. D: L:43cm; l:38cm; h:65cm. N. I. 227. (T. Z.)

57. Scaun maghiar – Magyar motívumos festett szék - Hungarian chair

Scaunul cu spătar are patru picioare octogonale care se subțiază la capete. Spătarul este fixat de șezut cu ajutorul unui interviu comprehensiv trapezoidal. Șezutul are formă trapezoidală cu colțuri rotunjite. Partea centrală a spătarului are un traforeu în formă de inimă și conturul spătarului traforat este asemănător tot cu o inimă. Atât șezutul cât și spătarul este pictat cu ornamente florale și vegetale de culoare: roșu, galben, verde, alb, albastru, roz. D: L:46cm; l:46cm; h:98cm. N. I. 365 (T.Z.)

58. Vârtej pentru copil – „Járóka” - Swirl for the child

Premergător realizat din lemn de stejar, cioplit cu barda. Baza este de formă rotundă, axul are fixat în partea de sus un arc de cerc unde era așezat copilul. D: D:77cm; h:55cm. N. I. 40 (M.L.P.)

59. Furcă de tors – Rokka - Spinning fork

Furcă de tors cu roată realizată din lemn strunjit și metal. Suport cu trei picioare, roată și furcă pentru caier. Ustensila, specifică industriei casnice textile, este confecționată din lemn de meșteri locali. Cromatica: culoarea naturală a lemnului patinat, maron închis. D: L:40cm; l:35cm; h:120cm. N. I. 1048 (M.L.P.)

60. Dulăpior de condimente – Fűszeres szekrény - Spice cabinet

Dulăpior realizat din lemn, are cinci sertare, pe fiecare sertar este fixată câte o plăcuță din ceramică pe care sunt scrise denumirile condimentelor în limba germană, și câte un buton din ceramică. D: L:18cm; l:8cm; h:22cm. N. I. 1655 (M.L.P.)

61. Rășniță – Daráló - Grinder

Rășniță din lemn folosită la măcinarea condimentelor - piper sau a cafelei. Confecționată din lemn cu sertar și coș, mecanismul de rășnire, mâner din metal. D: L:14cm; l:14cm; h:25cm. N. I. 1761 (M.L.P.)

62. Durgalău – Sulykoló - Wooden tool used for ironing cloth

Piesă de formă dreptunghiulară, cu mâner, confecționată manual din aceeași bucată de lemn. Pe una din fețe, cea plană, sunt decupați zimții. Pe cealaltă parte sunt incizate numele meșterului sau proprietarului Mung Janos și anul confecționării 1902 Már. 3dik. Piesa nu prezintă decor. Cromatica: culoarea naturală a lemnului patinat. D: L:62cm; l:6cm. N. I. 1323 (M.L.P.)

63. Untar – Vaj köpülő - Tool for preparing butter

Recipient realizat din sticlă, cu mecanismul de rotire din metal și palete din lemn. Sistem foarte ușor de folosit în care este pusă smântâna proaspătă și malaxată până se obține unt. L:18cm; l:18cm; h:30cm. N. I. 34103 (M.L.P.)

64. Ulcior de nuntă – Esküvői korsó - Wedding jug

Ulcior ritual de formă ovoidală, cu 4 toarte ce pornesc de pe porțiunea de gabarit maxim și se prind de gâtul vasului, trei au aceleași dimensiuni a patra este ușor mai mare. Fiecare toartă are câte o „țâță”. Punctul de întâlnire al toartelor formează un soi de cilindru perforat care poartă un capac tronconic. Cromatica: verde. Provine din centrul ceramic Bucium, Sălaj. D: Db:26cm; h:30cm N. I. 25. (M.L.P.)

65. Ol de nănaș – Vőfély korsó - Godfather's jug

Ol de nănaș de formă bitronconică, baza plată, corpul puternic bombat, gâtul scurt și îngustat; gura bilobată; o toartă cu „țâță” fixată de la gât până la diametrul maxim. Angobat, smălțuit și decorat în partea superioară. Decor fitomorf și floral: ramuri cu frunze, flori; motive geometrice: puncte, linie ondulată, linie în zig-zag. Spre diametrul maxim trei flori flancate de ramuri cu frunze; pe toartă liniuțe oblice.

Cromatica: alb, maron-roșcat, brun, verde. Ol realizat în centrul ceramic Vama, județul Satu Mare. D: Db:10cm; h:27cm. N. I. 963. (M.L.P.)

66. Blid – Tál - Plate

Vas de formă tronconică, baza plată, cu pereții înalțați și bordura evazată cu buza dreaptă. Blidul ceramic respectă culorile organice de bază ale centrului ceramic de Vama. Central sunt așezate patru triunghiuri unite de un cerc formând o cruce malteză stilizată, între triunghiuri sunt patru ramuri înfrunzite. Motivul de bordură este realizat din semicercuri și linii în culorile alternând culorile verde și brun-roșcat.

Cromatică: brun-roșcat, verde pe fond alb, contur negru.; deasupra diametrului bazei sub bordură are o toartă de agățare. Cromatica: pe fond alb, maron roșcat, brun, verde. Dg:20cm; Db:27cm. N. I. 588. (M.L.P.)

67. Peretar – Falvédő – Wall carpet

Peretar șvăbesc realizat din pânză țesută, brodat și cusut. Broderia în cruci este realizată cu ață de culoare neagră pe fond alb. Central este poziționată inscripția în limba germană

Was Menshen nützt weis Gott allein Nie sollst du unzufrieden sein, inscripția este încadrată de o bordură cu motive vegetale. Acest peretar provine din localitatea Petrești, județul Satu Mare. D: L:82cm; l:43cm. N. I. 3011 (M.L.P.)

68. Desagi – Zsák – Saddle bags

Desagi oșenești, de formă dreptunghiulară confecționați dintr-o foaie de țesătură cu capetele îndoite spre centru formând astfel două guri. Decor amplasat simetric, într-o succesiune de registre transversale, diferite ca lățime și tip de compoziție. Pe toată suprafața prezintă motive florale și geometrice, așezate în registre. Cromatică: fond alb; decor vișiniu, albastru, galben; verde. D:

L:102cm l:45cm. N. I. 251 (M.L.P.)

69. Cunună oșenească - Avasi menyasszonyi koszorú - Wedding wreath from Oaş

Cunună oșenească de mireasă realizată pe schelet metalic (sârmă) de formă conică pe care sunt așezate flori și frunze din fir de lână, flori de ceară, oglinzi; fond: roșu; decor: verde, albastru.

Datează din a doua jumătate a secolului XX. D: h:15cm; Db:14cm; Dsuperior:10cm. N. I. 33588 (M.L.P.)

70. Chimir – Öv - Girdle

Chimir realizat din piele, decorat cu ținte metalice și motive geometrice presate, datat 1935, cu trei catarami. D: L:100cm; l:11cm. N. I. 252 (M.L.P.)

192

71. Clop oșenesc – Kalap – Hat from Oaş

Clop oșenesc cu bor îngust și calotă joasă, realizat din fetru, împodobit cu zgărzi, capacul calotei este acoperit cu un decor realizat din mărgelile policrome: șiruri de mărgelile din plastic de dimensiuni mai mari de culoare argintie și aurie, ciucuri realizați din mărgelile; pană de păun cu zgărzi și medalioane din mărgelile îmbracă

fixarea penei, zgărzile (3) țesute din mărgelile policrome cu motive geometrice îmbracă calota clopului; o zgardă subțire înșirată din mărgelile policrome, și două șiruri simple de mărgelile argintii din plastic așezate pentru a separa zgărzile mari; fondul zgărzilor este roșu, decor alb, roșu, verde, albastru, galben; la bază pălăria are prinsă o zgardă țesută cu colțișor pe ambele laturi din mărgelile policrome cu motive florale, fond negru, decor verde, roșu, albastru, acesta avea rolul de a fixa clopul pe capul celui care o purta. D: D:15cm; Db:26cm; h:21cm. N. I. 732 (M.L.P.)

72. Podoabe de femeie din Țara Oaşului și Codru - Avasi és bükki női ékszerek - Women's ornaments from Oaş and Codru

73. Accesorii bărbătești din Țara Oaşului - Avasi férfi kiegészítők - Men's accessories from Oaş

193

74. Costum oşenesc de femeie –
Avasi nõi viselet – Woman costume
from Oaş

75. Costum oşenesc de bărbat - Avasi
férfi viselet – Man costume from Oaş

76. Costum codrenesc de femeie -
Bükki nõi viselet - Woman costume
from Codru

77. Costum codrenesc de bărbat -
Bükki férfi viselet - Man costume
from Codru

78. Costum maghiar de femeie – Magyar női viselet – Hungarian woman costume

79. Costum maghiar de bărbat – Magyar férfi viselet – Hungarian man costume

80. Costum de femeie – Ugocea – Női viselet – Ugocea - Woman costume from Ugocea

81. Costum de bărbat - Ugocea – Férfi viselet – Ugocea - Man costume from Ugocea

82. Costum șvăbesc de femeie – Sváb női viselet – Swabian woman costume

83. Costum șvăbesc de bărbat – Sváb férfi viselet – Swabian man costume

84. Costum ucrainean de femeie – Ukrán női viselet – Ukrainian woman costume

85. Costum ucrainean de bărbat – Ukrán férfi viselet – Ukrainian man costume

Secția de artă

86. Adevăratul învingător - Az igazi győztes – The real winner - Aurel Popp

Sculptură realizată din bronz patinat. Reprezintă o reacție artistică la experiența frontului din Primul Război Mondial. Este reprezentat un corb așezat pe un soldat mort. Figura redată este atent modelată și bine definită.

Bronz, 22x10x17.5 cm. (D.S.C.)

87. Autoportret - Önarckép – Self portrait - Aurel Popp

Reprezintă autoportretul din tinerețe al artistului, realizat în perioada studiilor. Autoportretul este lucrat în tehnica cărbune pe hârtie, apare ca un contrast de lumini bine proporționate, accentul fiind determinat de tonul cel mai intens. Cărbune/hârtie, 53x42 cm. Semnat și datat dreapta jos, Papp, 1908. (D.S.C.)

200

88. Biserica cu lanțuri – Láncos templom - The chain church - Litteczky Krausz Ilona

Grafică compozițională, prezintă Biserica cu Lanțuri din municipiul Satu Mare.

Cromatică picturii este una bogată având culori în mai multe nuanțe.

Tempera/hârtie, 34x24 cm.

Semnat dreapta jos, L. Krausz Ilona, datat pe verso 1925. (D.S.C.)

89. Cartier venețian – Velencei városrés - Venetian neighborhood - Corneliu Baba

Lucrarea de pictură, prezintă fragmente de clădiri dintr-un peisaj urban venețian. Formele expresive și paleta de culori rămân în sfera nuanțelor calde.

Ulei/carton, 52x44 cm.

Semnat și datat dreapta jos, Baba, 1973. (D.S.C.)

201

90. Centrul vechi la Satu Mare – A régi Szatmár - The old center of Satu Mare - Aurel Popp
 Tabloul prezintă un peisaj urban sătmărean, o cădere de o importanță majoră în istoria orașului: clădirea Dacia. Lucrarea rămâne ca o mărturie documentară a pictorului. Ulei/pânză, 43x60 cm. Semnat și datat stânga jos, zgâriat în pastă, 1911. (D.S.C.)

91. Concerto grosso II – Erdős I. Pal

Grafică compozițională, reprezintă un personaj cântând la flaut. Face parte dintr-un ciclu de lucrări ale artistului.

Tuș/hârtie, 70x50 cm. Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru EIP (1)980. (D.S.C.)

92. Cumpăna – Egyensúly – The balance - Ovidiu Maitec

Sculptură realizată în lemn de formă dreptunghiulară, alcătuită din două piese, reprezentând o cumpănă. Lemn, 40x58x15 cm. Semnat dreapta, lateral M.O. (D.S.C.)

93. Femeie în fotoliu – Nő a karosszékben - Woman in armchair - Theodor Pallady

Portret compozițional. Schița conține portretul unui personaj feminin cu fizionomia bine definită.

Creion și acuarelă/hârtie, 38x27 cm. Semnat și datat dreapta jos T. P. 3 IV 1949. (D.S.C.)

94. În grădină – A kertben – In the garden - Aurel Popp

Lucrarea reprezintă o scenă desfășurată în grădină într-o zi însorită. În prim plan, sunt reprezentate două femei care își beau cafeaua. Lucrarea este neterminată,

fiind întreruptă în momentul când artistul a primit ordinul de mobilizare pentru Primul Război Mondial. Ulei/pânză, 115x145 cm. Semnat și datat dreapta jos cu negru, Papp 1920. (D.S.C.)

95. Peisaj sătmărean – Szatmári táj – Satu Mare cityscape - Litteczky Endre

Pictură compozițională, reprezintă piața centrală a municipiului Satu Mare, o lucrare document în care apare clădirea vechii primăriei care ulterior a fost demolată. Ulei/carton, 71.8x50 cm. Semnat dreapta jos, Litteczky. (D.S.C.)

98. Portret de bătrân – Öregember portréja – Old man portrait - Rudolf Schweitzer Cumpănă

Lucrarea prezintă portretul unui bătrân. Sunt folosite contraste cromatice, dând astfel expresivitate portretului.

Ulei/carton, 64.5x49 cm. Semnat dreapta jos Schweitzer. (D.S.C.)

96. Portret – Portré – Portrait - Henri Catargi

Grafică compozițională, redă în prim plan portretul unui personaj feminin așezat, văzut din semiprofil cu contururile bine accentuate.

Ulei/pânză, 114x100 cm. (D.S.C.)

99. Portretul pictorului Aurel Popp - Aurel Popp festő portréja – The portrait of the painter Aurel Popp - Ziffer Sándor

Lucrarea reprezintă portretul artistului realizat în anii maturității, bust compozițional realizat de Ziffer Sandor. Lucrare expresivă, accentuată atât cromatic cât și din punct de vedere al pensulației.

Ulei/pânză, 67x59.5 cm. Semnat și datat stânga sus cu negru, Ziffer Sandor, 1936. (D.S.C.)

97. Portret – Portré – Portrait - Ion Irimescu

Sculptură din bronz, reprezintă portretul unui bărbat cu trăsăturile fizice bine evidențiate. Bronz, 75x10x65 cm. Semnat stânga, Irimescu. (D.S.C.)

100. Regina Elisabeta - Erzsébet királynő – Queen Elisabeth - Góth Móríc

Portret cu caracter reprezentativ al împărătesei Elisabeta a Austro-Ungariei (Sissi). Reprezintă tipologia portretistică specifică perioadei.

Ulei/pânză, 300x190 cm. Semnat și datat dreapta jos 1899. (D.S.C.)

101. Studiu car cu boi - Tanulmány – ökörszekér - Study ox cart - Nicolae Grigorescu

Grafică compozițională cu tematică rurală, des abordată de artist, reprezintă un studiu la lucrarea "Car cu boi".

Cărbune/hârtie, 25x31 cm. (D.S.C.)

102. Seceriș – Aratás - Harvest - Teodor Harșia

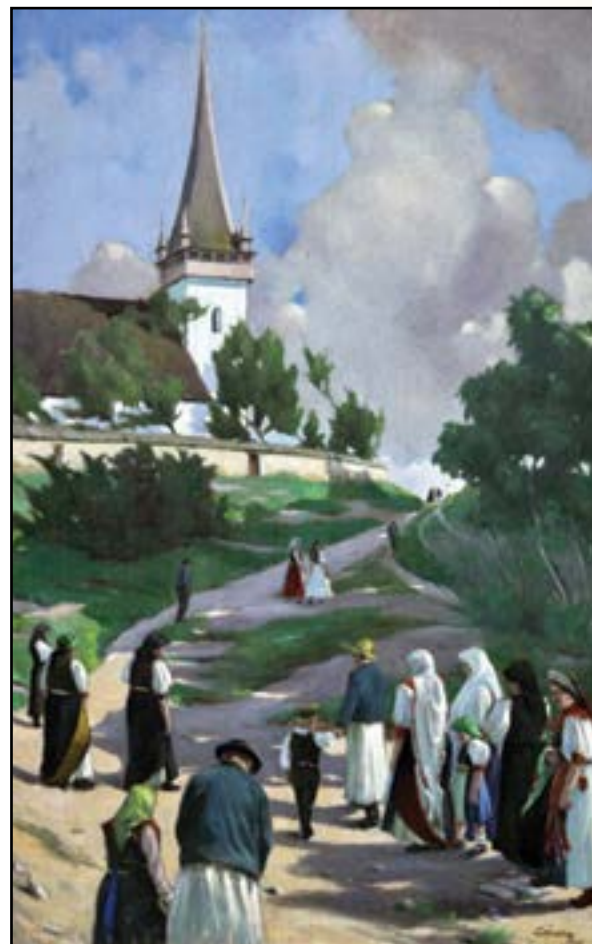
Peisaj compozițional, redă o scenă de lucru, desfășurată într-un mediu rural. Ulei/pânză, 80x60 cm. Semnat dreapta jos, Harșia. (D.S.C.)

103. Târg de pepeni – Dinnyevásár - Melon Fair - Dumitru Ghiață

Peisaj rural, reprezintă în prim planul lucrării o scenă desfășurată într-un târg. Lucrare bogată cromatic, predominant bazată pe nuanțe colorate.

Ulei/carton, 59.5x72.3 cm. Semnat dreapta jos Ghiață D. (D.S.C.)

104. Zi de sărbătoare – Ünnepnep – Celebration day - Litteczky Endre

Compoziție care reprezintă un peisaj rural, un obicei de sărbătoare a oamenilor din regiune. Exprimă tradiția, valoarea și locul unde se desfășoară obiceiurile bătrânilor și a oamenilor din sate, originalitatea și modestia sărbătorii. Culorile sunt în armonie cu structura și expresia picturală.

Ulei/pânză, 200x130 cm. Semnat și datat dreapta jos, Litteczky, 1947. (D.S.C.)

Semnat dreapta jos sub cadru Vasarely. (D.S.C.)

105. Zebra - Victor Vasarely

Lucrare care aparține curentului pop-art, reprezintă două zebre în nuanțe de alb și negru. Opera artistului imprimă sentimentul mișcării și al îndepărtării. Sunt utilizate liniile, umbrele, lumina, astfel creându-se un spațiu în perspectivă. Serigrafie color, 50x50 cm.

106. Fragment vas – Edény töredék – Pot fragment

Fragment de vas tip oală, cu o figurină umană, care dansează. Neolitic mijlociu. Căpleni-Drumul Căminului N. I. 20843. (H.A.N.)

107. Cărucior lut – Agyagszekér – Clay little cart

Este un model de cărucior păstrat în întregime, confecționat din ceramică fină, bine arsă, degresată cu nisip fin. Are culoare cenușiu-negricioasă, suprafața bine netezită, lustruită. Părțile laterale lungi sunt ornamentate cu caneluri în forma de V, iar partea laterală mai scurtă cu caneluri în formă de V întors și cu spirale. La baza piesei sunt patru orificii în care au fost introduse osiile, confecționate probabil din lemn. La mijlocul laturilor scurte sunt alte două orificii, destinate probabil unei sfori pentru agățat. Partea din față, mai precis colțurile, sunt ornamentate cu două protome zoomorfe (câine), cu urechile rupte. Colțurile din spatele căruciorului au protome în formă de pasăre, pe mijlocul laturilor sunt amplasate butoane îndoite cu 90 de grade spre exteriorul căruciorului.

Mil. II. a. Chr. Bobald N. I. 21 528 (H.A.N.)

108. Cuțit din obsidian -
Obszidián kés - Obsidian knife

Lamă de obsidian, lucioasă, ușor
translucidă, urme de retuș, curbată.
Epoca bronzului mijlociu, cultura
Otomani. Carei-Bobald. N. I. 10
847 (H.A.N.)

109. Coif – Sisak - Helmet

Coif din bronz sub formă de clopot
compus din două părți: calota și
butonul de ornament. Are formă
conică și se termină într-un buton
globular perforat în mijloc. Orificiul
servea probabil pentru fixarea
diferitelor pene de păsări. Pe corp
are ca ornament mai multe cercuri
concentrice, reliefate.
Hallstat-ul timpuriu. Pișcolt. N.I.
2290 (H.A.N.)

110. Fibulă cu scoică - Kagylós fibula – Shell fibula

Fibulă mare din bronz cu disc de fier masiv, pe
piciorul liber, neprins de corp (tip Münsingen). Pe
spinul din centrul discului se păstrează un ornament
din coral sau scoică.

Sec. III a. Chr., origine celtică. Pișcolt. N.I. 4799
(H.A.N.)

111. Fibulă dacică – Dák fibula –
Dacian fibula

Bronz. Sec. I a. Chr. – sec. I. d. Chr.
Carei-Bobald. (N. I. 21 308)
Otomani. Carei-Bobald. N. I. 10
847 (H.A.N.)

112. Monedă din argint cu foiță de aur - Ezüst érme arany bevonattal -
Silver coin with gold leaf

Imitație
de Solidus
ce datează
din timpul
împăratului
bizantin
Iustinian al
II-lea (687-
692 d. Chr.).

A fost descoperită întâmplător în hotarul localității Andrid.
Sec. VII. d. Chr. N. I. 35723 (H.A.N.)

113. Banca sculptată
- Faragott pad -
Carved bench

Piesa este realizată
din piatră foarte
fină și marmură.
Picioarele băncii sunt
sculptate în formă
de leu, iar partea

superioară este realizată din marmură roșie. Banca era așezată în parcul
castelului Károlyi. Sec. XVI-XVII. N. I. 18. (H.A.N.)

114. Ladă de
călătorie – Utazóláda
– Travel chest

Piesa este realizată din
lemn, cu nituri din
cupru și ornamentată
cu motive florale.

1727. N. I. 190.
(H.A.N.)

115. Sabie – Kard - Sword

A fost descoperită la lucrările de renovare la Hanul Cerbul de Aur din Carei, în 2011. Sf. sec. al XVIII-lea. (H.A.N.)

116. Plăcuță din plumb – Ólomlemez – Plumbum plate

Plăcuță din plumb cu inscripție. A fost descoperită cu ocazia demontării soclului statuii Sf. Florian din Carei, într-o casetă din piatră, în anul 1970. Inscripția: „Elhelyezett Klobusitzky Ignác a Károlyi grófok

összes birtokának teljhatalmú jószágigazgatója, Borsitzky Pál nagykárolyi dominium inspectora, valamint Faulwetter építész által, amíg a szerződés (megállapodás) előbb papíron és rézben megvalósult az 1811- es évben”; másik oldal: „Waldstein-Wartemberg grófnő (gróf Károlyi József a fiatalon elhunyt gróf özvegye) nemrég Keglevits gróf felesége és családja (fiai) István, György és Lajos költségén. S-a depus de către Ignác Klobusitzky administrator plenipotencial al domeniilor conților Károlyi, de către Pál Borsitzky inspectorul domeniului din Carei și de către arhitectul Faulwetter, la data când a intrat contractul în vigoare, adică în 1811. Costurile financiare au fost suportate de către contesa Waldstein-Wartemberg (văduva tânărului conte József Károlyi), actuala soție a contelui Keglevits și fiii săi István, György și Lajos. 1811. N. I. 92. (H.A.N.)

117. Harta topografică a localității Carei – Nagykároly topográfiai térképe - Topographic map of Carei

Pe hartă sunt menționate cele mai importante clădiri din municipiu și numerele topografice ale clădirilor. 1857. N. I. 113. (H.A.N.)

118. Cutie pentru bijuterii – Ékszeresdoboz - Jewelry box

Cutie din sticlă și cupru pentru bijuterii, ornamentată cu pietre semiprețioase. Sec. al XIX-lea. N. I. 2667C (H.A.N.)

119. Suport pentru ace și ace de păr - Tű- és hajtűtartó - Needle holder and hairpins

Ace de păr din materii diferite, frumos ornamentate. Sec. al XIX-lea. N. I. 2668C. (H.A.N.)

120. Săpunieră – Szappantartó – Soap holder

Săpunieră cu capac din porțelan, ornamentată cu motive florale, diferite plante medicinale, pictată cu mâna. A fost produsă în estul Franței. A II-a jum. a sec. al XIX-lea. N. I. 2078C. (H.A.N.)

121. Ierbar – Herbárium - Herbarium

Muzeul Orășenesc Carei găzduiește o colecție botanică remarcantă. Ierbarul conține peste 15.500 de exemplare, colectate în cea mai mare parte din județul Satu Mare, cuprinzând specimene de la aproape toate speciile de plante din regiune. Valoarea științifică și aprecierea comunității științifice o arată și cele 10 de articole și 4 teze de doctorate, realizate pe baza colecției. (S.T.)

122. Fluturi – Pillangók - Butterflies

Importanța insectarului și a colecției oologice constă în faptul că majoritatea habitatelor din care au fost colectate aceste specimene nu mai există în zilele noastre. Astfel și unele specimene rare, cu importanță internațională din colecția de fluturi, sunt relicvele unei lumi care a dispărut aproape în totalitate. (S.T.)

123. Uliganul pescar – Halászsas - Fish hawk

Una dintre exemplarele remarcante ale colecției zoologice ale Muzeului Municipal Carei este uliganul pescar capturat în 1972 la marginea localității Petrești, care purta pe picior un inel din Suedia. Femela a fost inelată de ornitologii Muzeului Național din Stockholm. (S.T.)

124. Ladă de breaslă –
Céhláda – Guild chest

Ladă din lemn de formă paralelipipedică aparținând breslei tăbăcarilor. Pe capac este fixată o mică cutie folosită pentru păstrarea documentelor. Este inscripționată și datată: Javittattou 1887. Be az Tasnadi ns.Timar Ce La 1831 (Restaurată în anul

1887. Lada breslei tăbăcarilor din Tășnad 1831). D: L: 69cm, l: 38cm, h: 46cm. 1831 N.I. 1 (D.K.)

125. Convocator de
breslă - Céhbehívó tábla
- Guild summoner

Convocator confecționat din lemn de esență moale placat cu tablă de cupru, de formă dreptunghiulară, cu mâner de prindere decorat prin strunjire, cu ușă metalică fixă și decoruri strunjite. În interior se mai păstrează un fragment de

hârtie pe care au fost notate numele membrilor breslei. D: L:31cm, l:13cm, h:2cm. Sec. al XIX-lea N.I. 89 (D.K.)

126. Potir – Kehely - Chalice

Obiect folosit pentru uz religios realizat din alamă, decorat cu chipuri de îngeri, ornamente vegetale stilizate și butoni. La gură a fost rupt și lipit ulterior. Sf. sec. al XIX-lea D: DG: 11,5cm, DB: 14,5cm, h: 23cm N.I. 1091 (D.K.)

127. Cântar de bucătărie – Konyhai mérleg
- Kitchen scale

Cântar realizat din fontă turnată și o farfurie din tablă. Suportul are ornamente florale stilizate, cu un cadran sub formă de ceas. D: DG: 22cm, h: 33cm N.I. 1182 (C.C.)

128. Ol – Korsó - Jar

Vas ceramic realizat din lut frământat și prelucrat la roata olarului, angobat, nesmălțuit, de formă cilindrică, corp bombat, baza îngustă, gât înalt și 2 buze mărite puțin, una dintre ele fiind prevăzută cu mai multe orificii și cu toartă. Este decorat cu motive florale, circulare, liniare și geometrice stilizate dispuse simetric în partea superioară a vasului. Culoarea vasului este dată de materialul folosit pentru angobare, aceasta oferindu-i în același timp și o izolare termică foarte bună.

Ornamentele sunt realizate în două nuanțe de maro. Angobarea caracteristică a ceramicii de Tășnad este specifică doar acestui centru, fiind unicat în centrele ceramice limitrofe. Înc. sec. al XX-lea. D: h:31cm. N.I. 956 (D.K.)

129. Costum codrenesc de femeie -
Bükki női viselet - Woman costume
from Codru

130. Costum codrenesc de bărbat
- Bükki férfi viselet - Man costume
from Codru

DIN ALBUMUL MUZEULUI...

Descrierea obiectelor:

Ciprian Astaloş (C.A.)
Cristian Virag (C.V.)
Liviu Marta (L.M.)
Robert Gindele (R.G.)
Szócs Péter (Sz.P.)
Viorel Ciubotă (V.C.)
Diana Iegar (D.I.)
Paula Virag (P.V.)
Cristina Busuioc (C.B.)

Mihaela Sălceanu (M.S.)
Claudiu Porumbăcean (C.P.)
Mara Lobonţ Puşcaş (M.L.P.)
Diana Kinces (D.K.)
Toth Zoltán (T.Z.)
Szilágyi Levente (Sz.L.)
Denisa Săveanu Cărăian (D.S.C.)
Hágó Attila Nándor (H.A.N.)
Sike Tamás (S.T.)
Cristian Costin (C.C.)

Expoziții vechi și noi

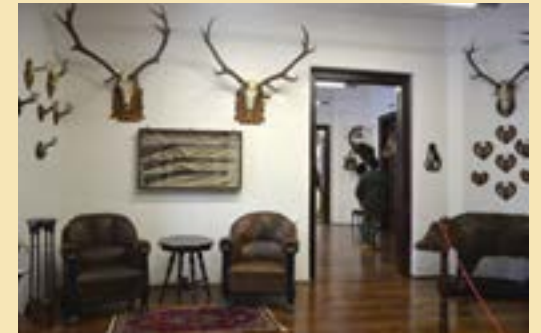

Muzee sătmărene

Muzeul Județean Satu Mare

Muzeul de Artă Satu Mare

Atelierul Memorial „Aurel Popp” Satu Mare

Atelierul Memorial „Paul Erdős” Satu Mare

Muzeul Municipal Carei

Muzeul Municipal Carei

Muzeul Orășenesc Tășnad

Casa muzeu Tășnad

Complexul Memorial Ady Endre

Complexul Memorial Ady Endre

Casa Memorială dr. Vasile Lucaciu Apa

Muzeul Șvăbesc Petrești

Casa Țărănească Călinești Oaș

Gospodăria Codrească Chilia

Muzeul Maghiar „Sipos László” Bogdand

Casa țărănească Certeze

Biserica de lemn din Apa

Casa țărănească Andrid

Rezervația Arheologică Bobald

Muzeul Local Orașu Nou

Muzeul Moților Scărișoara Nouă

Muzeul Local Turț

Muzeul Etnografic Măriș

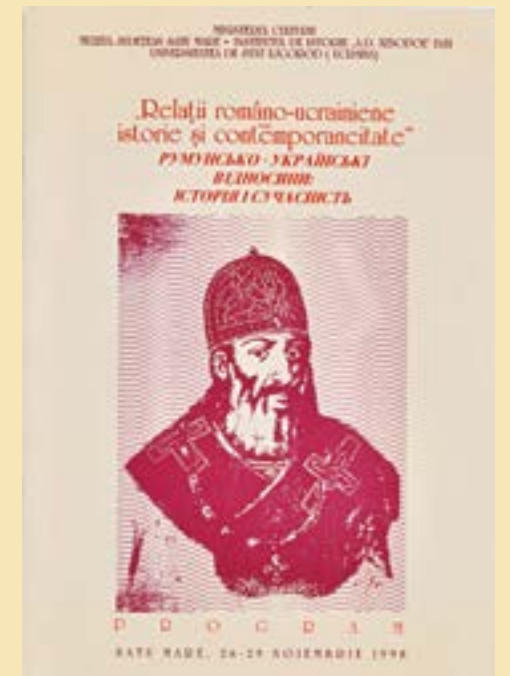
Afișe

Rezervația arheologică Medieșu Aurit

Muzeul Ugocea-Oaş Tarna Mare

Muzeul Județean Satu Mare
Secția de Artă

**LITTECZKY - KRAUSZ
ILONA
(1900-1975)**

SATU MARE
2000

Muzeul Național Peles
Muzeul Județean Satu Mare

Organizează expoziția

**TROFEE DE VÂNĂTOARE
DIN COLECȚIA LUI
NICOLAE CEAUȘESCU**

Expoziția va fi deschisă începând cu data de
5 decembrie 2000
la sediul Muzeului Județean Satu Mare
B-dul Vasile Lucaciu nr. 31

Consiliul Județean Satu Mare - Muzeul Județean Satu Mare
Asociația Națională a Veteranilor de Război
Filiala "Dr. Vasile Lucaci" - Satu Mare
Arhivele Naționale - Direcția Județeană Satu Mare

ORGANIZEAZĂ

ZIUA VETERANULUI

Simpozional va
avea loc la data de
29 aprilie 2010, ora
10⁰⁰, la
Muzeul de Istorie
Satu Mare

Concert amical susținut de Ansamblul "Cadrileroi" al
Palatului Copiilor Satu Mare

CONSILIUL JUDEȚEAN SATU MARE
PRIMĂRIA SATU MARE
MUZEUL JUDEȚEAN SATU MARE
TEATRUL DE NORD SATU MARE
MP PUBLIC RELATION

NOAPTEA MUZEELOR
15/16 MAI 2010

Muzeul de istorie:

- Vizitarea gratuită a expozițiilor
- Program de vizitare 21⁰⁰-01⁰⁰
- Spectacol - ora 20⁰⁰

"O NOAPTE LA MUZEU"

- Istoria costumului: epoca de piatră, renașterea, perioada interbelică
- spectacol și dansuri
- bal și cântec
- muzică și artificii

Muzeul de artă:

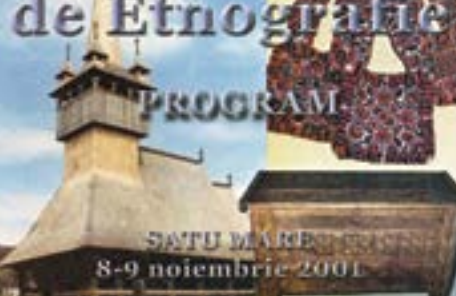
- Vizitarea gratuită a expozițiilor
- "Domagali" - Daniel Patrinoiu
- "Măști Print" - Cristina Maria Oprea și invitați săi
- "Expoziția permanentă de artă plastică"
- Program vizitare: 21⁰⁰ - 01⁰⁰

MINISTERUL CULTURII ȘI CULTURII - ROMANIA
CONSILIUL JUDEȚEAN SATU MARE
MUZEUL JUDEȚEAN SATU MARE

**Sesiunea
Națională
de Etnografie**

PROGRAM

SATU MARE
8-9 noiembrie 2001

Consiliul Județean Satu Mare
Consiliul Local - Primăria Satu Mare
Muzeul Județean Satu Mare - Secția de Artă

Expoziție

AUREL POPP
un "renascentist" al culturii sătmărene în secolul XX
Muzeul de Artă, P-ța Libertății nr. 21,
joi, 19 noiembrie 2009, ora 17

Simpozion Științific
"Aurel Popp în conștiința contemporanilor"
Atelierul Memorial Aurel Popp,
str. Aurel Popp nr. 13 joi, 19 noiembrie 2009, ora 10

Dezvelirea bustului Aurel Popp
Piața Romană,
25 noiembrie 2009, ora 12

**2009 AN CULTURAL AUREL POPP
1879 - 1960**

100 de ani de la nașterea lui Aurel Popp
Aurel Popp (1879-1960)

1879 - 2019

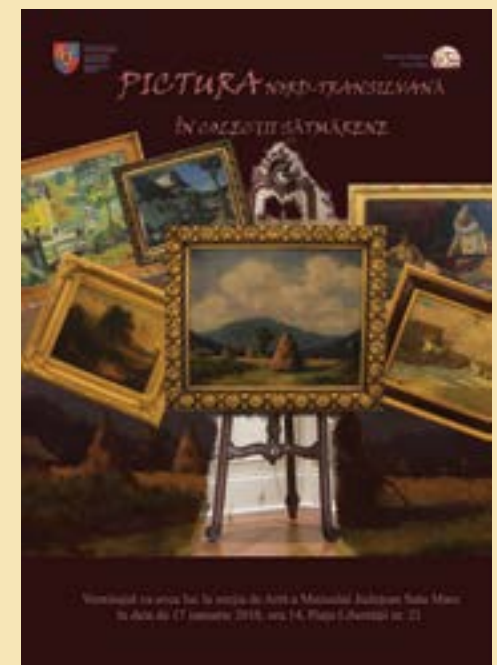
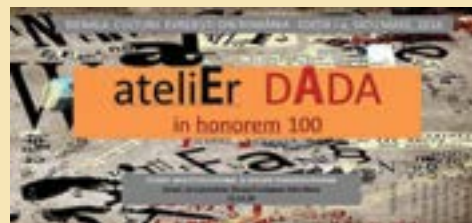
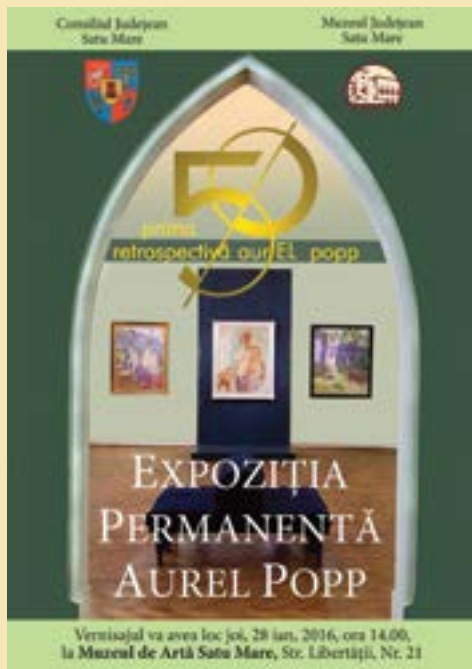

Unul din cei trei, având comori
Mai omnia, magis una virtus!
Tunc omnia, cum post, sunt omnia!

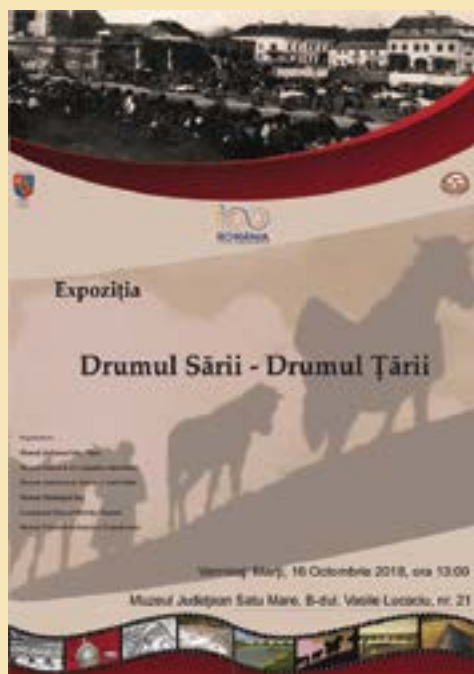
Încaperile Măgărașilor I.L.B. în Clujul Nou și Transilvania,
Căminul Gura
A.N. « The Millenary Battle of Măgăraș de Erdélyben.
A Gura Vadului
The Beginnings of the First Millennium B.C. in the
The Plain and Transylvania
The Gura Vadului
27.08.06. 2003

Instantanee

Tipărit la Tipografia Surorilor Lauretane Baia Mare

MUZEUL JUDEȚEAN
SATU MARE

ISBN 978-606-8729-30-5

ISBN 978-606-020-413-8